

UCHWAŁA NR XXXVII/183/2017

Rady Gminy Sadowne

z dnia 18 lipca 2017 r.

**w sprawie uchwalenia programu rewitalizacji pod nazwą
„Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zmianami) oraz art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zmianami) Rada Gminy Sadowne uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się wieloletni plan rewitalizacji pod nazwą „Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sadowne.

§ 3

Traci moc uchwała XXXV/170/2017 z dnia 29 maja 2017 r.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Gminy Sadowne

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023

Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/183/2017
Rady Gminy Sadowne
z dnia 18 lipca 2017 r.
w sprawie uchwalenia programu rewitalizacji pod nazwą
„Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023”

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	5
3.	Diagnoza stanu Gminy Sadowne. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	7
3.1.	Metodologia opracowania diagnozy	7
3.2.	Ogólna charakterystyka gminy na tle powiatu i województwa	9
3.3.	Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej	12
3.3.1.	Zmiany demograficzne	12
3.3.2.	Pomoc społeczna	13
3.3.3.	Bezpieczeństwo mieszkańców	16
3.3.4.	Bezrobocie	19
3.3.5.	Kapitał społeczny	22
3.3.6.	Edukacja i oferta kulturalna oraz sportowa	25
3.4.	Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w pozostałych sferach	29
3.4.1.	Sfera gospodarcza	30
3.4.2.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	32
3.4.3.	Sfera środowiskowa	37
3.5.	Delimitacja obszaru zdegradowanego	39
3.6.	Delimitacja obszaru rewitalizacji	45
3.6.1.	Zasięgi przestrzenne podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji — pogłębiona charakterystyka obszaru do rewitalizacji	50
4.	Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)	54
5.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	55
6.	Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	57
7.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	85
8.	Indykatywne ramy finansowe	93
9.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	101
10.	System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	105
11.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	107
12.	Spis tabel	111
13.	Spis rysunków	113

1. Wprowadzenie

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023 (PR) to dokument, którego celem jest zaplanowanie i przeprowadzenie w odpowiedni sposób procesu rewitalizacji. Rewitalizacja to zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., *kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.*

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023 został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446). Jednocześnie jego zapisy są zgodne z:

- Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
- Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego.

Dokument ten jest długofalowym programem działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego zdegradowanym obszarom, przy jednoczesnej poprawie warunków życia mieszkańców i zapewnieniużywienia gospodarczego. Program stanowi również podstawę do starania się o możliwość współfinansowania części projektów rewitalizacyjnych ze środków zewnętrznych przewidzianych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. W związku z tym, że Program Rewitalizacji stanowi jeden z dokumentów operacyjnych w systemie planowania i programowania rozwoju gminy, w pierwszym rozdziale Programu zostały przedstawione powiązania między (PR), a głównymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi funkcjonującymi w gminie.

Kolejne rozdziały stanowią diagnozę gminy w podziale na mniejsze jednostki analityczne. Celem diagnozy było określenie na podstawie, mierzalnych i dostosowanych do uwarunkowań gminy, wskaźników obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, czyli obszarów, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej.

W części projekcyjnej dokumentu znajduje się wizja obszaru rewitalizacji, czyli planowany efekt podejmowanych działań rewitalizacyjnych oraz cele i kierunki działań służące osiągnięciu wizji. Uszczegółowienie kierunków działań stanowią projekty rewitalizacyjne, które ze względu na swój charakter zostały podzielone na podstawowe i uzupełniające.

Program Rewitalizacji charakteryzują następujące cztery cechy:

- kompleksowość programu rewitalizacji;
- koncentracja programu rewitalizacji;
- komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- realizacja zasady partnerstwa i partycypacja.

Zasada komplementarności została szczegółowo opisana w kolejnym rozdziale PR (nr 7).

W przypadku dokumentów, jakimi są programy rewitalizacji ważne jest monitorowanie zmian powstających w wyniku realizacji projektów rewitalizacyjnych, dlatego bardzo istotne jest określenie odpowiednich wskaźników realizacji celów oraz systemu oceny osiągniętych rezultatów (rozdz. 11).

Jak już zostało wspomniane Program Rewitalizacji opiera się na zasadzie partnerstwa i partycypacji, w związku z tym już na etapie opracowywania dokumentu ważne było włączenie w prace strony społecznej. Program określa również sposoby zaangażowania mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie wdrażania konkretnych przedsięwzięć. PR zakłada także udział w realizowanych projektach partnerów społeczno-gospodarczych, dlatego istotne jest zaplanowanie odpowiedniego systemu zarządzania całym procesem, co zostało zaprezentowane w przedostatnim rozdziale Programu.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023 został opracowany z uwzględnieniem uwarunkowań i ram prowadzenia procesu rewitalizacji wynikających z lokalnej polityki. W trakcie tworzenia dokumentu konieczne było wyznaczenie jednolitej płaszczyzny projektowania rozwiązań rewitalizacyjnych, której wyrazem są kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego zdefiniowane w obowiązujących dokumentach strategicznych i planistycznych gminy.

Najważniejszym dokumentem strategicznym gminy Sadowne jest Strategia Rozwoju Gminy Sadowne do 2025 roku. Wyznacza ona ramy dla pozostałych dokumentów obowiązujących w gminie. Celami rozwoju określonymi w Strategii powiązanymi i warunkującymi podjęcie rewitalizacji są w głównej mierze:

Cel strategiczny 1. Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, rozwój przestrzeni publicznej w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C1.3. Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej, C1.6. Rewitalizacja przestrzeni publicznej.

Cel strategiczny 2. Poprawa powiązań infrastrukturalnych, warunków bytowych mieszkańców i bezpieczeństwa w obrębie Gminy w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C2.1. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej, C2.3. Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej, C2.6. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy.

Cel strategiczny 3. Dostęp mieszkańców Gminy do oświaty, kultury, rekreacji i sportu na najwyższym poziomie w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C3.3. Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno-społecznej, C3.4. Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.

Cel strategiczny 4. Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnych, integracja społeczności oraz dbałość o tradycję w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C4.1. Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich, C4.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Kolejnym dokumentem jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowne, z punktu widzenia budowy i założeń jest zbliżona do strategii rozwoju gminy. Jednak jej obszar tematyczny tj. sfera problemów społecznych jest kluczowa dla prowadzenia działań naprawczych w ramach procesu rewitalizacji. Strategia jest wyposażona w trzy cele strategiczne:

- Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej;
- Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym.

Wskazane cele będą realizowane przy pomocy celów operacyjnych i konkretnych działań. Znaczna ich część jest spójna i komplementarna z zaprojektowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zarówno Program Rewitalizacji, jak i Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych są ukierunkowane na niwelowanie problemów społecznych i minimalizowanie ich negatywnych konsekwencji dla lokalnej społeczności.

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023 jest również spójny z podstawowym dokumentem planistycznym, w którym zawarte są kierunki zmian przestrzennych w Gminie, jakim jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Dokument ten został uchwalony Uchwałą Nr

XXIX/188/2001 z dnia 27 grudnia 2001 roku. Zawarte w nim zapisy określające podstawowe kierunki dalszego rozwoju gminy Sadowne m.in.

- usprawnienie systemu pomocy społecznej dla rodzin najuboższych,
- kształtowanie ładu przestrzennego,
- promocja walorów przyrodniczych i turystycznych gminy w celu zmniejszenia skali bezrobocia,

są komplementarne wobec zawartych w niniejszym dokumencie celów i kierunków działań.

3. Diagnoza stanu Gminy Sadowne. Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

3.1. Metodologia opracowania diagnozy

Do przygotowania niniejszego Programu Rewitalizacji wykorzystano dane statystyczne odnoszące się do gminy Sadowne i poszczególnych sołectw. Zaproponowany sposób podziału terytorialnego jest podziałem powszechnie stosowanym w dokumentach gminnych. Mieszkańcy są w stanie łatwo identyfikować się z określonymi jednostkami analitycznymi. Uzasadnieniem takiej metodologii jest również fakt, że część danych udostępniana jest tylko w podziale na sołectwa, bez wskazywania konkretnych (punktowych) lokalizacji występowania zjawiska.

Rysunek 1. Podział gminy Sadowne na sołectwa

Źródło: opracowanie własne

W 2015 roku gminę Sadowne zamieszkiwało 6 057 osób. Najbardziej licznym sołectwem na terenie Gminy było Sadowne, zamieszkiwane przez 1322 osób. Jest to centralnie położona miejscowość, w której zlokalizowane są najważniejsze instytucje świadczące usługi społeczne – Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury czy Gminna Biblioteka Publiczna. Najmniejsza liczba mieszkańców zamieszkiwała położone na obrzeżach gminy Sadowne sołectwa: Krupińskie (74 osoby) i Rażny (82 osoby). Kolejna tabela przedstawia podstawowe dane dotyczące poszczególnych sołectw w gminie Sadowne.

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące sołectw w gminie Sadowne (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Liczba ludności	Odsetek w ludności gminy	Powierzchnia w ha	Odsetek w powierzchni gminy
Bojewo	148	2,4%	491,0	3,4%
Grabiny	149	2,5%	293,6	2,0%
Kolonia Złotki	112	1,8%	397,9	2,7%
Kołodział	198	3,3%	478,9	3,3%
Kołodział Rybie	131	2,2%	488,0	3,4%
Krupińskie	74	1,2%	278,5	1,9%
Morzyczyn Włociański	192	3,2%	1020,9	7,1%
Morzyczyn Włoki	373	6,2%	889,8	6,1%
Ocięte	346	5,7%	737,2	5,1%
Orzełek	239	3,9%	841,6	5,8%
Płatkownica	257	4,2%	1068,1	7,4%
Raźny	82	1,4%	411,4	2,8%
Sadoleś	313	5,2%	681,8	4,7%
Sadowne	1322	21,8%	1215,9	8,4%
Sojkówek	206	3,4%	562,0	3,9%
Sokołka	425	7,0%	458,3	3,2%
Szynkarzyna	327	5,4%	1001,1	6,9%
Wilczogęby	128	2,1%	552,3	3,8%
Zalesie	197	3,3%	427,5	3,0%
Zarzetka	195	3,2%	440,2	3,0%
Zieleniec	354	5,8%	1123,3	7,8%
Złotki	289	4,8%	619,0	4,3%
Razem	6 057	100,0%	14477,0	100,0%

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło na podstawie analizy wskaźników obrazujących przede wszystkim problemy społeczne, a także występujące w Gminie problemy gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne czy techniczne. Analiza została przeprowadzona na podstawie danych pozyskanych na poziomie sołectw. Jako podstawową metodę przestrzennej prezentacji danych przyjęto metodę kartogramów.

Pozyskane dane pokazują sytuację w gminie w dniu 31.12.2015 r. Tam, gdzie pozyskanie takich informacji było niemożliwe uwzględniono stan na 31.12.2016 roku.

Źródłem danych do diagnozy były instytucje i jednostki zaangażowane w proces rewitalizacji gminy Sadowne takie jak:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji w Sadownem,
- Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie,
- Szkoły na terenie gminy Sadowne,
- Urząd Gminy Sadowne.

Oprócz analizy danych ilościowych ważnym elementem umożliwiającym właściwe zdiagnozowanie problemów występujących na terenie gminy Sadowne były również spotkania warsztatowe. Dzięki nim możliwe stało się pozyskanie informacji jakościowych, które pokazały przyczyny i cechy szczególne zidentyfikowanych problemów. Odbyły się one w dniach 24.08.2016 r. i 20.10.2016 r., w każdym z nich wzięło udział ponad 25 osób. W opracowaniu diagnozy zostały uwzględnione również wyniki badania ankietowego prowadzonego w dniach 5 - 8 października 2016 roku przez ankieterów wśród mieszkańców Sadownego. (Szczegółowe informacje dotyczące spotkań znajdują się w rozdziale 9. Mechanizmy włączenia...).

Podczas spotkań przybyli uczestnicy – mieszkańcy, przedstawiciele radnych, organizacji pozarządowych oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą opisywali najważniejsze, ich zdaniem, problemy dotyczące gminę Sadowne i wskazywali sołectwa, w których dane zjawiska występują najsilniej. Główne wnioski z przeprowadzonych dyskusji zostały zawarte w niniejszym rozdziale. Podkreślenia wymagania również fakt, że w wyniku zgłaszanych uwag i potrzeb mieszkańców podczas konsultacji społecznych, władze samorządowe wskazywały na możliwe sposoby rozwiązań, a także na faktyczne możliwości gminy, co było akceptowane przez zgromadzonych uczestników spotkań.

3.2. Ogólna charakterystyka gminy na tle powiatu i województwa

Gmina Sadowne to jedna z gmin wiejskich powiatu węgrowskiego we wschodniej części województwa mazowieckiego. Zajmuje powierzchnię 144,72 km², co stanowi 11,9% powierzchni powiatu węgrowskiego i 0,4% powierzchni województwa.

Rysunek 2. Położenie gminy Sadowne na tle woj. mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne

Cechą charakterystyczną gminy jest typowo rolniczy charakter, ponad 66% powierzchni zajmują użytki rolne, a cała gmina położona jest w granicach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Gmina Sadowne od południa graniczy z dwoma gminami powiatu węgrowskiego – gminą Stoczek i Łochów. Od północy graniczy z gminami powiatu ostrowskiego (Brok, Małkinia Górna), od wschodu z gminą powiatu sokołowskiego (Kosów Lacki) oraz od zachodu z gminą powiatu wyszkowskiego (Brańszczyk). Dodatkowo północną granicę gminy Sadowne stanowi rzeka Bug.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 50 łącząca Ostrów Mazowiecką i Mińsk Mazowiecki. Droga ma przebieg północ-południe, w centralnej części gminy przebiega przez główną miejscowość (Sadowne), na południu przez Zieleniec i na północy stanowi połączeniu gminy z Brokiem.

Na terenie gminy Sadowne w 2015 roku funkcjonowało mniej niż 900 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym. Była to wartość niższa w porównaniu z sytuacją w powiecie i województwie. Jednocześnie w 2015 roku zarejestrowano jedynie 48 podmiotów gospodarczych na 10 000 ludności. Przedsiębiorczość mieszkańców gminy Sadowne w porównaniu do powiatu węgrowskiego i województwa mazowieckiego była niższa. W powiecie węgrowskim do rejestru wpisano 63 podmioty, a w województwie mazowieckim 128 podmiotów w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

Gminę Sadowne charakteryzuje wyższy udział bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z powiatem i województwem. Udział ten w 2015 roku wyniósł 9,1%, w powiecie węgrowskim 7,0%, natomiast w województwie 6,6%.

Tabela 2. Charakterystyka gospodarcza województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku

Jednostka	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 ludności
Województwo mazowieckie	2 333,5	6,6	128
Powiat węgrowski	1 150,1	7,0	63
Gmina Sadowne	859,7	9,1	48

Źródło: BDL GUS

Mieszkańcy gminy Sadowne korzystają z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Udział mieszkań podłączonych do tych sieci wynosił w 2015 roku odpowiednio 84,9% i 10,7%. W przypadku sieci kanalizacyjnej jest to wartość ponad dwukrotnie niższa niż w powiecie węgrowskim i prawie czterokrotnie niższa niż w województwie mazowieckim. W przypadku sieci wodociągowej procent mieszkań wyposażonych w sieć w gminie Sadowne był wyższy niż w województwie i tylko nieznacznie niższy niż w powiecie. Udział mieszkańców korzystających z poszczególnych sieci w gminie Sadowne był niższy niż w jednostkach wyższego rzędu, ale bardziej wyraźne różnice dotyczą sieci kanalizacyjnej – jedynie 13,5% mieszkańców gminy korzysta z tej sieci, w powiecie węgrowskim ponad dwa razy więcej, a w całym województwie blisko 70%. W przypadku sieci wodociągowej udział osób korzystających z sieci we wszystkich jednostkach był wyższy niż 80%.

Tabela 3. Liczba mieszkań podłączonych do tych sieci (stan na 31.12.2015 r.)

	Udział mieszkań podłączonych do:		Udział mieszkańców korzystających z:		
	kanalizacji	wodociągu	wodociągu	kanalizacji	gazu
Województwo mazowieckie	39,4	80,3	89,6	67,5	53,5
Powiat węgrowski	26,2	86,8	86,8	34,4	3,7
Gmina Sadowne	10,7	84,9	83,8	13,5	b.d.

Źródło: BDL GUS

Na terenie gminy Sadowne mniej niż 70% dzieci w wieku 3-5 lat korzystało z opieki przedszkolnej. Na 1000 dzieci w tym wieku w województwie węgrowskim do przedszkoli uczęszczało nieznacznie więcej dzieci (767), a w województwie blisko 900. Jednocześnie obciążenie placówek przedszkolnych w gminie Sadowne było wyższe niż powiecie i województwie i wyniosło 1,8 na jedno miejsce.

Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej (stan na 31.12.2015 r.)

	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat	Dzieci w wieku 3-5 lat na jedno miejsce w placówce przedszkolnej
Województwo mazowieckie	896	1,04
Powiat węgrowski	767	1,65
Gmina Sadowne	656	1,80

Źródło: BDL GUS

Warunki edukacji w gminie Sadowne w 2015 roku były zróżnicowane. W przypadku szkół podstawowych oraz średnich ogólnokształcących na jeden oddział przypadało średnio mniej uczniów niż w powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim. Najbardziej obciążone były gimnazja, gdzie na jeden oddział w gminie Sadowne przypadało 25 uczniów, podczas gdy w powiecie węgrowskim 20, a w województwie 21. W pozostałych typach szkół – zawodowych i zasadniczych zawodowych na jeden oddział w szkołach gminy i powiatu przypadało więcej uczniów niż w województwie mazowieckim.

Tabela 5. Liczba uczniów na jeden oddział w szkołach w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku

Uczniowie na jeden oddział w:	szkole podstawowej	gimnazjum	szkole ogólnokształcącej	szkole ponadgimnazjalnej zawodowej i artystycznej	w szkole zasadniczej zawodowej
Województwo mazowieckie	19	21	3	23	16
Powiat węgrowski	15	20	3	27	19
Gmina Sadowne	12	25	1	27	24

Źródło: BDL GUS

Jednocześnie poziom edukacji mierzony współczynnikiem skolaryzacji netto i brutto, wskazuje, że w 2015 roku sytuacja gminy Sadowne była nieznacznie gorsza w porównaniu z powiatem węgrowskim i województwem mazowieckim. Współczynnik brutto określa relację liczby osób uczących się na danym poziomie edukacji niezależnie od wieku uczniów w grupie osób w wieku odpowiednim do tego poziomu kształcenia. W gminie Sadowne w 2015 roku współczynnik ten dla szkół podstawowych wyniósł

niewiele ponad 80% i był niższy niż w województwie i powiecie. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Sadowne wyniósł 100%, co oznacza, że liczba uczniów szkół uczęszczających do gimnazjów (bez względu na wiek) była równa liczbie osób w wieku gimnazjalnym. Współczynniki netto miały mniejszą wartość. Określają one relację liczby osób uczących się na danym poziomie edukacji w wieku określonym dla tego poziomu do całkowitej liczby osób w tym wieku. W szkołach podstawowych w gminie Sadowne współczynnik wyniósł 80,65, przy 89,21 w powiecie węgrowskim i 93,21 w województwie mazowieckim. Większe różnice widoczne są w przypadku współczynnika dla szkół gimnazjalnych. W gminie Sadowne niewiele ponad 93% dzieci w wieku gimnazjalnym uczęszczało do szkoły, natomiast w powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim odsetek ten przekroczył 95%.

Tabela 6. Współczynnik skolaryzacji netto i brutto w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku

	wartość współczynnika skolaryzacji			
	brutto		netto	
	szkoła podstawowa	gimnazjum	szkoła podstawowa	gimnazjum
województwo mazowieckie	93,91	102,81	93,21	95,81
powiat węgrowski	89,94	101,78	89,21	95,14
Gmina Sadowne	80,80	100,00	80,65	93,26

Źródło: BDL GUS

3.3. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

3.3.1. Zmiany demograficzne

Jednym z podstawowych problemów demograficznych jest stopniowe wyludnianie się gminy Sadowne. W latach 2011-2015 liczba ludności gminy Sadowne zmniejszyła się o 196 osób, czyli o ponad 3%. W 5 sołectwach liczba ludności w tym okresie zwiększyła się, wzrost ten najbardziej wyraźny było w Płatkownicy (6,2%), mniejszy w Zalesiu (3,1%) oraz Ociętym (1,9%), natomiast w Sokółce i Sojkówku wzrost był minimalny i wyniósł odpowiednio 0,7% i 0,5%. W 13 jednostkach spadek liczby ludności był wyższy niż średnio dla całej gminy (powyżej 3,1%). Największe zmiany w tym zakresie zauważono na terenie sołectwa Bojewo (20,4%). Dużym spadkiem liczby ludności charakteryzowały się również sołectwa Wilczogęby (11,1%), Kołodziej Rybie (10,9%) i Morzyczyn Włociański (9,0%).

Tabela 7. Liczba ludności w gminie Sadowne w latach 2011-2015 (stan na 31.12. każdego roku)

Miejscowość	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana % 2011-2015
Bojewo	186	175	166	156	148	-20,4%
Grabiny	160	158	148	148	149	-6,9%
Kolonia Złotki	114	116	117	116	112	-1,8%
Kołodziej	207	202	203	197	198	-4,3%
Kołodziej Rybie	147	141	138	135	131	-10,9%
Krupińskie	80	78	80	79	74	-7,5%
Morzyczyn Włociański	211	199	198	196	192	-9,0%
Morzyczyn Włoki	400	395	398	380	373	-6,8%
Ocięte	340	338	340	344	346	1,8%
Orzełek	254	239	244	238	239	-5,9%
Płatkownica	242	248	255	249	257	6,2%
Raźny	88	89	86	83	82	-6,8%
Sadoleś	318	320	315	316	313	-1,6%
Sadowne	1339	1345	1333	1333	1322	-1,3%
Sojkówek	205	217	211	203	206	0,5%
Sokółka	422	421	416	432	425	0,7%
Szynkarzyna	344	338	340	338	327	-4,9%
Wilczogęby	144	144	139	134	128	-11,1%

Miejscowość	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana % 2011-2015
Zalesie	191	194	189	194	197	3,1%
Zarzetka	202	200	197	197	195	-3,5%
Zieleniec	366	356	363	365	354	-3,3%
Złotki	293	296	292	292	289	-1,4%
Razem	6 253	6 209	6 168	6 128	6 057	-3,1%

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Jak pokazują powyższe dane, w wybranych sołectwach gminy Sadowne można zaobserwować na przestrzeni ostatnich lat znaczący spadek liczby mieszkańców. Zjawisko depopulacji na tych obszarach jest szczególnie niekorzystne, ponieważ związane jest przede wszystkim z odpływem ludzi młodych, dla których gmina Sadowne nie jest dość atrakcyjnym miejscem do życia i którzy w poszukiwaniu lepszych warunków życia przenoszą się do innych, większych miejscowości w regionie (np. do Warszawy). W związku z tym istotne jest biorąc pod uwagę proces rewitalizacji zapewnienie odpowiednich warunków zarówno do życia, rozwoju zawodowego jak i osobistego, w tym oferty spędzania czasu wolnego, która w większym stopniu pozwoli na kształtowanie więzi lokalnych.

3.3.2. Pomoc społeczna

Świadczenia GOPS w gminie Sadowne

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne świadczone różne usługi z zakresu pomocy społecznej. Jednym z rodzajów pomocy jest wsparcie finansowe w postaci zasiłków opiekuńczych, świadczeń pielęgnacyjnych lub świadczeń społecznych. Pomoc społeczna może także polegać na finansowaniu składek zdrowotnych i społecznych. Ten ostatni rodzaj pomocy nie dotyczy mieszkańców gminy. W całej gminie zasiłki dla opiekunów wypłacono 4 osobom. Świadczenia opiekuńcze dotyczyły 180 rodzin i łącznie 188 osób. Świadczenia rodzinne miały większy zasięg, dotyczyły blisko 500 rodzin, a w nich łącznie 882 osób.

Tabela 8. Świadczenia pomocy społecznej w gminie Sadowne w 2016 roku (stan na 31.12.2016 r.)

Rodzaj pomocy społecznej	Liczba rodzin	Liczba świadczeniobiorców
Zasiłki dla opiekuna	4	4
Pomoc finansowa do świadczeń pielęgnacyjnych	2	2
Świadczenia opiekuńcze	180	188
Świadczenia rodzinne	493	882
Składki społeczne	0	0
Składki zdrowotne	0	0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2015 roku w całej gminie Sadowne 732 osoby korzystały z pomocy społecznej, stanowiąc 12,1% ogółu ludności w gminie. Ze świadczeń rodzinnych korzystała większa grupa mieszkańców (777 osób) stanowiąc 12,8% ogółu ludności gminy Sadowne. Pomoc z funduszu alimentacyjnego docierała do 57 osób łącznie (0,9%).

W 11 sołectwach odsetek osób korzystających z pomocy społecznej był wyższy niż 12,1% czyli wyższy niż średnio w całej gminie. Wśród tych sołectw wyróżniały się: Kolonia Złotki, gdzie ponad 23% mieszkańców otrzymuje pomoc społeczną, Sadoleś (ponad 20%) oraz Orzełek (18,4%). Najlepsza sytuacja dotyczyła sołectwa Grabiny, Płatkownica, Sadowne, Wilczogęby oraz Zarzetka, gdzie odsetek ten był niższy niż 10%. W przypadku sołectwa Wilczogęby – udział osób korzystających z pomocy społecznej był jednym z niższych w całej gminie.

Nie we wszystkich sołectwach mieszkają osoby korzystające z funduszu alimentacyjnego. Pomoc ta dotyczy mieszkańców 14 jednostek, a w 9 z nich udział takich osób jest wyższy niż średnio w całej gminie. Najwyższy udział zaobserwowano w sołectwie Zalesie (3,0%), Krupińskie (2,7%) oraz Orzełek (2,5%).

Podkreślenia wymaga fakt, że przyczyną korzystania ze świadczeń społecznych jest często wysoki poziom ubóstwa, a także związany z tym wysoki odsetek osób bezrobotnych.

Ubóstwo było także najczęściej wskazywanym problemem społecznym wśród respondentów badania ankietowego. Kolejnymi występującymi zjawiskami o wysokim natężeniu są przestępczość i alkoholizm. Mniejsza grupa respondentów zwróciła uwagę na istnienie problemu bezrobocia. Analizując otrzymane wyniki za przyczynę problemu ubóstwa należy uznać bezrobocie. Ubóstwo jest bardzo groźnym zjawiskiem społecznym, gdyż pociąga za sobą wiele negatywnych zjawisk. Jest źródłem przestępczości, a także wielu zachowań, które nie są społecznie akceptowane.

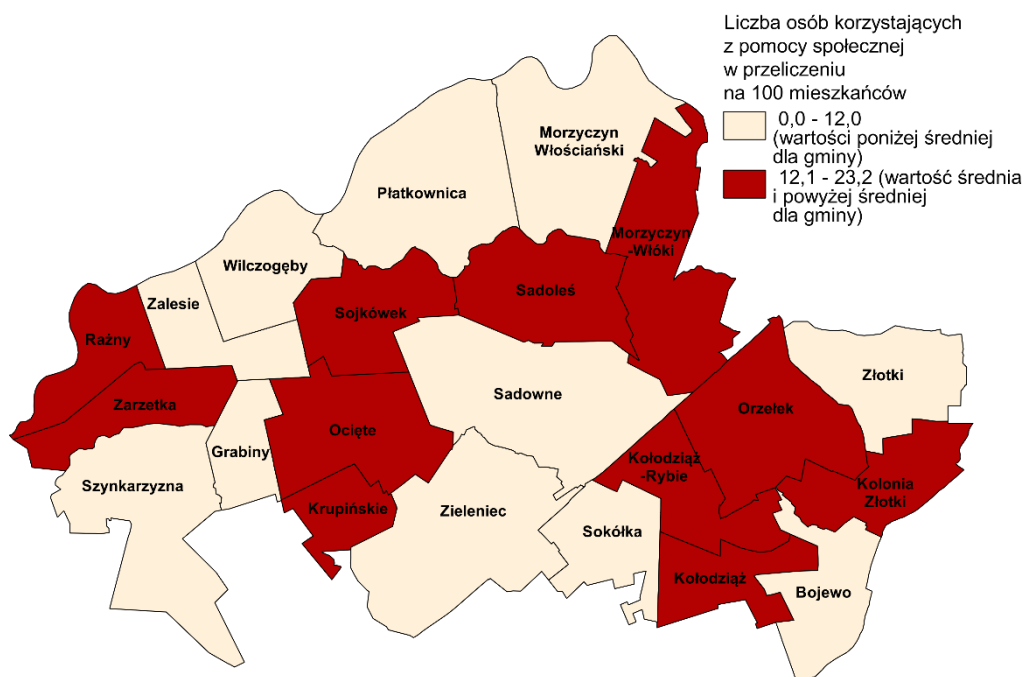
Uczestnicy konsultacji społecznych wskazywali również na problem związany z uzależnieniem od korzystania z pomocy społecznej i przenoszeniem tego negatywnego trendu na młodsze pokolenia. Dotyczy to tych gospodarstw domowych, dla których świadczenia pomocy społecznej są niezbędne i stanowią większość dochodów. Pomoc społeczna staje się metodą na życie, kształtuje postawy bierne, utrwala bezradność przekazując ten model funkcjonowania kolejnym pokoleniom - zdaniem uczestników spotkania taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku niektórych osób i rodzin bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 9. Świadczenia GOPS na terenie gminy Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców
Bojewo	17	11,5	0	0,0
Grabiny	10	6,7	0	0,0
Kołodział	27	13,6	0	0,0
Kołodział-Rybie	19	14,5	0	0,0
Krupińskie	12	16,2	2	2,7
Morzyczyn Włościański	20	10,4	2	1,0
Morzyczyn-Włóki	48	12,9	0	0,0
Ocięte	60	17,3	2	0,6
Orzełek	44	18,4	6	2,5
Płatkownica	22	8,6	2	0,8
Raźny	14	17,1	0	0,0
Sadoleś	64	20,4	5	1,6
Sadowne	112	8,5	15	1,1
Sojkówek	27	13,1	2	1,0
Sokółka	45	10,6	4	0,9
Szynkarzyzna	39	11,9	2	0,6
Wilczogęby	12	9,4	0	0,0
Zalesie	23	11,7	6	3,0
Zieleniec	28	7,9	3	0,8
Zarzetka	33	16,9	2	1,0
Złotki	30	10,4	4	1,4
Kolonia Złotki	26	23,2	0	0,0
Razem (Średnia)	732	(12,1)	57	(0,9)

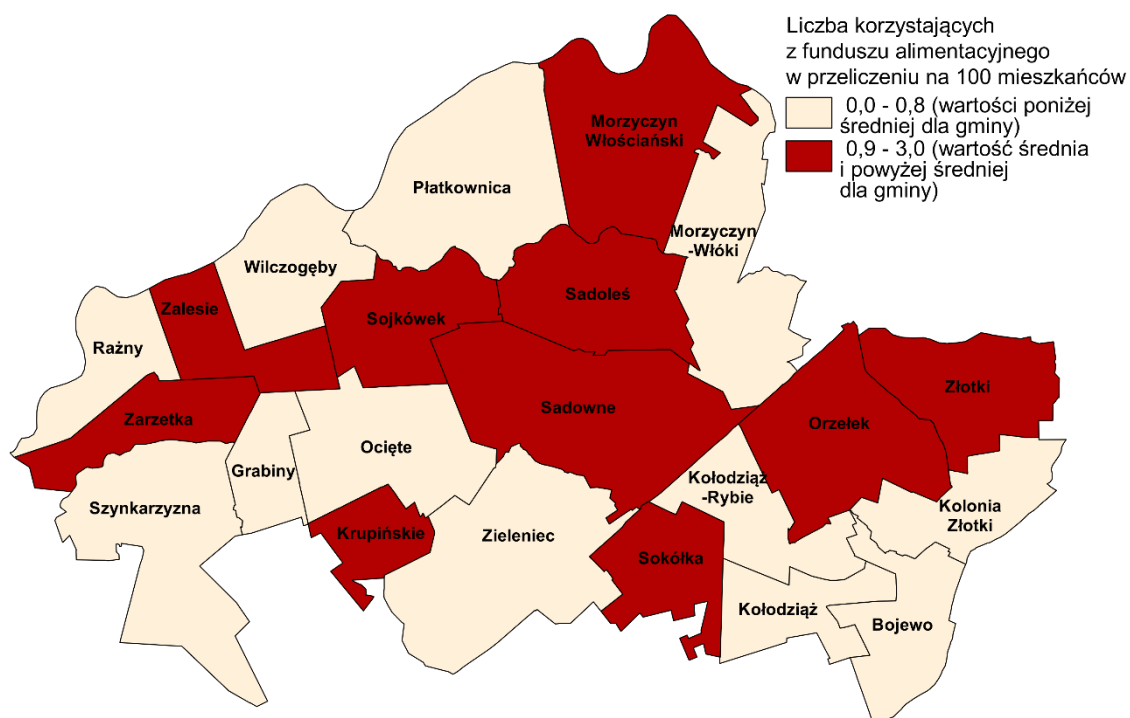
Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Rysunek 3. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Rysunek 4. Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

3.3.3. Bezpieczeństwo mieszkańców

W celu zdiagnozowania problemów dotyczących bezpieczeństwa publicznego posłużono się danymi pozyskanymi od Komendy Policji w Sadownem oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Bezpieczeństwo publiczne

Jednym ze wskaźników mogącym świadczyć o występowaniu zjawiska kryzysowego w sferze społecznej jest liczba przestępstw dokonanych w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

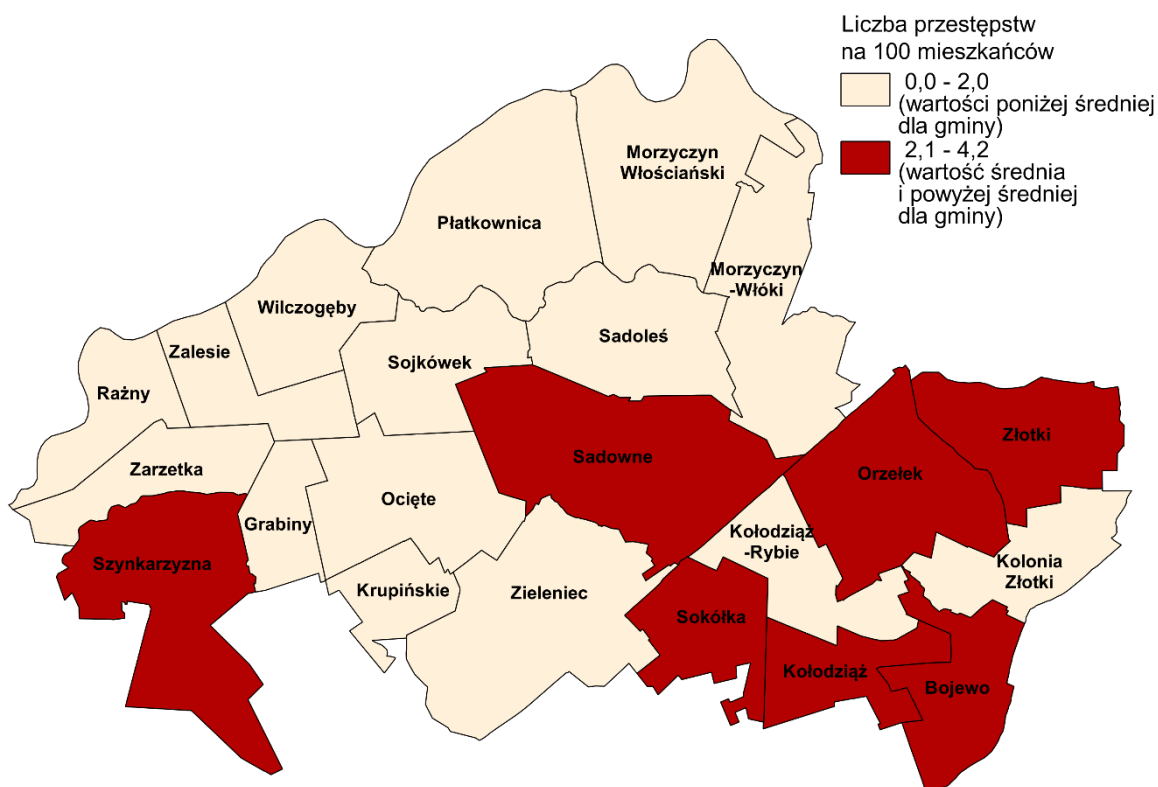
W 2015 roku w gminie Sadowne miało miejsce 128 przestępstw, czyli ponad 2 przestępstwa na 100 mieszkańców. Najwięcej przestępstw zarejestrowano na terenie sołectwa Sadowne (56 przestępstw), poza tym sołectwem uwagę zwracają dwie jednostki – sołectwo Sokółka i Szynkarzyna, gdzie zarejestrowano odpowiednio 13 i 8 przestępstw. W 5 jednostkach liczba przestępstw na 100 mieszkańców była wyższa niż średnio w całej gminie. Do sołectw tych zaliczyć należy: Sadowne, Sokółkę, Szynkarzynę, Kołodział oraz Bojewo. Najwięcej przestępstw na 100 mieszkańców miało miejsce w sołectwie Sadowne (4,2), a w dalszej kolejności w sołectwie Sokółka (3,1). Nieznacznie lepiej było w sołectwie Bojewo (2,7) oraz Kołodział (2,5) i Szynkarzyna (2,4). Najbardziej bezpiecznymi jednostkami w gminie Sadowne były sołectwa Płatkownica i Zalesie, gdzie w 2015 roku na 100 mieszkańców zarejestrowano odpowiednio 0,4 i 0,5 przestępstw.

Tabela 10. Poziom bezpieczeństwa w gminie Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców
Bojewo	4	2,7
Grabiny	0	0,0
Kolonia Złotki	0	0,0
Kołodział	5	2,5
Kołodział Rybie	2	1,5
Krupińskie	1	1,4
Morzyczyn Włociański	2	1,0
Morzyczyn Włoki	5	1,3
Ocięte	4	1,2
Orzełek	5	2,1
Płatkownica	1	0,4
Raźny	1	1,2
Sadoleś	3	1,0
Sadowne	56	4,2
Sojkówek	3	1,5
Sokółka	13	3,1
Szynkarzyna	8	2,4
Wilczogęby	1	0,8
Zalesie	1	0,5
Zarzetka	2	1,0
Zieleniec	5	1,4
Złotki	6	2,1
Razem (Średnia)	128	(2,1)

Źródło: Posterunek Policji w Sadownem

Rysunek 5. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Posterunek Policji w Sadownem

W zakresie bezpieczeństwa uczestnicy spotkań konsultacyjnych zwrócili również uwagę na zagrożenia w ruchu drogowym. Bardzo często zwracano uwagę na problem niedostatecznego oświetlenia wzdłuż najważniejszych dróg w poszczególnych sołectwach – przede wszystkim w Kołodzaju, Sokółce, Ociętem. Drogi te poruszają się często dzieci, wracające do domów po zajęciach szkolnych, co szczególnie w okresie zimowym stwarza zagrożenie dla ich bezpieczeństwa.

Niebieskie karty

W 2015 roku na terenie gminy Sadowne założono łącznie 16 niebieskich kart. Problem przemocy domowej zaobserwowano w 9 sołectwach. W tej grupie wyróżniało się sołectwo Sokółka, gdzie założono 3 karty. W pozostałych 8 sołectwach założono po dwie (Morzyczyn Włosciański, Morzyczyn Włoki, Ocięte, Sadowne, Zalesie) lub jedną kartę (Kołodziej, Płatkownica, Zarzетка). W pozostałych 13 sołectwach nie została założona ani jedna niebieska karta.

Tabela 11. Liczba założonych Niebieskich kart w gminie Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)

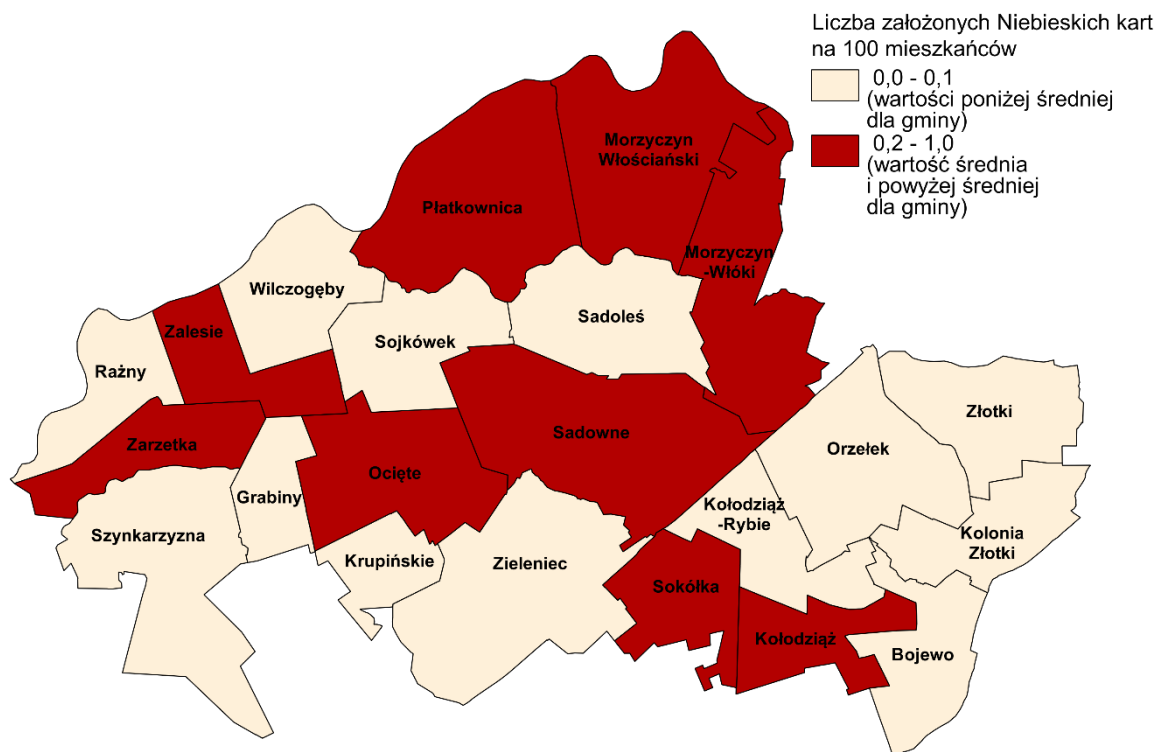
Miejscowość	Liczba założonych Niebieskich kart	Liczba kart na 100 mieszkańców
Bojewo	0	0,0
Grabiny	0	0,0
Kolonia Złotki	0	0,0
Kołodziej	1	0,5
Kołodziej Rybie	0	0,0
Krupińskie	0	0,0
Morzyczyn Włosciański	2	1,0

Miejscowość	Liczba założonych Niebieskich kart	Liczba kart na 100 mieszkańców
Morzyczyn Włóki	2	0,5
Ocięte	2	0,6
Orzełek	0	0,0
Płatkownica	1	0,4
Raźny	0	0,0
Sadoleś	0	0,0
Sadowne	2	0,2
Sojkówek	0	0,0
Sokółka	3	0,7
Szynkarzyna	0	0,0
Wilczogęby	0	0,0
Zalesie	2	1,0
Zarzetka	1	0,5
Zieleniec	0	0,0
Złotki	0	0,0
Razem (Średnia)	16	(0,2)

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Średnio w całej gminie w przeliczeniu na 100 osób wydano 0,2 karty w odniesieniu do mieszkańców całej gminy lub 0,4 w odniesieniu do liczby mieszkańców sołectw, w których zostały założone karty. Największe nasilenie problemu przemocy domowej wystąpiło wśród mieszkańców Zalesia i Morzyczyna Włosciańskiego, gdzie na 100 mieszkańców przypadała jedna niebieska karta. Nieznacznie lepiej było wśród mieszkańców Sokółki (0,7). Wśród wszystkich sołectw, w których założono Niebieskie karty najlepsza sytuacja panowała w sołectwie Sadowne (0,2).

Rysunek 6. Liczba założonych Niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

3.3.4. Bezrobocie

W celu oceny sytuacji kryzysowej pod kątem bezrobocia posłużono się danymi Powiatowego Urzędu Pracy za rok 2015 i 2016. Przeanalizowano ogólną liczbę bezrobotnych oraz liczbę bezrobotnych bez wykształcenia średniego.

W 2015 roku osoby bezrobotne stanowiły 5,2% ludności gminy. Najmniejsza liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców odnotowana została w sołectwie Sojkówek (1,5%), Szynkarzyna (2,8%) oraz Płatkownica (3,1%). W sołectwie Rażny nie było żadnego bezrobotnego.

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne mieszkało 329 osób bezrobotnych i była to grupa mniejsza o 7 osób w porównaniu z 2015 rokiem (spadek o 2,1%). W sześciu sołectwach zaobserwowano wzrost udziału osób bezrobotnych. Zjawisko to dotyczyło przede wszystkim sołectwa Krupińskie, Płatkownica, Sadowne oraz Zarzетка i Złotki. Największą poprawę na rynku pracy uzyskano wśród ludności sołectwa Szynkarzyna, gdzie udział bezrobotnych w ogóle ludności zmniejszył się o ponad 23%. Duże zmiany zaobserwowano również w sołectwie Orzełek (14,3%), Rażny (13,3%) i Kolonia Złotki (12,5%).

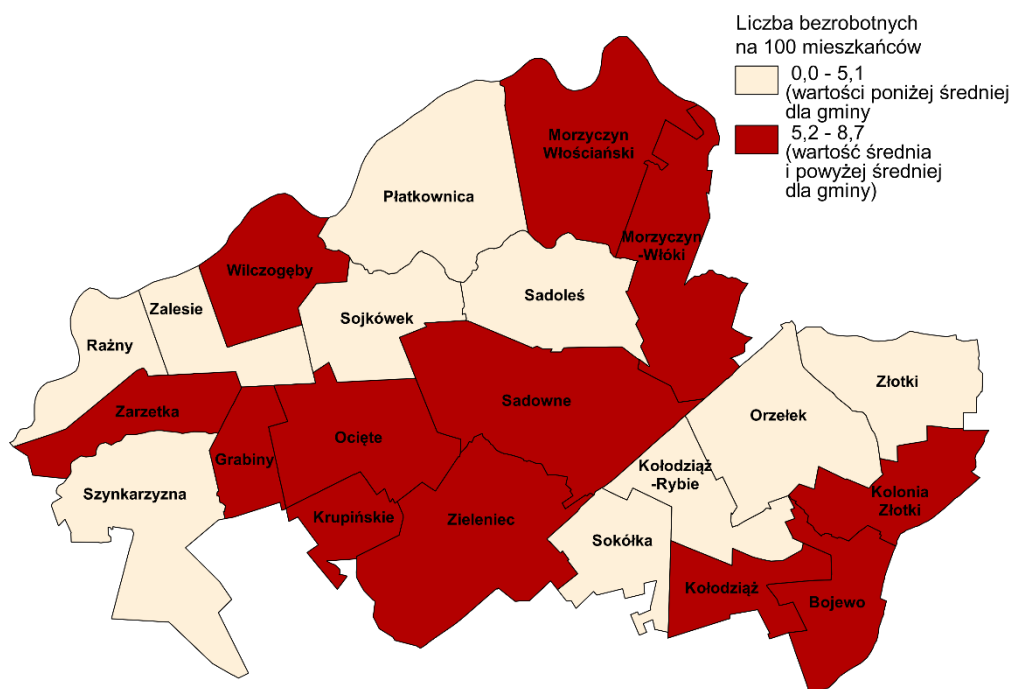
Tabela 12. Bezrobocie w gminie Sadowne w latach 2015-2016 (stan na 31.12. danego roku)

Miejscowość	2015				2016			
	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców*	Liczba długotrwale bezrobotnych	Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w sołectwie	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców*	Liczba długotrwale bezrobotnych	Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w sołectwie
Bojewo	11	6,8	4	36,4	10	6,8	3	30,0
Grabiny	12	8,7	5	41,7	13	8,7	4	30,8
Kolonia Złotki	8	6,3	1	12,5	7	6,3	2	28,6
Kołodziej	14	7,1	6	42,9	14	7,1	5	35,7
Kołodziej Rybie	5	3,8	3	60,0	5	3,8	3	60,0
Krupińskie	5	8,1	4	80,0	6	8,1	3	50,0
Morzyczyn Włoszczyński	11	5,7	7	63,6	11	5,7	3	27,3
Morzyczyn Włoki	30	7,5	16	53,3	28	7,5	11	39,3
Ocięte	28	7,5	12	42,9	26	14,1	13	50,0
Orzełek	14	5,0	9	64,3	12	5,0	7	58,3
Płatkowica	7	3,1	4	57,1	8	3,1	4	50,0
Rażny	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Sadoles	15	4,2	4	26,7	13	4,8	5	38,5
Sadowne	64	5,7	34	53,1	65	5,7	32	49,2
Sojkówek	10	1,5	3	30,0	10	4,9	4	40,0
Sokołka	22	4,9	11	50,0	21	4,9	9	42,9
Szynkarzyna	13	2,8	6	46,2	9	2,8	2	22,2
Wilczogęby	7	5,5	3	42,9	7	5,5	5	71,4
Zalesie	8	4,1	4	50,0	8	4,1	3	37,5
Zarzetka	10	5,6	6	60,0	11	5,6	6	54,5
Zieleniec	24	6,8	13	54,2	24	6,8	11	45,8
Złotki	10	3,8	6	60,0	11	3,8	5	45,5
Razem (Średnia)	336	(5,2)	161	(48,9)	329	(5,9)	140	(43,2)

* ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących liczby osób w wieku produkcyjnym posłużono się ogólną liczbą mieszkańców

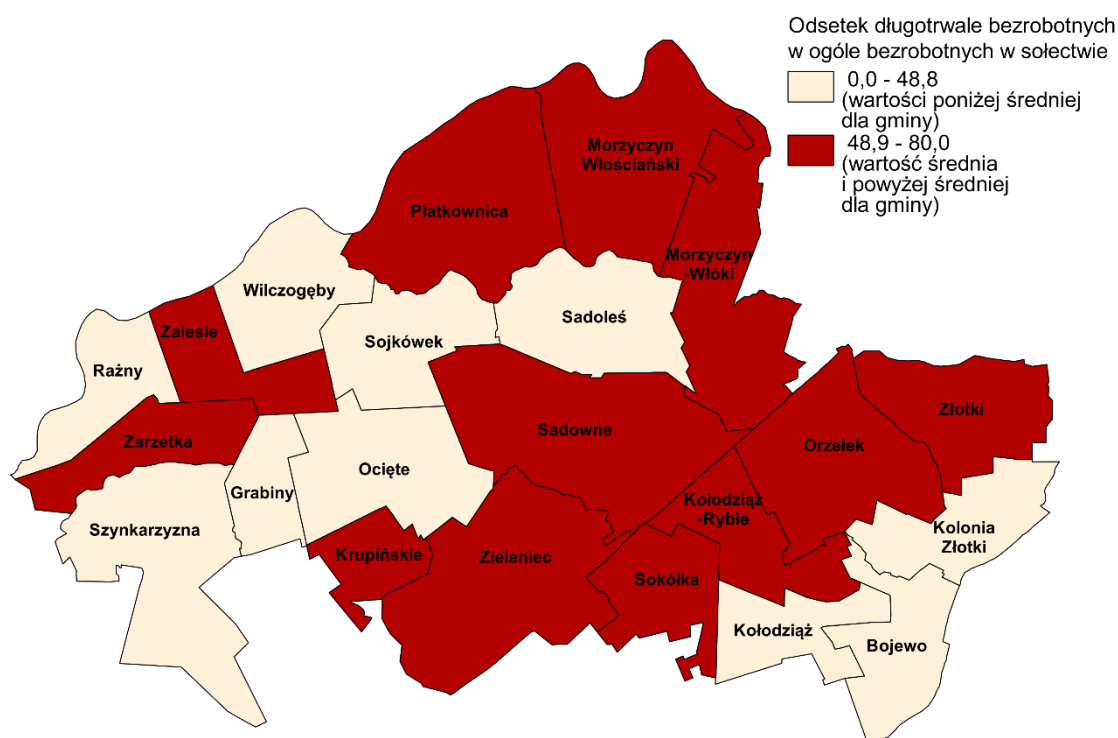
Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 7. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 8. Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy przyczyną wysokiego odsetka osób bezrobotnych jest niewystarczająca liczba miejsc pracy dostępnych na lokalnym rynku. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że głównym ośrodkiem pracy poza gminą jest Warszawa oddalona od centrum gminy o ok. 100 km. W związku z tym podjęcie zatrudnienia w tym ośrodku miejskim związane jest z posiadaniem odpowiedniej motywacji i chęci w poszukiwaniu zatrudnienia, których brak jest często wskazywanym powodem chronicznego bezrobocia. Inną kwestią jest brak odpowiednich kwalifikacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia.

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali, że najbardziej dotkliwym zjawiskiem dla stanu gminnej sytuacji społeczno-ekonomicznej jest dziedziczenie statusu bezrobotnego. Ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny bezrobotnego prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

3.3.5. Kapitał społeczny

O aktywności społecznej mieszkańców świadczyć może frekwencja wyborcza czy też liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych i działających w poszczególnych sołectwach.

Frekwencja wyborcza

W całej gminie Sadowne najwyższa frekwencja dotyczyła Wyborów Samorządowych w 2014 roku i wyniosła 55,76%. Nieznacznie niższa była w drugiej turze wyborów prezydenckich w 2015 roku (54,54%). Niższym zainteresowaniem cieszyła się pierwsza tura tych wyborów (45,50%) oraz wybory do Sejmu i Senatu w 2014 roku (46,12%). Zdecydowanie mniejszą aktywność wyborczą wywołały wybory do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku (17,32%), a zdecydowanie najmniejszą referendum ogólnokrajowe z 2015 roku (5,02%).

Gmina Sadowne podzielona jest na 6 okręgów wyborczych, z czego jeden obejmuje całe sołectwo Sadowne, pozostałe okręgi obejmują więcej sołectw. Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione wybory w 2014 i 2015 roku, za najbardziej aktywne w tym zakresie należy uznać sołectwo Sadowne. Jego mieszkańcy charakteryzowali się wyższym niż średnie w całej gminie zainteresowaniem wyborami. W okręgu wyborczym obejmującym sołectwa Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Kocielnik oraz Sadoleś w trzech wyborach uzyskano wyższą frekwencję niż średnia w całej gminie (wybory do Sejmu i Senatu w 2015 roku oraz obie tury wyborów prezydenckich w 2015 roku). W okręgu, w którym znalazły się sołectwa Grabiny, Rażny, Szykarzyna Zarzetka oraz Zalesie, w dwóch przypadkach frekwencja była wyższa niż średnia (wybory do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku i referendum krajowe w 2015 roku). Znacznie mniejszą aktywnością wyborczą wykazali się mieszkańcy sołectwa Krupińskie, Ocięte, Płatkownica, Sojkówek, Wilczogęby, Zieleniec, Kołodział, Kołodział Rybie, Bojewo i Sokółka. W tych sołectwach jedynie w jednych wyborach uzyskano wyższą frekwencję niż średnia dla całej gminy. Najniższą aktywnością wyborczą charakteryzował się okręg obejmujący sołectwa Orzełek, Złotki i Kolonia Złotki. We wszystkich wyborach w 2014 i 2015 roku frekwencja w tych sołectwach była niższa niż średnia dla całej gminy, a w przypadku 5 z 6 wyborów była najniższa w całej gminie.

Tabela 13. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Sadowne

		2014		2015			
		Wybory do Parlamentu Europejskiego	Wybory samorządowe	Referendum ogólnokrajowe	Wybory do Sejmu i Senatu	Wybory Prezydenta RP	
						I tura	II tura
Gmina Sadowne	Liczba uprawnionych	4 954	4 943	4 902	4 954	4 952	4 952
	Liczba wydanych kart	858	2 756	246	2 255	2 253	2 701
	Frekwencja (%)	17,32	55,76	5,02	46,12	45,50	54,54
Sadowne	Liczba uprawnionych	1 068	1 063	1 057	1 062	1 068	1 068
	Liczba wydanych kart	246	641	68	575	549	656
	Frekwencja (%)	23,03	60,30	6,43	54,14	51,40	61,42
Krupińskie, Ocięte, Płatkownica, Sojkówek, Wilczogęby, Zieleniec	Liczba uprawnionych	1112	1 107	1 090	1 090	1 106	1 106
	Liczba wydanych kart	189	606	50	504	481	598
	Frekwencja (%)	17,00	54,74	4,59	46,24	43,49	54,07
Grabiny, Rażny, Szynkarzyna, Zarzетка, Zalesie	Liczba uprawnionych	789	784	787	783	789	789
	Liczba wydanych kart	142	409	49	338	352	395
	Frekwencja (%)	18,00	52,17	6,23	43,17	44,61	50,07
Kołodziej, Kołodziej Rybie, Bojewo, Sokółka	Liczba uprawnionych	786	779	768	756	780	780
	Liczba wydanych kart	104	461	26	312	333	426
	Frekwencja (%)	13,23	59,18	3,39	41,27	42,69	54,52
Morzyczyn Włościański, Morzyczyn Włóki, Kocielnik, Sadoleś	Liczba uprawnionych	707	713	702	701	707	707
	Liczba wydanych kart	115	380	33	341	331	381
	Frekwencja (%)	16,27	53,30	4,7	48,64	46,82	53,89
Orzełek, Złotki, Kolonia Złotki	Liczba uprawnionych	492	497	498	497	502	502
	Liczba wydanych kart	62	259	20	185	207	245
	Frekwencja (%)	12,60	52,11	4,02	37,22	41,24	48,80

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Organizacje pozarządowe

W gminie Sadowne funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych posiadających wpis w Starostwie Powiatowym w Węgrowie. W grupie tej znajduje się 7 organizacji związanych ze sportem:

- Klub Sportowy „Wicher” Sadowne;
- Sadowieński Klub Rowerowy Uczniowski Klub Sportowy w Sadownem;
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” w Orzełku;
- Uczniowski Klub Sportowy „Dystans” w Kołodziażu;
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy w Sadownem;
- Uczniowski Klub Sportowy „Grabiny”;
- Uczniowski Klub Sportowy przy Liceum Ogólnokształcącym w Sadownem.

Cztery z powyższych klubów działalność prowadzą na terenie Sołectwa Sadowne, pozostałe 3 w sołectwie Orzełek, Kołodziaż i Grabiny.

Poza działalnością sportową i rekreacyjną organizacje pozarządowe w gminie Sadowne związane są z oświatą, tożsamością lokalną oraz życiem wiejskim. Organizacje te to:

- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Działam”
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sadowieńskiej
- Koło Gospodyń Wiejskich.

Ponadto na terenie gminy Sadowne funkcjonują stowarzyszenia rozwoju wsi (Płatkownica, Zieleniec, Sadoleś, Szynkarzyna, Orzełek i Złotki). Inną działalność prowadzi Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy razem” w Kołodziażu. Dodatkowo w gminie funkcjonuje 8 jednostek ochotniczych straży pożarnych (Sadowne, Zalesie, Morzyczyn Włościański, Szynkarzyna, Wilczogęby, Morzyczyn Wólki, Sokółka, i Zieleniec).

Istniejące organizacje stanowią o potencjale poszczególnych sołectw jednocześnie należy zauważyć, co podkreślano było podczas spotkań z mieszkańcami, że na terenie gminy brakuje miejsc, gdzie organizacje pozarządowe mogłyby prowadzić swoją działalność.

Więzi społeczne

O poziomie kapitału społecznego świadczy również siła i charakter więzi społecznych. Uczestnicy spotkań wskazywali na problemy z kształtowaniem więzi społecznych zarówno wewnątrz poszczególnych sołectw, jak i w całej gminie. Niedostateczna liczba miejsc i niewielka ilość wydarzeń, w których mieszkańcy mogliby nawiązywać kontakty, poznawać się nawzajem, ale także zapoznawać z lokalną historią i tradycją wpływają niekorzystnie na relację międzyludzką. Niewielka integracja mieszkańców poszczególnych sołectw powoduje trudności w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz rozwoju poszczególnych miejscowości. Niedostateczna oferta kulturalna bądź jej całkowity brak w poszczególnych sołectwach, a także niewielka różnorodność zajęć, nietrafiająca do wszystkich grup społecznych, oferowana przez Gminny Dom Kultury jest przyczyną niskiego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym. Za przyczynę takiego stanu rzeczy uczestnicy spotkań wskazywali na stosunkowo niedużą odległość gminy Sadowne od większych ośrodków miejskich takich jak Wyszaków czy Ostrów Mazowiecki (ok. 40 km), w których można znaleźć bardziej rozbudowaną ofertę wydarzeń kulturalnych. Należy zauważyć jednak, co przyznawali uczestnicy spotkań, że nie wszyscy są w stanie pokonać odległość dzielącą poszczególne sołectwa, od centralnego sołectwa Sadowne, w którym zlokalizowane jest Gminne Centrum Kultury bądź Gminna Biblioteka

Publiczna. Brak samochodu bądź problemy funkcji ruchowych u części osób to podstawowe przyczyny powodujące wykluczenie części mieszkańców gminy z życia społecznego i kulturalnego.

W kilku sołectwach m.in. w Sokółce, Ociętym i Krupińskim, istnieją budynki będące własnością Gminy – nieużywane bądź w złym stanie technicznym, które po modernizacjach mogłyby służyć jako lokalne centra kulturalne i integracyjne.

3.3.6. Edukacja i oferta kulturalna oraz sportowa

W gminie Sadowne w 2016 roku mieszkało 707 uczniów pobierających naukę na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i średnim. Dodatkowo 50 dzieci znajdowało się pod opieką w przedszkolu. Uczniowie szkoły średniej stanowili niewiele ponad 10% wszystkich uczniów (bez przedszkola). Uczniowie gminy Sadowne pobierają naukę w następujących placówkach:

- Przedszkole w Sadownem;
- Szkoła Podstawowa w Sadownem;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Grabiny;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kołodzianku;
- Gimnazjum w Sadownem.

Dzieci korzystające z edukacji przedszkolnej w Sadownem pochodziły z 13 sołectw, a największą grupę stanowiły dzieci z sołectwa Sadowne (23 osoby). Z sołectwa Sojkówek i Zieleniec pochodziło po 5 dzieci, z Morzyczyna Włóki i Sokółki po 3 dzieci, z sołectwa Ocięte, Płatkownica i Sadoles – po 2 dzieci, a z pozostałych 5 sołectw pochodziło po jednym dziecku (Bojewo, Kołodzianek, Morzyczyn Włosciański, Rażny, Wilczogęby).

Szkoła Podstawowa w Sadownem obsługiwała w 2016 roku uczniów pochodzących przeważnie z sołectwa Sadowne, ale również z 15 innych sołectw. Zespół Szkolno-Przedszkolny (Grabiny) obsługiwał dzieci z 6 sołectw, głównie z Szynkarzyny (20 dzieci) oraz Zalesia (9 dzieci). Łącznie w Zespole uczyło się 45 uczniów z gminy Sadowne.

Na terenie gminy działają dwie niepubliczne szkoły podstawowe (Orzełek i Kołodzianek). W 2016 roku obsługiwały łącznie 66 uczniów. W Szkole w Orzełku edukację podejmowały dzieci z sołectwa Orzełek (20 uczniów), Złotki i Kolonia Złotki. Druga szkoła miała większy zasięg oddziaływania, naukę w niej podjęło 41 uczniów z 4 sołectw – Bojewo, Kolonia Złotki, Kołodzianek i Kołodzianek Rybie.

Edukację na poziomie gimnazjalnym uczniowie w gminie Sadowne mogli podjąć na terenie jednego gimnazjum – Gimnazjum w Sadownem. Łącznie uczyło się w nim 228 uczniów prawie z całej gminy (z wyjątkiem sołectwa Rażny, Wilczogęby oraz Złotki).

Tabela 14. Liczba uczniów poszczególnych szkół w gminie Sadowne w 2016 roku

Miejscowość	Przedszkole	SP Sadowne	ZSP Grabiny	NSP Orzełek	NSP Kołodzianek	Gimnazjum Sadowne
Bojewo	1				11	1
Grabiny			3			3
Kolonia Złotki				3	3	4
Kołodzianek	1	1			15	5
Kołodzianek Rybie					12	5
Krupińskie		4				1
Morzyczyn Włosciański	1	6				3
Morzyczyn Włóki	3	13				10
Ocięte	2	24				11
Orzełek				20		8

Miejscowość	Przedszkole	SP Sadowne	ZSP Grabiny	NSP Orzełek	NSP Kołodziej	Gimnazjum Sadowne
Płatkownica	2	16				7
Raźny	1	2	5			
Sadoleś	3	34				11
Sadowne	23	109				46
Sojkówek	5	18				10
Sokółka	3	27				9
Szynkarzyna		1	20			13
Wilczogęby	1	14	4			
Zalesie		1	9			11
Zarzetka			4			7
Zieleniec	5	25				4
Złotki		0		2		
RAZEM	50	295	45	25	41	228

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne w szkołach średnich uczyło się łącznie 73 uczniów. Najwięcej uczniów pochodziło z Sołectwa Sadowne (21), w pozostałych sołectwach było to po mniej niż 7 osób. W dwóch jednostkach nie było żadnego ucznia na tym poziomie edukacji (Bojewo, Złotki). W tym samym czasie 50 uczniów uzyskało wykształcenie średnie. Największa taka grupa pochodziła z sołectwa Sadowne (12 osób), a w 8 sołectwach nie było żadnych absolwentów szkół średnich. Poza sołectwem Bojewo i Złotki były to Grabiny, Orzełek, Sadoleś, Sojkówek, Sokółka oraz Szynkarzyna. W tej grupie łącznie 13 osób kontynuuje naukę w szkole średniej, ale w niższych klasach. Jednocześnie w 2016 roku w gminie Sadowne liczba osób z wykształceniem średnim zwiększyła się o 49 osób.

Tabela 15. Liczba uczniów w szkole średniej w gminie Sadowne w 2016 roku

Sołectwo	Liczba uczniów w szkole średniej	Liczba uczniów, którzy uzyskali wykształcenie średnie
Bojewo	0	0
Grabiny	1	0
Kolonia Złotki	2	1
Kołodziej	2	2
Kołodziej Rybie	3	2
Krupińskie	3	2
Morzyczyn Włociański	1	1
Morzyczyn Włoki	3	3
Ocięte	5	5
Orzełek	2	0
Płatkownica	4	4
Raźny	3	4
Sadoleś	4	0
Sadowne	21	12
Sojkówek	2	0
Sokółka	1	0
Szynkarzyna	3	0
Wilczogęby	6	3
Zalesie	2	6
Zarzetka	4	4
Zieleniec	1	1
Złotki	0	0
Razem	73	50

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Na koniec roku szkolnego 2015/2016 uczniowie poszczególnych szkół podstawowych przystępowali do sprawdzianu szóstoklasisty. Uzyskane wyniki były zróżnicowane. W części z języka polskiego uczniowie dwóch szkół uzyskali wynik wyższy niż średnia dla

obszarów wiejskich w Polsce. Byli to uczniowie ZSP w Grabinach (75,6%) oraz NSP w Orzełku (73,3%). Najniższe wyniki osiągnęli uczniowie NSP w Kołodzianku (60,0%).

Znacznie trudniejszy okazał się sprawdzian z języka angielskiego. Średnia dla uczniów z obszarów wiejskich w Polsce wyniosła 48,8%. Uczniowie żadnej ze szkół nie przekroczyli tej wartości, a najwyższe wyniki uzyskali uczniowie ZSP w Grabinach (59,3%). Najgorzej sprawdzian z języka polskiego napisali uczniowie NSP w Orzełku zdobywając średnio 31%.

Wyniki z części matematycznej były podobnie zróżnicowane jak z języka polskiego. Średnia dla obszarów wiejskich w Polsce wyniosła 51%, a uczniowie szkół w gminie Sadowne uzyskali wynik wyższy, a najwyższy był wśród uczniów ZSP w Grabinach (65%). Najniższe umiejętności w zakresie matematyki wykazali uczniowie NSP w Kołodzianku (37%).

Reasumując sprawdzian szóstoklasisty okazał się największym wyzwaniem dla uczniów NSP w Kołodzianku. Uczniowie ci uzyskali najniższe wyniki wśród wszystkich szkół podstawowych w gminie Sadowne, a także wyniki niższe niż średnio na uczniów pochodzących z obszarów wiejskich w Polsce.

Tabela 16. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w gminie Sadowne w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)

Przedmiot	Jednostka	Wynik
Język polski	SP w Sadownem	63,6
	ZSP w Grabinach	75,6
	NSP w Orzełku	73,3
	NSP w Kołodzianku	60,0
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	69,0
Język angielski	SP w Sadownem	49,2
	ZSP w Grabinach	59,3
	NSP w Orzełku	31,0
	NSP w Kołodzianku	48,8
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	66,0
Matematyka	SP w Sadownem	58,8
	ZSP w Grabinach	65,0
	NSP w Orzełku	56,7
	NSP w Kołodzianku	37,0
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	51,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Uczniowie Gimnazjum w Sadownem w roku szkolnym 2015/2016 przystąpili do egzaminu gimnazjalnego. Egzamin ten obejmował 7 przedmiotów, w tym język angielski na poziomie podstawowym i rozszerzonym oraz język rosyjski na poziomie podstawowym. Uczniowie gimnazjum w trzech przedmiotach uzyskali wyniki wyższe niż średnia dla obszarów wiejskich w Polsce. Były to przyroda (różnica 3,3 pkt %), język angielski podstawowy (różnica 3,3 pkt %) oraz język angielski na poziomie rozszerzonym (różnica 3,1 pkt %). Język polski, historia oraz matematyka, to przedmioty, w których uczniowie gminy Sadowne wykazali się takim samym poziomem wiedzy jak uczniowie innych obszarów wiejskich w kraju. Najtrudniejszy okazał się egzamin z języka rosyjskiego (poziom podstawowy), z którego uczniowie gminy Sadowne uzyskali średnio 48,8%, a uczniowie z obszarów wiejskich w Polsce średnio 60%.

Tabela 17 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sadownem w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)

Przedmiot	Średni wynik szkoły	Średni wynik na obszarach wiejskich
Język polski	66,7	67,0
Historia	55,1	55,0
Matematyka	47,0	47,0
Przyroda	52,3	49,0

Przedmiot	Średni wynik szkoły	Średni wynik na obszarach wiejskich
Język angielski podstawowy	61,3	58,0
Język angielski rozszerzony	41,1	38,0
Język rosyjski podstawowy	48,8	60,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Uczniowie ZSP w Sadownem uzyskali wysokie wyniki z egzaminu maturalnego w 2016 roku. Jednak z języka polskiego średni wynik sadowieńskich uczniów był niższy niż średni wynik w całym kraju i wyniósł 55% (o 6 pkt % mniej). Z pozostałych przedmiotów wyniki były wyższe niż w całym kraju, a największa różnica dotyczyła egzaminu maturalnego z matematyki – uczniowie w gminie Sadowne uzyskali średnio 55%, a uczniowie w całym kraju jedynie 31%.

Tabela 18. Wyniki egzaminu maturalnego w ZSP w Sadownem w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)

Przedmiot	Średni wynik szkoły	Średni wynik w Polsce
Język polski	55,0	61,0
Matematyka	55,0	31,0
Język angielski	62,0	55,0
Język rosyjski	67,0	57,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Wyposażenie szkół

Jednym z elementów wyposażenia szkół są stanowiska komputerowe. O ile stanowiska takie nie są istotne w przypadku edukacji przedszkolnej (korzystają z nich tylko opiekunowie), o tyle na wyższych etapach edukacji stanowią jeden z czynników jakości nauczania. Najlepszymi warunkami pod tym względem dysponowało Publiczne Gimnazjum w Sadownem (11,4 ucznia na 1 komputer). Na drugim miejscu znalazła się Szkoła Podstawowa w Sadownem (7,2). Co interesujące w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem na jeden komputer przypadało średnio blisko 5 uczniów, czyli mniej niż w wyżej wymienionym gimnazjum i szkole podstawowej. Również w dwóch szkołach niepublicznych wyposażenie w komputery jest gorsze niż w innych szkołach, w tym także podstawowych.

Tabela 19. Wyposażenie szkół w komputery z dostępem do Internetu w szkołach w gminie Sadowne w 2016 roku

Szkoła	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba uczniów na 1 komputer
Przedszkole w Sadownem	1	50
Szkoła Podstawowa w Sadownem	41	7,2
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Grabinach	10	4,5
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku	11	2,3
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kołodziazu	15	2,7
Publiczne Gimnazjum w Sadownem	20	11,4
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem	15	4,9

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Dane wskazują, że wyniki egzaminów przeprowadzanych na zakończenie szkoły są na zbliżonym poziomie do średniej krajowej. Jednocześnie w odczuciu uczestników spotkań wyniki te są niesatysfakcjonujące, szczególnie, że decydują one o dalszej edukacji młodych ludzi, a w dalszej perspektywie o ich karierze zawodowej. Uczestnicy spotkań zwracali uwagę na wymagającą modernizację bazę placówek oświatowych m.in. szkoły w Kołodziazu, w Orzełku i wyposażenie ich w nowoczesne pomoce edukacyjne np. tablice interaktywne, które będą zachętą dla uczniów do nauki. Respondenci badania ankietowego także wskazali na niską dostępność i niewystarczającą jakość usług

edukacyjnych. Wyniki egzaminów co prawda są zbliżone do średniej krajowej nie mniej jednak na obszarze gminy brakuje możliwości rozwoju osobistego zarówno wśród dzieci jak i osób młodych bądź podejmujących już zatrudnienie.

Oferta sportowa i kulturalna

Z problemami edukacyjnymi związana jest także potrzeba kształtowania prawidłowych postaw prozdrowotnych – promocja aktywnego trybu życia - aktywności fizycznej, właściwego odżywiania się. Istniejąca baza sportowo-rekreacyjna jest zaniedbana, w ostatnich latach nie były prowadzone prace związane z modernizacją boisk do gry czy modernizacją miejsc rekreacji – placów zabaw. Występowanie dzieci, u których wykryto wady postawy bądź z otyłością powoduje, zdaniem uczestników warsztatów, konieczność modernizacji istniejącego zaplecza sportowego, ale także i stworzenie spójnego programu działań – organizacji cyklicznych zawodów, spotkań ze znanymi sportowcami, które pozwolą wyciągnąć młode osoby z domów i zainteresować je sportem.

Działania te powinno ukierunkować się przede wszystkim w sołectwach, w których istnieje już zaplecze sportowe, przy szkołach, które mogą wspomóc w organizacji dodatkowych zajęć sportowych i wydarzeń – w Sadownem, Kołodzaju i Orzełku.

Uczestnicy spotkań podkreślali również, że problem identyfikowanym na terenie całej gminy jest niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego. Do podobnych wniosków doszli również respondenci badania ankietowego, który jako jednej z najsłabiej ocenianych aspektów życia w gminie wskazali niską dostępność i jakość oferty sportowej, dostępność i jakość oferty kulturalnej.

Wyniki konsultacji społecznych wskazują jednoznacznie, że niska aktywność społeczna mieszkańców oraz niedostateczna oferta w zakresie spędzania wolnego czasu to kluczowe czynniki wpływające na słabą ocenę jakości życia na obszarach wiejskich. Uczestnicy spotkań wskazali na konieczność realizowania przedsięwzięć z zakresu poszerzenia oferty spędzania wolnego czasu dla grup dotychczas defaworyzowanych - młodzieży i osób starszych - które w coraz mniejszym stopniu biorą udział w życiu lokalnych społeczności. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że do rozszerzenia oferty spędzania czasu wolnego konieczne jest zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych. Obecnie budynki czy place, na których mogłaby być realizowana wskazana oferta są w złym stanie technicznym, który uniemożliwia swobodne, bezpieczne spędzanie wolnego czasu, działalność grup nieformalnych i organizacji pozarządowych. Rozwiązaniem wskazanego deficytu może być utworzenie współpracujących ze sobą świetlic wiejskich, w których realizowane byłyby zorganizowane spotkania, warsztaty i zebrania dla lokalnych społeczności. Świetlice mogłyby również stanowić miejsce spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, którzy sami organizowali sobie czas na przykład w czasie spotkań sąsiedzkich, a potrzebą staje się jedynie zapewnienie komfortowego miejsca. Podczas spotkań wskazywano także na niedostateczną promocję gminy oraz zbyt małą liczbę działań podejmowanych na rzecz rozwoju turystyki. Pojawiła się opinia, że w działania dla rozwoju turystyki należałoby włączyć mieszkańców, zwłaszcza tych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji np. osoby bezrobotne.

3.4. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w pozostałych sferach

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku w rozdziale 3 wskazują, iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (które omówiono dotychczas, w podrozdziale 3.3), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) gospodarczych – w szczególności: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub

2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska¹.

3.4.1. Sfera gospodarcza

W 2015 roku na terenie gminy Sadowne zarejestrowanych było 241 podmiotów gospodarczych, z czego 195 podmiotów miało status „aktywny” (80,9%). Najwięcej podmiotów zlokalizowanych było na terenie sołectwa Sadowne (84 podmioty), a łącznie 4 sołectwa skupiły 60% wszystkich firm w gminie i były to poza Sadownem – Szynkarzyna, Bojewo i Złotki. Najmniej, bo po jednym podmiocie gospodarczym funkcjonowało na terenie sołectw Kolonia Złotki, Krupińskie, Rażny oraz Wilczogęby. W 9 sołectwach nie zawieszono żadnej działalności (Grabiny, Kolonia Złotki, Kołodział Rybie, Ocięte, Rażny, Sojkówek, Wilczogęby, Zarzetka oraz Złotki). Wyższą lub równą średniej liczbą podmiotów zawieszonych w przeliczeniu na 100 mieszkańców charakteryzowało się 8 sołectw, a wśród nich najwyższym odsetkiem odznaczyło się sołectwo Sadoleś (6,1) oraz Bojewo (2,0).

Wskaźnik pokazujący liczbę przedsiębiorców w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach miał zróżnicowaną wartość. Najwyższą przyjął w sołectwie Bojewo (6,8), nieznacznie niższą w sołectwie Sadowne (6,4). Najmniejszy zaś udział osób prowadzących działalność gospodarczą w całkowitej liczbie ludności miały sołectwa Wilczogęby i Morzyczyn Włóki (po 0,8).

Tabela 20. Poziom przedsiębiorczości w gminie Sadowne w 2015 roku – stan na 31.12.2015 r.

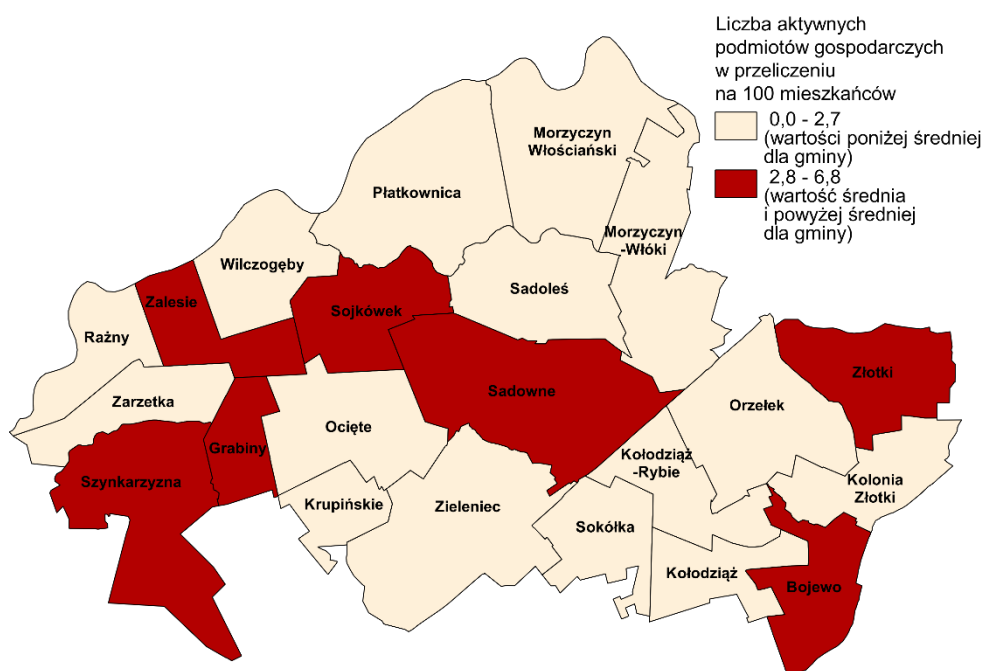
Sołectwo	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	Liczba zawieszonych podmiotów gospodarczych	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zawieszonych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
			Uwagi	
Bojewo	10	3	6,8	2,0
Grabiny	6	0	4,0	0,0
Kolonia Złotki	1	0	0,9	0,0
Kołodział	4	2	2,0	1,0
Kołodział Rybie	3	0	2,3	0,0
Krupińskie	1	1	1,4	1,4
Morzyczyn Włosciański	5	1	2,6	0,5
Morzyczyn Włóki	3	3	0,8	0,8
Ocięte	3	0	0,9	0,0
Orzełek	2	1	0,9	0,4

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku, rozdział 3.

Płatkownica	7	1	2,7	0,4
Ražny	1	0	1,1	0,0
Sadoleř	6	5	1,9 (1 nie rozpoczął działalności)	6,1
Sadowne	84	17	6,4	1,3
Sojkówek	9	0	4,4	0,0
Sokółka	7	1	1,7	0,2
Szynkarzyczna	13	6	4,0	1,8
Wilczogęby	1	0	0,8	0,0
Zalesie	7	1	3,6	0,5
Zarzetka	3	0	1,5	0,0
Zieleniec	9	4	1,7	1,1
Złotki	10	0	3,5	0,0
Razem (Średnia)	195	46	(2,8)	(0,80)

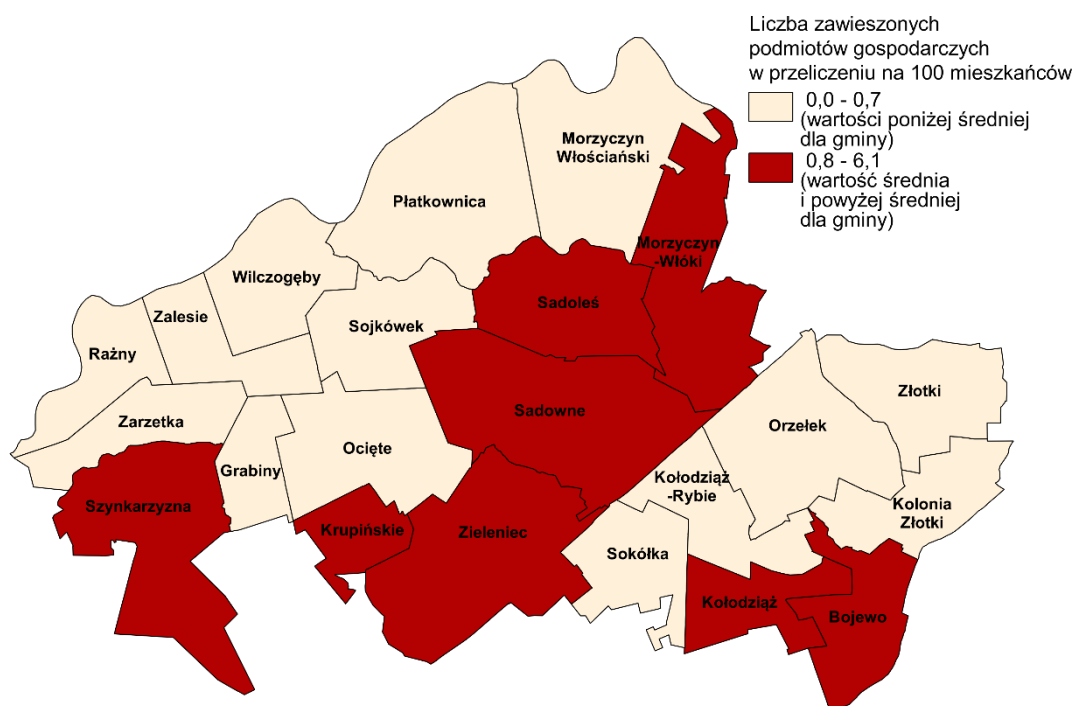
Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 9. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 10. Liczba zawieszonych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Największa liczba podmiotów gospodarczych w wartościach nieprzeliczonych na 100 mieszkańców zlokalizowana jest w sołectwie Sadowne, co związane jest z tym, że jest to siedziba gminy i stanowi ono centrum administracyjno-gospodarcze gminy. W przeliczeniu na 100 mieszkańców najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest na terenie sołectwa Bojewo, w zdecydowanej większości podmioty te to gospodarstwa rolne. Podobnie jest w przypadku innych miejscowości – głównym źródłem utrzymania jest praca na roli. Uczestnicy spotkań warsztatowych wskazali, że poza sołectwem Sadowne istnieje niewiele, efektywnie działających podmiotów gospodarczych. Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i osób w nich zatrudnionych. Szczególnie ważny dla rozwoju gospodarczego jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a wśród nich dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Ich niewielka liczba może w pewnym sensie determinować pojawienie się zjawiska bezrobocia, które przyczynia się do degradacji społeczno - gospodarczej lokalnej społeczności.

3.4.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Zasoby mieszkaniowe gminy – lokale socjalne wymagające remontu

Lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasoby Gminy Sadowne są wynajmowane członkom wspólnoty samorządowej gminy, posiadającym niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe oraz spełniającym kryterium dochodowe.

Wśród wszystkich mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy Sadowne 16 należy do zasobów gminnych. Mieszkania takie znajdują się na terenie 6 sołectw: Grabiny, Szykarzyna, Płatkownica, Sadowne, Sokółka oraz Kołodziej. Najwięcej mieszkań gminnych znajduje się w sołectwie Szykarzyna (4 mieszkania). Łącznie w całej gminie mieszkania te obejmują 771,5 m², co średnio oznacza 48,2 m² na jedno mieszkanie. Większe pod tym względem mieszkania znajdują się w zasobach sołectwa Sadowne

(średnio 53,8 m²) oraz Grabiny (jedno mieszkanie o powierzchni 61,2 m²). Wszystkie wskazane lokale wymagają podjęcia prac modernizacyjnych i remontowych.

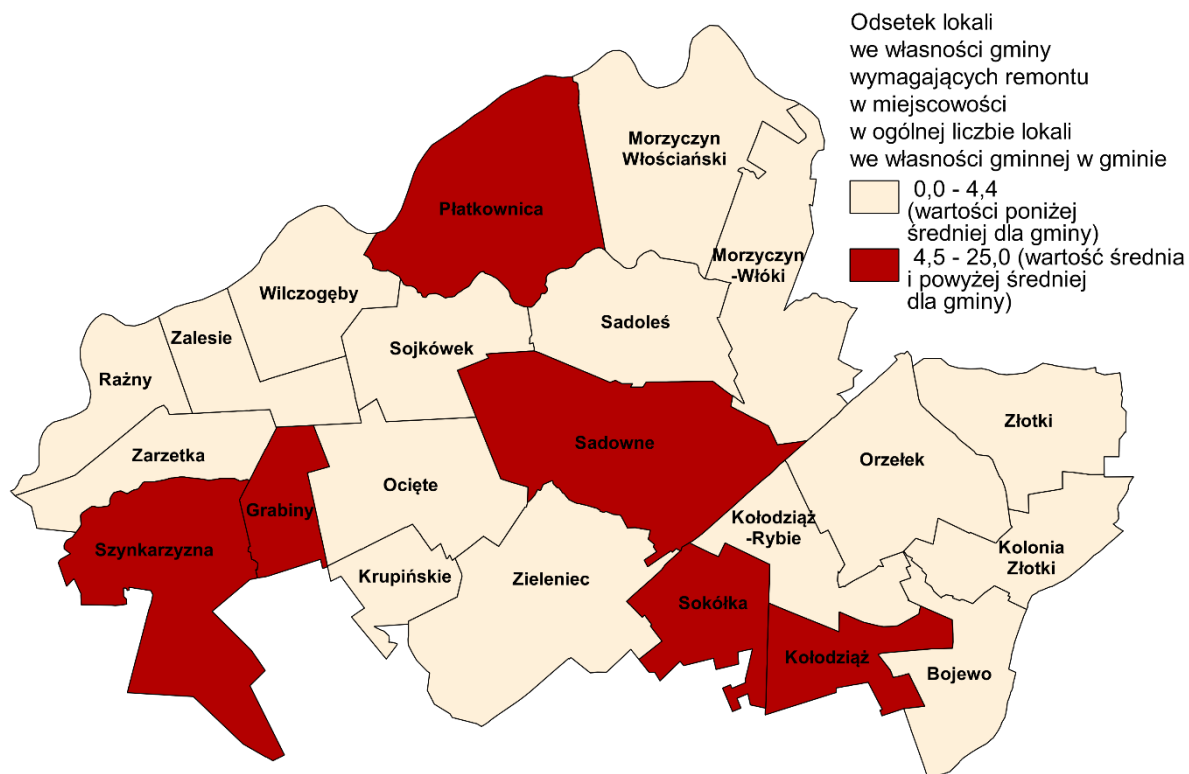
Tabela 21. Odsetek lokali socjalnych wymagających podjęcia prac modernizacyjnych/ remontowych w poszczególnych sołectwach Gminy Sadowne (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Liczba lokali socjalnych w zasobie gminy wymagających remontu	Odsetek lokali socjalnych we własności gminy w miejscowości wymagających remontu w ogólnej liczbie lokali we własności gminnej w gminie
Bojewo		0,0
Grabiny	1	6,3
Kolonia Złotki		0,0
Kołodział	2	12,5
Kołodział Rybie		0,0
Krupińskie		0,0
Morzyczyn Włościański		0,0
Morzyczyn Włoki		0,0
Ocięte		0,0
Orzełek		0,0
Płatkownica	3	18,8
Raźny		0,0
Sadoles		0,0
Sadowne	3	18,8
Sojkówek		0,0
Sokółka	3	18,8
Szynkarzyna	4	25,0
Wilczogęby		0,0
Zalesie		0,0
Zarzetka		0,0
Zieleniec		0,0
Złotki		0,0
Razem	16	

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Powyższe dane wskazują, że warunki mieszkaniowe osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej są złe. Stan techniczny lokali socjalnych wymaga poprawy. Zły stan techniczny budynków połączony z ich niską estetyką powoduje dodatkową stygmatyzację osób w nich mieszkających.

Rysunek 11. Odsetek lokali socjalnych wymagających podjęcia prac modernizacyjnych/remontowych w poszczególnych sołectwach Gminy Sadowne – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Budynki publiczne wymagające modernizacji bądź adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe

Budynki użyteczności publicznej jako budynki przeznaczone do użytku ogółu ludności, powinny spełniać wymagania techniczne przewidziane w przepisach prawa budowlanego m.in. być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ważne jest również by budynki te charakteryzowały się dobrym stanem technicznym. W gminie Sadowne, w części sołectw zlokalizowane są obiekty wymagające przeprowadzenia remontów i modernizacji by możliwe było przeznaczenie ich na cele użyteczności publicznej. Adaptacja i wyposażenie istniejącej zabudowy na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe ze szczególnym uwzględnieniem poprawy efektywności energetycznej oraz ich dostępności do potrzeb osób niepełnosprawnych jest jedną z ważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych w niektórych sołectwach gminy.

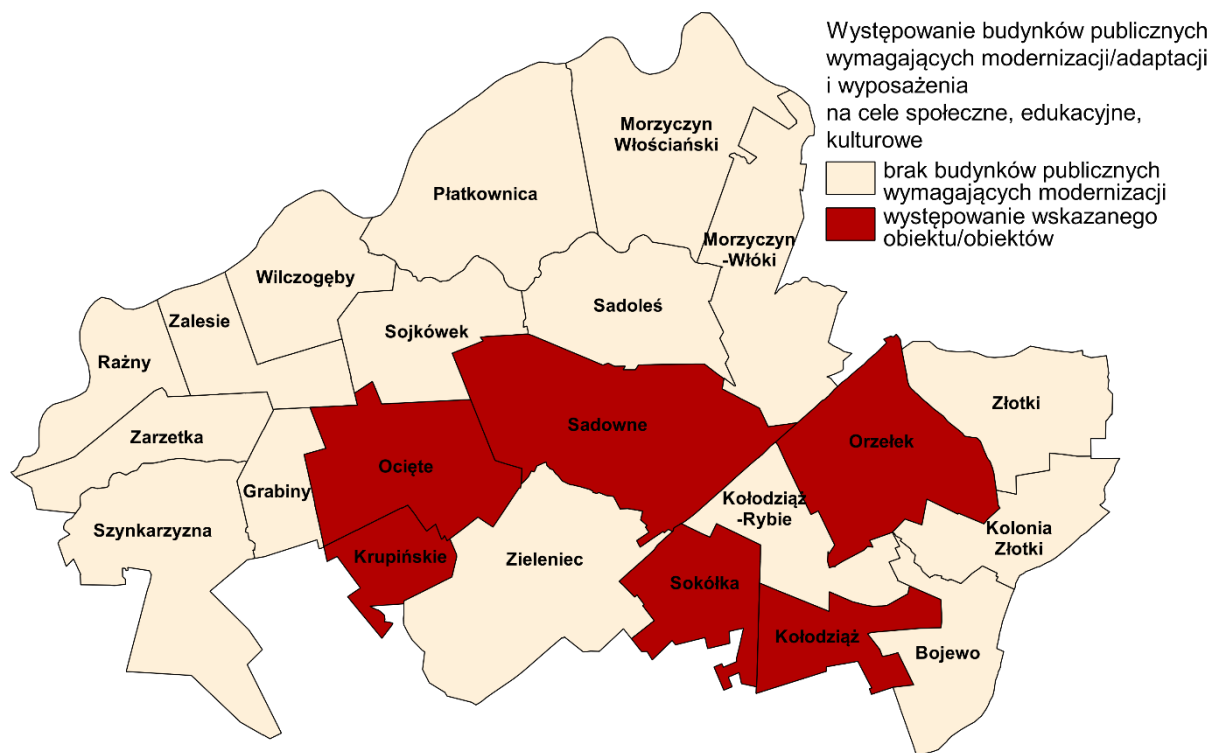
Tabela 22. Liczba budynków użyteczności publicznej wymagających modernizacji/ adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Liczba budynków publicznych wymagających modernizacji/ adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe	Wskazanie lokalizacji budynku
Bojewo		
Grabiny		
Kolonia Złotki		
Kołodział	2	Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka, Kołodział 8; budynki po Folwarku Zamojskich (dz. ew. 1010)
Kołodział Rybie		
Krupińskie	1	Świetlica wiejska
Morzyczyn Włosciański		
Morzyczyn Włoki		
Ocięte	1	Świetlica wiejska
Orzełek	1	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13
Płatkownica		
Raźny		
Sadoleś		
Sadowne	1	budynek starej plebani (dz.ew.353)
Sojkówek		
Sokółka	2	Budynek po byłej szkole podstawowej (dz.ew. 592/2, 602, 612/1, 612/2) Świetlica wiejska
Szynkarzyna		
Wilczogęby		
Zalesie		
Zarzetka		
Zieleniec		
Złotki		
Razem	8	

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Jak wskazano w części poświęconej analizie kwestii społecznej na terenie gminy brakuje obiektów, placów, gdzie mogłaby być realizowana poszerzona oferta spędzania czasu wolnego i integracji prowadzona m.in. przez organizacje pozarządowe. Jednocześnie powyższe dane wskazują, że na terenie gminy istnieją takie obiekty, które mogłyby zostać zagospodarowane na cele społeczne, kulturalne.

Rysunek 12. Liczba budynków publicznych wymagających modernizacji/ adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe - stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Zabytki

W diagnozie oprócz zidentyfikowanych problemów warto zwrócić na istniejące potencjały. Lokalizacja obiektów zabytkowych w planowaniu działań rewitalizacyjnych ma szczególne znaczenie w przypadku gminy Sadowe, która w podstawowych dokumentach strategicznych określa chęć rozwoju gospodarczego w oparciu o promocję lokalnych produktów oraz rozwój agroturystyki. Obiekty zabytkowe zlokalizowane są w 16 sołectwach gminy Sadowe. Łącznie zasoby zabytkowe obejmują 100 obiektów. Na tle wszystkich sołectw wyróżniają się Morzyczyn Włociański (16 obiektów), Płatkownica (15 obiektów) oraz Sadowe (12 obiektów). Wśród wszystkich obiektów największą grupę stanowią stanowiska archeologiczne (48%), a w dalszej kolejności domy zabytkowe (31%). Obiekty związane z kultem religijnym mają znacznie mniejsze znaczenie – 9% stanowią kapliczki, 4% krzyże, a 2% kościół i plebania. Na terenie gminy Sadowe znajdują się także dwa zabytkowe cmentarze i jeden młyn.

3.4.3. Sfera środowiskowa

Występowanie problemów środowiskowych

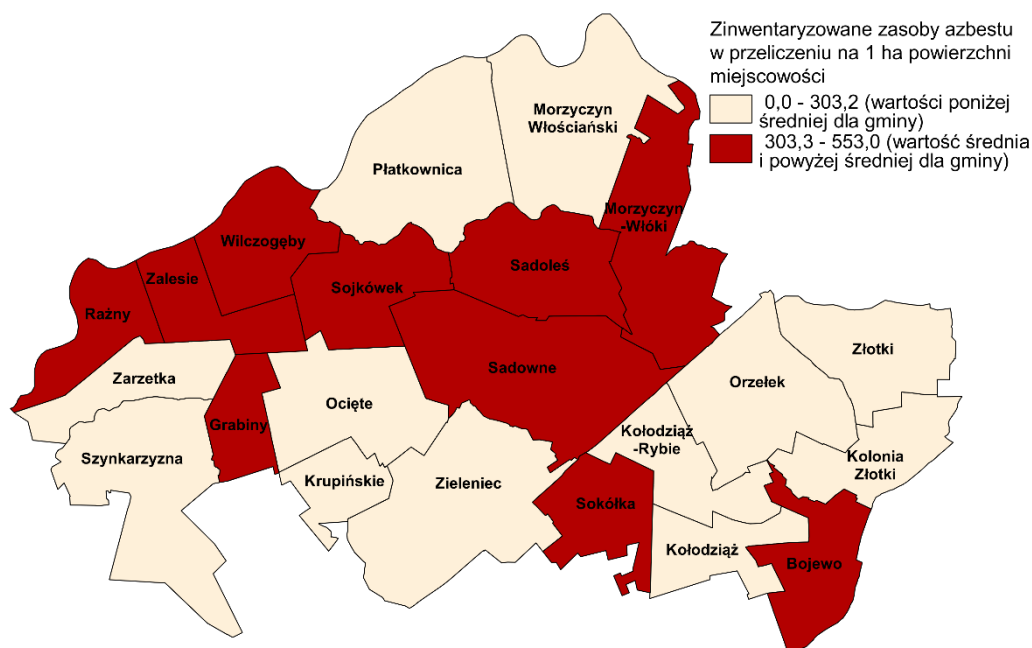
Jednym z najważniejszych zidentyfikowanych problemów w sferze środowiskowej jest obecność obiektów, na których znajduje się szkodliwy dla zdrowia mieszkańców azbest. Na terenie gminy Sadowne zlokalizowane są zasoby azbestu wysokości 4 140 377 kg, z czego jedynie 1,4% stanowią zasoby unieszkodliwione. Prawie cały azbest znajduje się w zasobach osób fizycznych. Zasoby unieszkodliwione znajdują się na terenie 9 z 22 sołectw, a odsetek takiego azbestu waha się od 0,1% w Morzyczynie Włókach do 7,3% w Sadownem. W trzech sołectwach udział azbestu unieszkodliwionego był wyższy niż 2% (Sadowne, Sokółka i Bojewo).

Tabela 23. Zasoby azbestu na terenie gminy Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)

Miejscowość	Zinwentaryzowane zasoby azbestu (kg)	Zinwentaryzowane zasoby azbestu na 1 ha	Udział azbestu unieszkodliwionego
Bojewo	217 690	443,4	2,3
Grabiny	105 419	359,1	0,0
Kolonia Złotki	13 134	33,0	0,0
Kołodział	136 967	286,0	0,0
Kołodział Rybie	129 308	265,0	0,0
Krupińskie	81 320	292,0	0,0
Morzyczyn Włościański	275 904	270,2	1,8
Morzyczyn Włoki	343 756	386,3	0,1
Ocięte	152 192	206,4	0,0
Orzełek	199 147	236,6	0,0
Płatkownica	250 070	234,1	0,7
Raźny	177 209	430,7	1,7
Sadoleś	304 423	446,5	0,0
Sadowne	389 679	320,5	7,3
Sojkówek	216 682	385,5	0,0
Sokółka	163 725	357,2	5,6
Szynkarzyzna	213 707	213,5	1,6
Wilczogęby	243 629	441,1	1,4
Zalesie	236 419	553,0	0,0
Zarzetka	60 753	138,0	0,0
Zieleniec	128 222	114,1	0,0
Złotki	161 025	260,1	0,0
Razem (Średnia)	4 140 377	(303,2)	1,4

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 13. Zinwentaryzowane zasoby masy azbestowej w przeliczeniu na 1 ha powierzchni miejscowości - stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Na 1 ha powierzchni gminy Sadowne przypadało 303,2 kg azbestu. Najmniejszą koncentracją substancji szkodliwej charakteryzowało się sołectwo Kolonia Złotki (33 kg / ha). Następne w kolejności sołectwo to Zieleniec, ale zasoby azbestu przypadające na jeden hektar wynosiły ponad trzykrotnie więcej niż w Kolonii Złotkach (114,1). W 10 sołectwach zagrożenie azbestem jest znacznie większe, a koncentracja tej substancji przekracza wartość średnią dla całej gminy. Największe nagromadzenie azbestu w przeliczeniu na 1 ha występowało w sołectwie Zalesie (553,0).

Obecność wyrobów azbestowych negatywnie wpływa na jakość życia na terenie poszczególnych sołectw, w szczególności tych, gdzie zostały zidentyfikowane jego największe pokłady. Azbest to szkodliwa substancja, która w dłuższej perspektywie czasu bardzo negatywnie wpływa na stan zdrowia mieszkańców.

Poza realnym zagrożeniem, jakie stanowią zinwentaryzowane pokłady azbestu uczestnicy badania ankietowego wskazywali także na niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni (zieleń wiejska np. parki i place, mała architektura). Były to jedne z aspektów najniżej ocenionych w kontekście jakości życia w gminie.

Potencjał gminy - Zasoby przyrodnicze

Cały obszar gminy Sadowne stanowią tereny Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Ponad połowę terenu gminy obejmuje Obszar Natura 2000, a w tym:

- całkowitą powierzchnię 8 sołectw (Morzyczyn Włściański, Morzyczyn Włóki, Płatkownica, Rażny, Sadoleś, Sojkówek, Wilczogęby, Zalesie),
- częściową powierzchnię 5 sołectw (Grabiny, Sadowne, Szykarzyna, Orzelek, Złotki).

Na terenie sołectwa Zieleniec znajduje się Torfowisko Kules. Ten użytek ekologiczny zajmuje powierzchnię 27,6 ha. Lokalizacja tych form ochrony przyrody może stanowić potencjał do kształtowania rozwoju lokalnego gminy w oparciu o agroturystykę.

Rysunek 14. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sadowne

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gdos.gov.pl [dostęp z dnia 22.10.2016]

3.5. Delimitacja obszaru zdegradowanego

W celu identyfikacji obszaru zdegradowanego zastosowano porównywanie wskaźników do średniej dla gminy. Sołectwa, które odnotowały największą liczbę wskaźników (4 lub więcej) mających wartość powyżej średniej (jedynie w przypadku wskaźnika liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców wzięto pod uwagę wartości poniżej średniej) zostały uznane za zdegradowane w sferze społecznej.

Obszar, w którym stwierdzono stan kryzysowy w sferze społecznej obejmuje sołectwa:

- Krupińskie;
- Ocięte;
- Zarzетка;
- Morzyczyn Włosciański;
- Orzełek;
- Sokółka;
- Sadowne;
- Kołodziej;
- Kołodziej –Rybie.

Tabela 24. Wartości poszczególnych wskaźników wykorzystanych do delimitacji w sferze społecznej w gminie Sadowne (dane na 31.12.2015 r.)

	Pomoc społeczna		Bezpieczeństwo		Kapitał społeczny	Bezrobocie		
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba wskaźników powyżej/poniżej średniej
Bojewo	11,49	0	2,7	0	0	6,76	36,4	3
Grabiny	6,67	0	0	0	0	8,67	41,7	2
Kolonia Złotki	23,21	0	0	0	0	6,25	12,5	3
Kołodział	13,64	0	2,53	0,51	0,51	7,07	42,9	4
Kołodział-Rybie	14,5	0	1,53	0	0	3,82	60	4
Krupińskie	16,22	2,7	1,35	0	0	8,11	80	5
Morzyczyn Włociański	10,42	1,04	1,04	1,04	0	5,73	63,6	5
Morzyczyn-Włoki	12,87	0	1,34	0,54	0,54	7,51	53,3	3
Ocięte	17,34	0,58	1,16	0,58	0	7,51	42,9	4
Orzełek	18,41	2,51	2,09	0	0,42	5,02	64,3	4
Płatkownica	8,56	0,78	0,39	0,39	0,39	3,11	57,1	2
Sadoleś	20,45	1,6	0,96	0	0,32	4,15	0	2
Raźny	17,07	0	1,22	0	0	0	26,7	2
Sadowne	8,47	1,13	4,24	0,15	0,23	5,67	53,1	5
Sojkówek	13,11	0,97	1,46	0	0	4,85	30	2
Sokółka	10,59	0,94	3,06	0,71	0,24	4,94	50	5
Szynkarzyna	11,93	0,61	2,45	0	0,61	2,75	46,2	1
Wilczogęby	9,38	0	0,78	0	0,78	5,47	42,9	1
Zalesie	11,68	3,05	0,51	1,02	0,51	4,06	50	3
Zarzetka	16,92	1,03	1,03	0,51	0	5,64	60	6
Zieleniec	7,91	0,85	1,41	0	0,56	6,78	54,2	2
Złotki	10,38	1,38	2,08	0	0,35	3,81	60	3
Średnia dla Gminy	13,24	0,87	1,52	0,25	0,25	5,35	46,72	

Źródło: opracowanie własne

Jednostki, w których liczba wskaźników w sferze społecznej pokazujących negatywne odchylenie od średniej dla gminy (zazwyczaj wskaźnik powyżej średniej) wynosiła 4 i więcej zostały poddane dalszej analizie, w celu znalezienia sołectw, w których występuje również degradacja w sferze gospodarczej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Jednostki, w których została zidentyfikowana sytuacja kryzysowa w sferze społecznej zostały oznaczone kolorem pomarańczowym. Kolorem żółtym oznaczona te komórki, gdzie wskazana została degradacja w sferach innych niż społeczna. W kolumnie Obszar zdegradowany oznaczone zostały te jednostki, które jednocześnie spełniają warunek występowania sytuacji kryzysowej w sferze społecznej i minimum w jednej z pozostałych sfer.

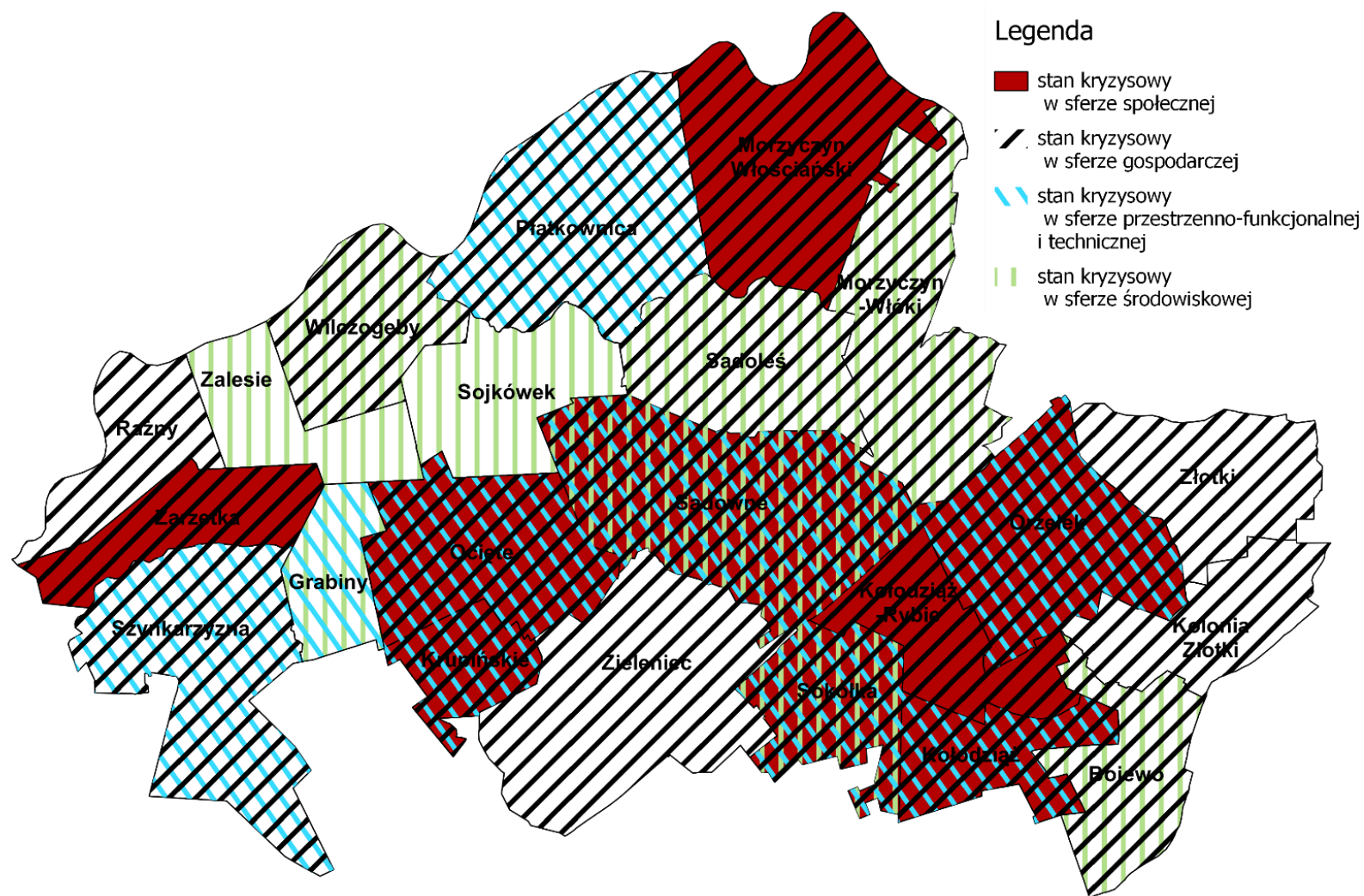
Tabela 25. Zestawienie wskaźników z pozostałych sfer dla poszczególnych wskaźników (kolorem pomarańczowym oznaczono sołectwa zdegradowane w sferze społecznej, kolorem żółtym – degradację w pozostałych sferach).

Sołectwo	Sfera gospodarcza			Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna			Sfera środowiskowa		Obszar zdegradowany
	Liczba aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba zawieszonych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Degradacja (min. 1 wskaźnik pokazujący stan kryzysowy w stosunku do średniej)	Liczba lokali mieszkalnych w zasobie gminy wymagających remontów na 100 mieszkańców	Występowanie obiektów publicznych (mogących pełnić lub pełniących funkcje kulturalne, edukacyjne) w złym stanie technicznym	Degradacja min. 1 wskaźnik pokazujący stan kryzysowy)	Ilość zinventaryzowanego azbestu (w kg) w przeliczeniu na 1 ha	Degradacja (wskaźnik pokazujący stan kryzysowy w stosunku do średniej)	
Bojewo	6,76	2,03	Tak	0,0	Nie	Nie	443,35	Tak	
Grabiny	4,00	0,00	Nie	6,3	Nie	Tak	359,10	Tak	
Kolonia Złotki	0,89	0,00	Tak	0,0	Nie	Nie	33,01	Nie	
Kołodział	2,02	1,01	Tak	12,5	Tak	Tak	286,02	Nie	Tak
Kołodział-Rybie	2,29	0,00	Tak	0,0	Nie	Nie	264,96	Nie	Tak
Krupińskie	1,35	1,35	Tak	0,0	Tak	Tak	292,03	Nie	Tak
Morzyczyn Włosciański	2,60	0,52	Tak	0,0	Nie	Nie	270,20	Nie	Tak
Morzyczyn-Włóki	0,80	0,80	Tak	0,0	Nie	Nie	386,30	Tak	
Ocięte	0,87	0,00	Tak	0,0	Tak	Tak	206,45	Nie	Tak
Orzełek	0,84	0,42	Tak	0,0	Tak	Tak	236,63	Nie	Tak
Płatkownica	2,72	0,39	Tak	18,8	Nie	Tak	234,12	Nie	
Sadoleś	0,32	0,00	Tak	0,0	Nie	Nie	446,47	Tak	
Raźny	7,32	6,10	Tak	0,0	Nie	Nie	430,70	Nie	

Sołectwo	Sfera gospodarcza			Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna			Sfera środowiskowa		Obszar zdegradowany
	Liczba aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba zawieszonych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Degradacja (min. 1 wskaźnik pokazujący stan kryzysowy w stosunku do średniej)	Liczba lokali mieszkalnych w zasobie gminy wymagających remontów na 100 mieszkańców	Występowanie obiektów publicznych (mogących pełnić lub pełniących funkcje kulturalne, edukacyjne) w złym stanie technicznym	Degradacja min. 1 wskaźnik pokazujący stan kryzysowy)	Ilość zinventaryzowanego azbestu (w kg) w przeliczeniu na 1 ha	Degradacja (wskaźnik pokazujący stan kryzysowy w stosunku do średniej)	
Sadowne	6,35	1,29	Tak	18,8	Tak	Tak	320,49	Tak	Tak
Sojkówek	4,37	0,00	Nie	0,0	Nie	Nie	385,53	Tak	
Sokółka	1,65	0,24	Tak	18,8	Tak	Tak	357,22	Tak	Tak
Szynkarzyzna	3,98	1,83	Tak	25,0	Nie	Tak	213,46	Nie	
Wilczogęby	0,78	0,00	Tak	0,0	Nie	Nie	441,08	Tak	
Zalesie	3,55	0,51	Nie	0,0	Nie	Nie	553,01	Tak	
Zarzetka	1,54	0,00	Tak	0,0	Nie	Nie	138,00	Nie	Tak
Zieleniec	2,54	1,13	Tak	0,0	Nie	Nie	114,15	Nie	
Złotki	3,46	0,00	Nie	0,0	Nie	Nie	260,14	Nie	
Średnia	2,77	0,80					303,29		

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 15. Degradacja sołectw w gminie Sadowne

Źródło: opracowanie własne

W wyniku dokonanych w powyższych tabelach analiz wyznaczono jednostki charakteryzujące się stanem kryzysowym w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer spośród sfer: gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co jest zgodne z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Na podstawie twardych danych statystycznych, a także problemów zdiagnozowanych przez interesariuszy podczas spotkań konsultacyjnych jako obszar zdegradowany wybrano łącznie dziewięć sołectw znajdujących się na terenie gminy: Krupińskie, Ocięte, Orzełek, Sokółka, Sadowne, Kołodział, Zarzетка, Morzyczyn Włosciański oraz Kołodział Rybie. Ze wskazanych sołectw wyłączono tereny zalesione. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że w przypadku trzech sołectw: Kołodział Rybie, Morzyczyn Włosciański oraz Zarzетка stan kryzysowy został zidentyfikowany poza sferą społeczną, jedynie w sferze gospodarczej. Biorąc pod uwagę charakter gminy (gmina wiejska) należy podkreślić, że podmioty gospodarcze będą koncentrowały się w centralnej części sołectwa, czyli w Sadownem – jako centrum administracyjno-gospodarczym gminy. Ponadto biorąc pod uwagę bliską odległość do Warszawy – jako głównego miejsca pracy mieszkańców gminy Sadowne, brak nowych przedsiębiorstw we wskazanych sołectwach nie musi stanowić o poważnym kryzysie w sferze gospodarczej w tych jednostkach. Wnioski te zostaną również uwzględnione przy określaniu obszaru rewitalizacji.

Ostatecznie, obszar zdegradowany zamieszkuje łącznie 3122 osób, co daje 51,5% ludności całej gminy. Jego powierzchnia to 5126 ha, czyli 35,4% powierzchni całej gminy.

3.6. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji może, zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku obejmować maksymalnie 20% powierzchni gminy i być zamieszkiwany przez maksymalnie 30% mieszkańców, co powoduje, że wyznaczony obszar zdegradowany nie może zostać w całości uznany za obszar rewitalizacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar rewitalizacji cechuje się „szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ..., na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację”. Jednocześnie obszar rewitalizacji powinien wykazywać się odpowiednim potencjałem do prowadzenia działań rewitalizacyjnych, tak aby możliwe było zaplanowanie odpowiednich działań przyczyniających się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego tego obszaru.

Podczas spotkań warsztatowych uczestnicy zwracali uwagę na nierównomierność występowania zjawisk kryzysowych na terenie sołectwa Sadowne, a także wskazywali lokalne potencjały możliwe do wykorzystania w procesie rewitalizacji. Ze względu na wielkość sołectwa Sadowne oraz wskazaną nierównomierność zjawisk kryzysowych, na potrzeby wydzielenia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego sporządzono analizę danych statystycznych w podziale na ulice wchodzące w skład wyżej wymienionego sołectwa, które zamieszkiwane jest przez największą liczbę mieszkańców (21,8% mieszkańców gminy) oraz w podziale na pozostałe sołectwa wchodzące w skład obszaru zdegradowanego.

Przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji użyto innych, dodatkowych wskaźników w porównaniu z użytymi przy określeniu obszaru zdegradowanego. Pozyskanie danych na poziomie bardziej szczegółowym niż sołectwa okazało się niemożliwe w przypadku części uwzględnionych wcześniej w analizie wskaźników – podmioty odpowiedzialne nie gromadziły bądź nie udostępniały takich wartości w podziale innym niż sołectwa.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji zastosowano metodę oceny i selekcji ulic (w przypadku Sadownego) oraz pozostałych sołectw o najwyższym stopniu degradacji w sferze społecznej. Przyjęto założenie, że w obszarze rewitalizacji znajdują się ulice charakteryzujące się największą liczbą wskaźników powyżej średniej dla sołectwa Sadowne w sferze społecznej oraz te, które wzmacniają spójność przestrzenną obszaru.

Pomocne przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji okazały się także warsztaty diagnostyczne przeprowadzone 20 października oraz 30 listopada 2016 roku z interesariuszami procesu rewitalizacji, podczas których wskazywano obszary wymagające szczególnego wsparcia, ale także, podczas których zostały określone potencjały poszczególnych obszarów i znaczenie dla rozwoju całej gminy.

Wyznaczając obszar rewitalizacji wzięto pod uwagę również lokalizację ważnych dla gminy miejsc – budynków użyteczności publicznej, obiektów o znaczeniu historycznym. Zauważono, że niosą one ze sobą potencjał możliwy do wykorzystania w trakcie procesu rewitalizacji.

Tabela 26. Delimitacja obszaru rewitalizacji (kolorem pomarańczowym zaznaczono wskaźnik powyżej średniej dla obszaru zdegradowanego)

Ulica/sołectwo	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy na 100 mieszkańców	Liczba założonych niebieskich kart na 100 mieszkańców	Liczba korzystających z Funduszu Alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba niepromowanych uczniów na 100 mieszkańców	Liczba wskaźników powyżej średniej
Bohaterów 1939 r.	11,11	6,67	0,00	2,22	0,00	3
Czesława Wycecha	18,75	6,25	0,00	6,25	0,00	3
Kościuszki	4,79	0,00	0,68	0,68	6,67	3
Kuźnica	12,50	25,00	0,00	0,00	0,00	2
Sosnowa	7,41	3,70	0,00	0,00	0,00	2
Targowa	9,09	9,09	0,00	0,00	0,00	2
Gaj	9,76	2,44	0,00	0,00	0,00	1
Kilińskiego	5,66	0,00	0,00	0,00	0,00	1
Leśna	3,57	3,57	0,00	0,00	0,00	1
Łochowska	4,55	2,27	0,00	2,27	0,00	1
Partyzantów	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	1
Plac Kościelny	1,92	0,00	0,00	0,00	11,11	1
Strażacka	4,40	1,26	0,63	0,00	0,00	1
Wiejska	5,42	2,08	0,00	1,25	0,00	1
11 Listopada	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Armii Krajowej	3,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Cicha	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Drak	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Grunwaldzka	5,19	1,30	0,00	0,00	0,00	0
Kazimierza Stefanowicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mazowiecka	2,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piekarska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Polna	2,78	2,78	0,00	0,00	0,00	0
Prymasa Wyszyńskiego	3,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Słoneczna	2,99	1,49	0,00	0,00	0,00	0
Morzyczyn Włościański	5,73	3,6	1,04	1,04	0,0	4
Kołodział	7,07	3,0	0,51	0	0,0	3
Krupińskie	6,76	5,4	0,00	2,70	0,0	3
Ocięte	8,09	3,5	0,58	0,578	0,0	3
Orzełek	5,86	3,8	0,00	2,51	0,0	3
Zarzetka	5,13	3,1	0,51	1,03	0,0	3

Ulica/sołectwo	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy na 100 mieszkańców	Liczba założonych niebieskich kart na 100 mieszkańców	Liczba korzystających z Funduszu Alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba niepromowanych uczniów na 100 mieszkańców	Liczba wskaźników powyżej średniej
Sokółka	5,18	2,6	0,71	0,94	0,0	2
Kołodziej Rybie	3,82	2,3	0,00	0	0,0	0
Średnia dla obszaru zdegradowanego	5,45	2,88	0,14	0,65	0,54	

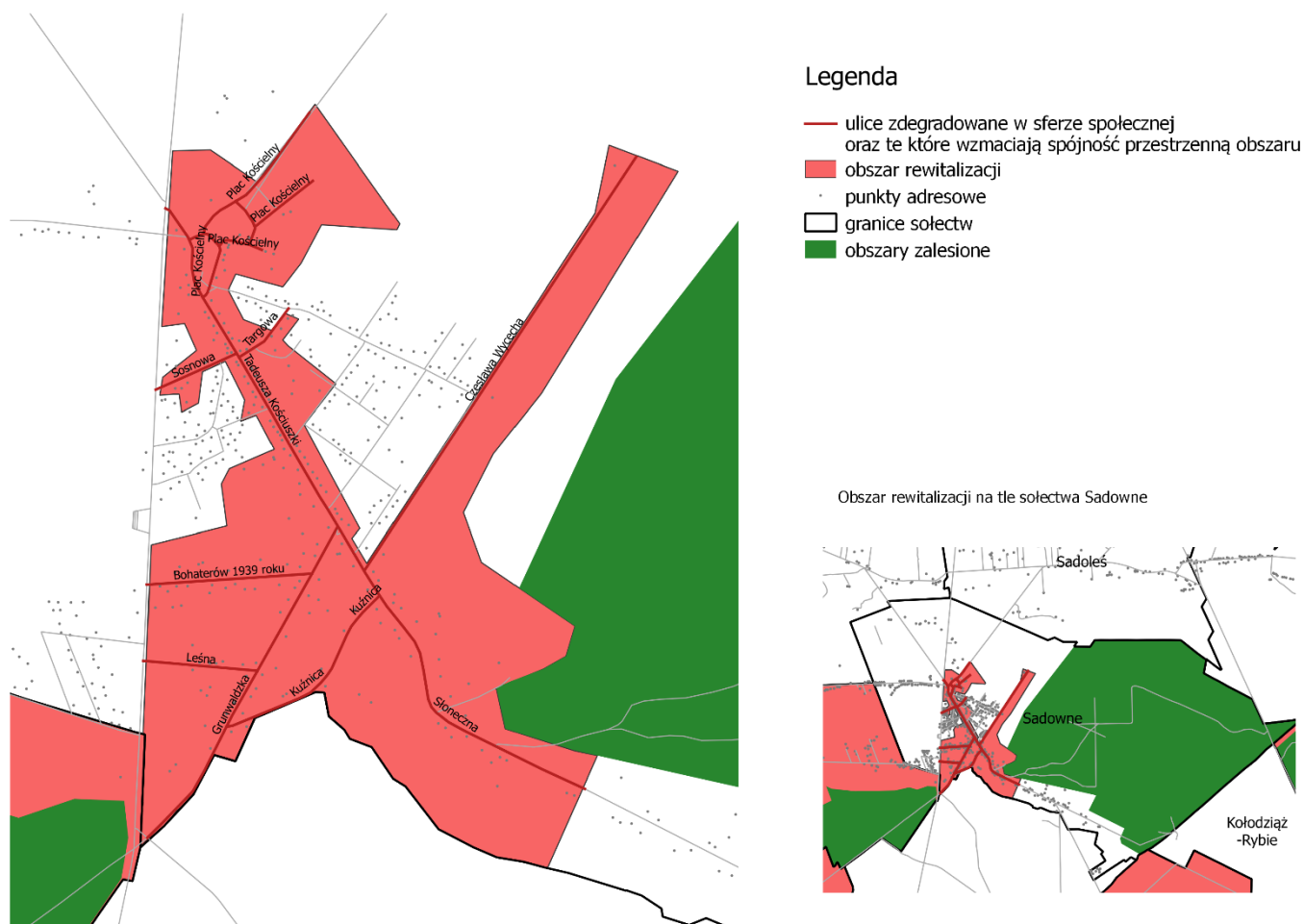
Źródło: opracowanie własne

Powyższa tabela przedstawia zestawienie wskaźników dla sołectw i ulic w Sadownem wchodzących w skład obszaru zdegradowanego. Kolorem pomarańczowym oznaczone zostały te jednostki, dla których wartość poszczególnych wskaźników wypadła gorzej niż średnia dla całego obszaru zdegradowanego.

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę, a także uwzględniając zasadę koncentracji programów rewitalizacji oraz uwzględniając lokalne potencjały i realne możliwości gminy do przeprowadzenia procesu rewitalizacji do obszaru rewitalizacji zostały włączone następujące jednostki:

- Część sołectwa Sadowne – ulice: Czesława Wycecha, Bohaterów 1939 r., Kościuszki, Sosnowa, Targowa, Kuźnica (największa liczba wskaźników pokazujący stan kryzysowy w sferze społecznej) oraz ulice Leśna, Plac Kościelny, Słoneczna i Grunwaldzka, które wzmacniają spójność przestrzenną obszaru. W przypadku sołectwa Sadowne pod uwagę wzięte zostały budynki mieszkalne po obu stronach ulicy.

Rysunek 16. Ulice, w których stwierdzono największy stan kryzysowy w sferze społecznej i weszły w skład podobszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

- Sołectwa: Ocięte, Krupińskie, Sokółka, Kołodziej, Orzełek.

W pierwszej kolejności w obszarze rewitalizacji znalazła się część **sołectwa Sadowne** – mimo, że liczba wskaźników powyżej średniej dla części ulic jest niższa niż dla części obszaru zdegradowanego, konieczne jest włączenie tej jednostki dla powodzenia prowadzonego procesu rewitalizacji. Wybrany fragment sołectwa Sadowne poza zidentyfikowanymi problemami cechuje się również dużym znaczeniem dla rozwoju całego obszaru rewitalizacji i gminy. Stanowi ono centrum administracyjno-kulturalno-gospodarcze gminy. Na tym obszarze znajdują się obiekty, gdzie możliwe jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, a także działają tu podmioty, które takie działania mogą prowadzić. Na tym obszarze znajduje się m.in. Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (w skład Zespołu Szkół wchodzi: Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Orkana, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące oraz Szkoła Policealna dla dorosłych), Szkoła Podstawowa im. Czesława Wycecha, Publiczne Gimnazjum im. bł. ks. Edwarda Grzymały, przedszkole, Muzeum Wsi Sadowieńskiej oraz Gminny Ośrodek Kultury. Podczas wszystkich spotkań konsultacyjnych zarówno władze lokalne jak i mieszkańcy gminy podkreślali, że brak włączenia Sadownego do obszaru rewitalizacji będzie skutkowało niemożnością wyprowadzenia całego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego i negatywnie wpłynie na rozwój całej gminy.

Stosując zasadę koncentracji do obszaru rewitalizacji zostały włączone także **sołectwa Ocięte i Krupińskie**, sąsiadujące bezpośrednio z sołectwem Sadowne, które w analizie wskaźnikowej posiadały 3 wskaźniki powyżej średniej dla całego obszaru zdegradowanego, więc są to jedne z najwyższych wskazań w sferze społecznej. Ponadto w tych jednostkach zlokalizowane są świetlice wiejskie mogące służyć jako baza do prowadzonych działań stanowiących odpowiedź na zidentyfikowane problemy.

Kolejne dwa sołectwa tworzące odrębny podobszar rewitalizacji to sąsiadujące ze sobą sołectwa **Kołodział i Sokółka**. Są to jedne z najbardziej zaludnionych sołectw na terenie całej gminy, co oznacza, że z pomocy będzie mogła skorzystać znaczna liczba osób wymagających tego wsparcia. Liczba wskazań powyżej średniej dla całego obszaru zdegradowanego wyniosły 2 i 3. Ponadto w Kołodziału znajduje się szkoła podstawowa i przedszkole, stanowiące bazę do realizacji projektów społecznych, a także niewykorzystanie budynku po folwarku mogące zostać przeznaczone na działalność gospodarczą. O potrzebie objęcia tych terenów obszarem rewitalizacji świadczy również zainteresowanie mieszkańców i zgłaszane ze strony społecznej potrzeby rewitalizacyjne potwierdzone m.in. poprzez zgłoszone projekty np. przez Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem”.

Sołectwo Orzełek, gdzie również wykazano 3 wskaźniki negatywnie odbiegające od średniej dla obszaru zdegradowanego to także licznie zaludniona jednostka, której waga dla rozwoju całej gminy, a także konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych podkreślana była podczas konsultacji społecznych. Na terenie sołectwa działa świetlica wiejska oraz Niepubliczna Szkoła Podstawowa, zaangażowane w rozwój sołectwa jest także Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek, które także zgłosiło w wyniku konsultacji społecznych swój projekt rewitalizacyjny.

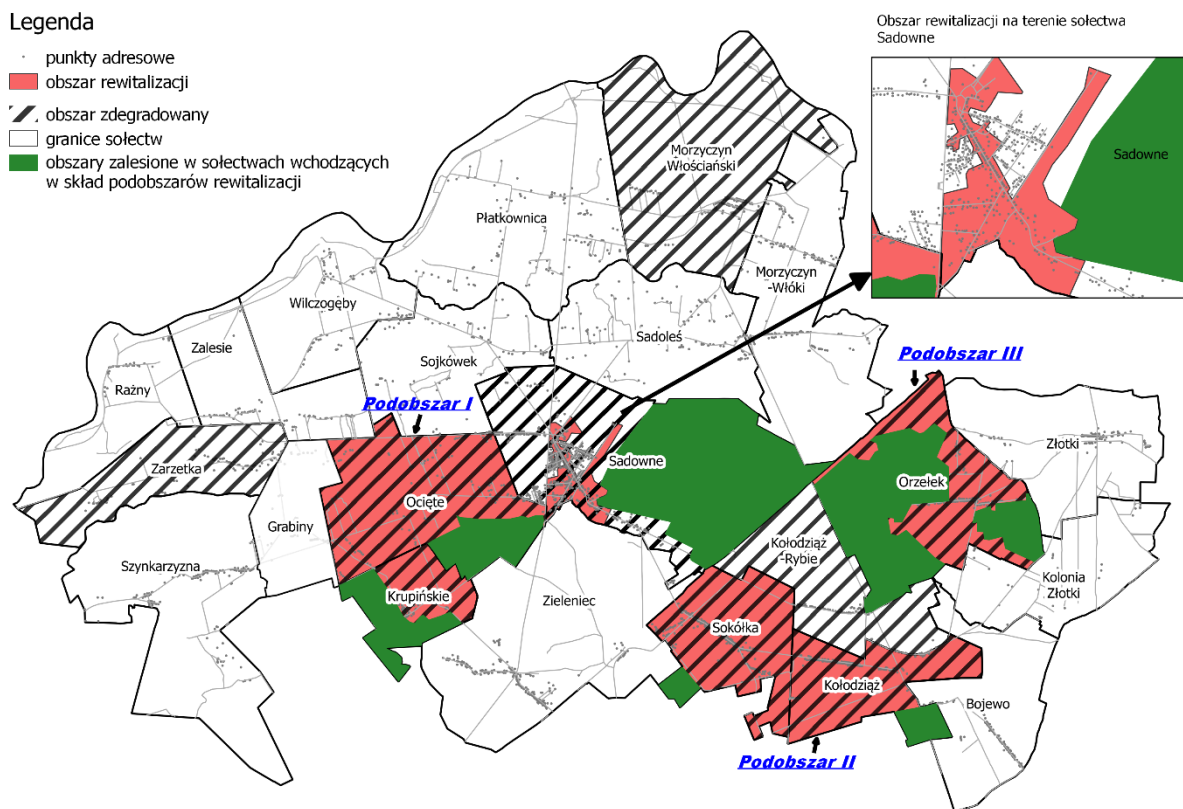
Celem wyznaczenia obszaru rewitalizacji jest umożliwienie włączenie w ten proces jak największej liczby osób zamieszkujących obszary wymagające wsparcia, dlatego wybór powyższych jednostek jest uzasadniony. Ponadto wskazane obszary charakteryzują się potencjałem zarówno ludzkim jak i materialnym do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. Niewskazane byłoby włączenie do obszaru rewitalizacji jednostek, gdzie ze względów organizacyjnych oraz materialnych możliwości gminy podjęcie działań może wiązać się zbyt dużymi kosztami w stosunku do zakładanych efektów.

W związku z tym obszarem rewitalizacji nie zostało objęte sołectwo Kołodział Rybie, gdzie nie zostały wskazane wartości wskaźników przekraczające średnią dla obszaru zdegradowanego oraz sołectwa: Morzyczyn Włociański oraz Zarzетка. Sołectwa Morzyczyn Włociański oraz Zarzетка są oddalone od centralnej części obszaru rewitalizacji, co nie sprzyja koncentracji działań na spójnym obszarze wyznaczonym na obszarze zdegradowanym. Ponadto należy podkreślić, że obszary te nie odznaczają się takim potencjałem zarówno w zakresie miejsc, jak i podmiotów, które mogłyby przeprowadzić działania rewitalizacyjne. Jednocześnie wcześniejsza analiza przeprowadzona na poziomie obszaru zdegradowanego wskazała, że poza sferą społeczną obszar ten charakteryzuje się degradacją jedynie w sferze gospodarczej, biorąc pod uwagę rolniczy charakter tych sołectw prowadzenie działań mających na celu pobudzenie gospodarki mogłoby przynieść znikomy efekt, w związku z tym biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne i finansowe gminy działania powinny skupić się na ww. jednostkach.

3.6.1. Zasięgi przestrzenne podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji – pogłębiona charakterystyka obszaru do rewitalizacji

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 1758,4 ha co stanowi 12,4% powierzchni gminy Sadowne, a zamieszkały jest przez 1794 osób (29,9% mieszkańców gminy). Z terenu sołectw, które zidentyfikowano jako zdegradowane wyłączono obszary zalesione tak by w obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji znajdowały się obszary zamieszkałe.

Rysunek 17. Obszar zdegradowany i rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Uzupełnieniem wcześniej przedstawionej charakterystyki wszystkich sołectw gminy Sadowne jest opinia mieszkańców na temat sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie oraz percepcja problemów społecznych i gospodarczych gminy Sadowne.

Podobszary rewitalizacji:

- Podobszar I składający się z sołectw: Ociecie, Krupińskie, część sołectwa Sadowne
- Podobszar II, w skład którego wchodzi sołectwa Sokółka i Kołodział
- Podobszar III, w którym znajduje się sołectwo Orzełek

Podobszar I

Charakteryzując obszar rewitalizacji skupiono się na aspektach dotyczących sfery społecznej jako tych najbardziej istotnych dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji i dla wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Podobszar I charakteryzuje się znaczną liczbą osób bezrobotnych, przy czym za szczególnie niebezpieczne zjawisko społeczne należy uznać bezrobocie długotrwałe (powyżej 12 miesięcy). Należy je łączyć z pojawiającym się na tym podobszarze ubóstwem, na które wskazali uczestnicy badania społecznego i spotkań konsultacyjnych. Zjawisko ubóstwa zdeterminowane jest głównie przez procesy społeczno - ekonomiczne warunkujące sytuację materialną jednostki, w tym przede wszystkim brak ofert pracy lub ich zbyt małą liczbę. Znaczący poziom bezrobocia w niektórych przypadkach może wynikać z braku chęci do podjęcia pracy. Na ogół długotrwałe pozostawanie bez pracy rodzi poczucie marazmu i beznadziejności. Bezrobocie i ubóstwo mogą skutkować pogłębiającym się wykluczeniem społecznym i obniżeniem poziomu kapitału społecznego. W przypadku Podobszaru I wyraża się to w tym, że cechuje się on niskim poziomem kapitału społecznego wyrażonego w niewielkiej liczbie sformalizowanej aktywności społecznej w organizacjach pozarządowych oraz wskazywanym w czasie spotkań z mieszkańcami niskim poziomem uczestnictwa mieszkańców w lokalnym życiu społecznym i kulturalnym.

Duży wpływ na znalezienie i utrzymanie należytego miejsca pracy ma wykształcenie. Brak należytego wykształcenia wywiera negatywny wpływ na szanse zatrudnieniowe młodego pokolenia. W celu delimitacji obszaru rewitalizacji analizie poddano wskaźniki dotyczące liczby dzieci nieotrzymujących promocji. Wśród najważniejszych przyczyn ekonomiczno - społecznych generujących występowanie problemów edukacyjnych u dzieci należy wymienić przykładowo niedostateczne warunki materialne i mieszkaniowe uczniów, a także problemy rodzinne wynikające w niektórych przypadkach z omawianego wcześniej bezrobocia. Na narastanie problemów edukacyjnych dzieci ma także wpływ wskazywana przez uczestników badania społecznego niska jakość i dostępność usług edukacyjnych.

O stanie sytuacji społecznej świadczy też znaczna liczba odnotowanych przestępstw oraz dość duża liczba założonych „Niebieskich Kart”, co może świadczyć o istniejącym problemie patologii i przemocy domowej. Mają one wpływ na obniżenie bezpieczeństwa funkcjonowania na podobszarze rewitalizacji.

Sołectwo Sadowne wchodzące częściowo do podobszaru I jest centralną częścią gminy, zlokalizowane tu są najważniejsze instytucje gminne, obiekty handlowe i usługowe. Wśród najważniejszych potencjałów Podobszaru I należy wymienić obiekty edukacyjne. W Sadownem znajduje się Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (w skład Zespołu Szkół wchodzi: Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Orkana, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące oraz Szkoła Policealna dla dorosłych), Szkoła Podstawowa im. Czesława Wycecha, Publiczne Gimnazjum im. bł. ks. Edwarda Grzymały, a także przedszkole.

Kolejnym potencjałem Podobszaru jest Muzeum Wsi Sadowieńskiej. Muzeum powstało w 1978 roku. W 1999 roku Samorząd Gminy podjął uchwałę o przejęciu muzeum. Placówka otrzymała prawnego właściciela i stała się muzeum samorządowym. Jest to ważne miejsce kultywujące lokalne dziedzictwo kulturowe.

Ważnym zasobem o potencjalnej wartości jest działający od 2009 roku Klub Sportowy „Wicher”. Klub tradycjami i nazwą nawiązuje do powstałego w 1956 roku w Sadownem KS „Wicher”. Obecnie w Klubie działają dwie sekcje: piłki nożnej i siatkowej. W zakresie potencjałów rekreacyjnych i sportowych należy także wspomnieć o odkrytym basenie przy ulicy Słonecznej funkcjonującym w okresie letnim. Jednak obecnie stan techniczny obiektu jest w niedostatecznym stanie, konieczna jest jego modernizacja w celu jak najbardziej komfortowego i bezpiecznego korzystania z basenu.

Podobszar II

Wyznaczony podobszar II cechuje się znacznie wyższym bezrobociem niż pozostały obszar gminy. Na rozmiar zjawiska bezrobocia wpływ mają czynniki społeczne, ponieważ jest to zjawisko wytworzone w społeczeństwie. Rozmiar bezrobocia zależy od stanu lokalnej gospodarki. Utrata pracy przez jednostkę społeczną może prowadzić do pogorszenia standardu życia, a nawet ubóstwa, problemów z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacji społecznej, poczucia obniżenia statusu, ograniczenia lub zaniechania uczestnictwa w życiu politycznym, kulturalnym i w życiu społeczności lokalnej. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności. Podobnie jak w podobszarze I również tutaj zjawisko bezrobocia należy łączyć z niską aktywnością społeczną i kulturalną mieszkańców. Bezrobotny „wypada” z podstawowego nurtu życia społecznego - marginalizuje się on i jego rodzina.

Bezrobocie w skrajnych przypadkach może prowadzić do patologizacji rodziny, która stopniowo przestaje być miejscem wychowania normalnych, zdrowych ludzi zdolnych efektywnie podjąć role społeczne dorosłego. Generuje to przekazywanie niepożądanych społecznie wzorców młodszemu pokoleniu, zapętlanie się negatywnych procesów i w efekcie dziedziczenie problemów społecznych na przykład bezrobocia. Przejawem patologizacji może być znaczna liczba odnotowanych „Niebieskich Kart” oraz przypadki wandalizmu i przestępczości.

W celu uchronienia najmłodszych mieszkańców przed negatywnymi skutkami istniejących już problemów społecznych należy wdrożyć przedsięwzięcia skierowane do dzieci i młodzieży. Jak pokazuje analiza danych statystycznych może być to niezbędne. Na terenie podobszaru mieszka dość duża grupa dzieci, które nie otrzymały promocji - co już może sygnalizować pojawienie się niekorzystnych tendencji.

Na terenie sołectw wchodzących w skład Podobszaru II niewątpliwym potencjałem jest działalność Przyszkolnego Stowarzyszenia „Wszyscy Razem”. Stowarzyszenie działa od 2012 roku w Kołodzianku. Jego celem jest prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej, w szczególności na rzecz dzieci i młodzieży. Od września 2013 roku Stowarzyszenie jest organem prowadzącym Niepubliczną Szkołę Podstawową im. Janusza Korczaka w Kołodzianku.

Potencjałem Podobszaru mogą być także niewykorzystywane budynki publiczne. Takim budynkiem jest budynek po byłej szkole podstawowej. W 1964 roku wybudowano nową szkołę podstawową, która została zlikwidowana w 2001 roku. Obecnie w tym budynku, od 2005 roku istnieje Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Sokółce. Jednak wskazuje się, że budynek może być wykorzystywany także na inne cele publiczne na przykład przez organizacje pozarządowe lub niesformalizowane sąsiedzkie grupy mieszkańców.

Podobszar III

Podobszar III, podobnie jak pozostała część obszaru rewitalizacji, również charakteryzuje się znacznym poziomem bezrobocia. Bezrobocie, szczególnie długotrwałe, łączone jest z ubóstwem. Obniżanie zasobów finansowych rodziny bezrobotnego, powodujących eliminację ze środowiska społecznego, w którym ona się znajduje i dodatkowo uniemożliwia poszukiwanie pracy. Długoterminowi bezrobotni, nawet jeśli w punkcie wyjścia mają kwalifikacje, w miarę upływu miesięcy i lat bez zajęcia dyskwalifikują się. Ostatecznie nabierają przekonania, że są ludźmi zbędnymi. Rodzi się frustracja i wycofanie z życia społecznego.

Jak już wspomniano niezbędnym elementem dla rozwoju lokalnej społeczności jest kapitał społeczny. Na poziom jego rozwoju wpływają już istniejące organizacje i instytucje. Na terenie Podobszaru III wśród nich należy wymienić przede wszystkim Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek. Jest to apolityczne, dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie o celach niezarobkowych. Swoją działalność prowadzi na rzecz ogółu społeczeństwa. Celem działania Stowarzyszenia jest:

- wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Orzełek i okolic,
- integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu,
- wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.

Podsumowaniem pogłębionej charakterystyki jest zestawienie podstawowych wskaźników pokazujących występujące problemy społeczne i porównanie ich ze średnią gminy. Z uwagi na niemożność pozyskania informacji o rozkładzie zjawisk w sołectwie Sadowne w przypadku wielu wskaźników wartości Podobszaru I pokazują sytuację w trzech zdegradowanych sołectwach tworzących wskazany podobszar.

Tabela 27. Podsumowanie pogłębionej charakterystyki podobszarów rewitalizacji

	Podobszar I	Podobszar II	Podobszar III	Średnia dla gminy
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	14,01	12,12	18,41	13,24
Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	1,47	0,47	2,51	0,87
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	2,25	2,80	2,09	1,52
Liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	0,24	0,61	0	0,25
Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	7,10	6,01	5,02	5,35

Źródło: opracowanie własne

4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja pokazuje obraz obszaru rewitalizacji w przyszłości. Stanowi ona wyraz dążeń i oczekiwań społeczności przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań. Z uwagi na podobne problemy towarzyszące wszystkim podobszarom rewitalizacji zdecydowano się przedstawić jedną spójną wizję.

Wizja dla podobszarów rewitalizacji:

- Podobszaru I składającego się z sołectw: Ocięte, Krupińskie, część sołectwa Sadowne,
- Podobszaru II, w skład którego wchodzi sołectwa Sokółka i Kołodziej,
- Podobszaru III, w którym znajduje się sołectwo Orzełek,

jest następująca:

Obszar rewitalizacji (składający się z trzech podobszarów) w 2023 roku to obszar umożliwiający społeczno - gospodarczy rozwój lokalnej społeczności. Jest on zamieszkiwany przez aktywną i zintegrowaną społeczność. Obszar rewitalizacji to miejsce, gdzie aktywnie wykorzystywany jest istniejący, dostosowany do potrzeb, zmodernizowany potencjał infrastrukturalny będący istotnym czynnikiem rozwoju lokalnego oraz gdzie w pełni wykorzystuje się potencjał lokalnej tradycji i kultury, co przyczynia się do zintegrowania mieszkańców wokół wspólnych wartości oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej i społeczno-gospodarczej obszaru. Istniejące zasoby środowiska przyrodniczego wraz z licznymi miejscami rekreacyjnymi i wypoczynkowymi dają przestrzeń do integracji mieszkańców oraz do budowania trwałych więzi z miejscem zamieszkania.

5. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Osiągnięcie zakładanej wizji rewitalizacji będzie możliwe, jeżeli zostaną zrealizowane wyznaczone cele. Cele rewitalizacji odpowiadają problemom obszarów rewitalizacji zidentyfikowanym na etapie opracowywania diagnozy. Stanowią one określenie stanu, do którego powinni dążyć wszyscy partnerzy społeczno-gospodarczy zaangażowani w proces wdrażania Programu Rewitalizacji. Celem nadrzędnym realizującym zakładaną wizję wyprowadzania obszarów ze stanu kryzysowego jest: wysoki poziom aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców na obszarach, których zagospodarowanie i wyposażenie w infrastrukturę techniczną umożliwia rozwój społeczno-gospodarczy. Do celu nadrzędnego zostały określone cele operacyjne. Cele są podstawą do wyznaczenia kierunków działań, które stanowią kolejny poziom operacjonalizacji dokumentu. Projekty rewitalizacyjne wpisują się zaś w poszczególne kierunki działań.

Poniższa tabela prezentuje cele rewitalizacji wraz z przyporządkowanymi kierunkami działań.

Tabela 28. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Cele strategiczne rewitalizacji	Cele operacyjne rewitalizacji	Kierunki działań
1. Wysoki poziom warunków życia i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji	1. Ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego	– Aktywizacja zawodowa mieszkańców poprzez organizację warsztatów i szkoleń umożliwiających rozwój kwalifikacji zawodowych – Zmniejszenie liczebności grupy bezrobotnych, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych
	2. Zwiększenie atrakcyjności i dostosowanie do potrzeb różnych grup wiekowych oferty rekreacyjnej i kulturalnej	– Modernizacja i rozwój sieci świetlic wiejskich na obszarze rewitalizacji – Organizacja zajęć i spotkań tematycznych aktywizujących społecznie mieszkańców obszaru rewitalizacji – Umożliwienie mieszkańcom korzystania z darmowej lub taniej oferty kulturalnej
	3. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych kierowanych do różnych grup społecznych, w szczególności usług edukacyjnych i opiekuńczych	– Zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych organizowanych w świetlicach i szkołach w celu zwiększenia szans edukacyjnych i zawodowych dzieci i młodzieży – Poprawa jakości wyposażenia i stanu technicznego budynków, w których świadczone są usługi edukacyjne
	4. Integracja i budowanie tożsamości społeczności lokalnej	– Organizacja imprez i wydarzeń ogólnogminnych integrujących lokalną społeczność – Wsparcie przy organizowaniu wydarzeń sąsiedzkich na terenie obszaru rewitalizacji

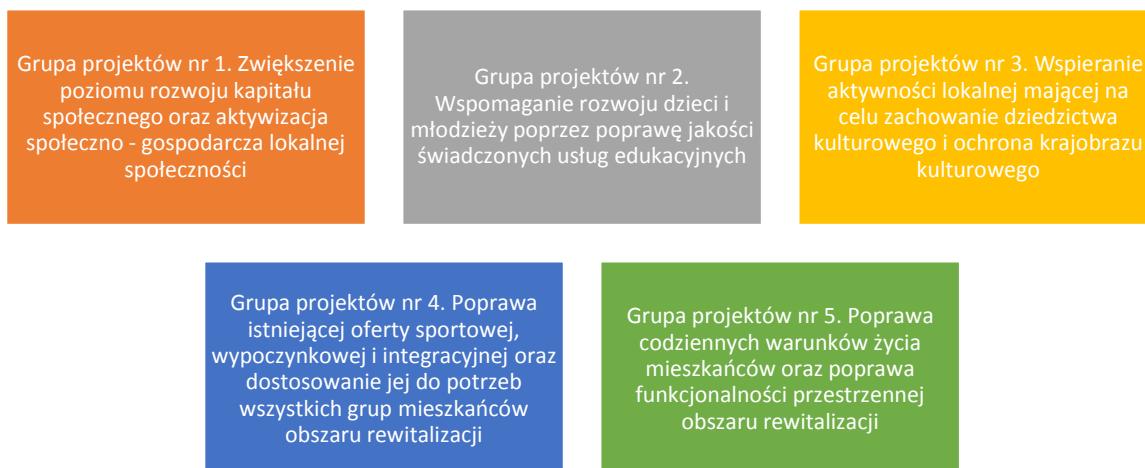
Cele strategiczne rewitalizacji	Cele operacyjne rewitalizacji	Kierunki działań
2. Ożywiony gospodarczo obszar rewitalizacji	1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców	– Organizacja warsztatów i szkoleń umożliwiających rozwój kwalifikacji zawodowych oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji
	2. Wprowadzenie nowych funkcji pozwalających na społeczne i gospodarcze ożywienie obszaru rewitalizacji	– Wykorzystanie istniejących, obecnie nieużytkownych budynków na funkcje muzealne, turystyczne – Stworzenie nowego targowiska w Sadownem na obszarze rewitalizacji
3. Poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej	1. Rozwijanie i wykorzystywanie potencjału i oferty turystycznej oraz sportowej	– Poprawa stanu zdrowia mieszkańców poprzez zachęcanie ich do prowadzenia aktywnego trybu życia – Wykorzystanie istniejącego basenu letniego na funkcje sportowe i integrujące lokalną społeczność – Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni wypoczynkowej dla dzieci i młodzieży np. skateparku wspierającej poziom integracji
	2. Rozwijanie infrastruktury technicznej i zapewnienie wysokiego poziom funkcjonalności budynków użyteczności publicznej	– Poprawa stanu technicznego i estetyki budynków użyteczności publicznej
	3. Modernizacja i remont ciągów pieszo-jezdnych	– Poprawa bezpieczeństwa pieszych poruszających się na obszarze rewitalizacji poprzez montaż nowego oświetlenia ulicznego – Budowa chodników – Modernizacja lokalnych dróg i ścieżek rowerowych
	4. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców	– Zagospodarowanie skwerów i wolnych przestrzeni i wyposażenie je w place zabaw i siłownie plenerowe

Źródło: opracowanie własne

6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach Programu Rewitalizacji przewidziano do realizacji 5 grup projektów odpowiadających na najważniejsze zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy: niską aktywność społeczną mieszkańców, niedostatecznie rozwinięte postawy przedsiębiorczości,

Rysunek 18. Grupy projektów

Źródło: opracowanie własne

Grupa projektów nr 1. Zwiększenie poziomu rozwoju kapitału społecznego oraz aktywizacja społeczno - gospodarcza lokalnej społeczności

Nadrzędnym celem rewitalizacji jest zminimalizowanie kryzysu w podsystemie społecznym. Dlatego też aspekt społeczny jest najistotniejszym elementem podejmowanych działań rewitalizacyjnych i zostanie on uwzględniony we wszystkich celach służących realizacji działań naprawczych. Wskazane w tej wiązce planowane działania służące wyprowadzeniu jednostek ze stanu kryzysowego obejmują między innymi poprawę dostępu do usług społecznych, próbę aktywizacji dzieci i młodzieży oraz osób narażonych na wykluczenie społeczne. Projekty realizowane w ramach rewitalizacji przyczynią się do zwiększenia identyfikacji ludności z zamieszkiwanym terenem i lokalną społecznością. Ponadto planuje się, że efektem podejmowanych działań będzie rozwój kapitału społecznego poprzez zwiększenie współpracy między mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz aktywizację i integrację lokalnej społeczności.

Projekty wchodzące w skład grupy projektów nr 1 to:

I. Projekty podstawowe:

1. Organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem
2. Spotkania przy książce
3. Utworzenie „Kina za Rogiem”
4. Rozwój i modernizacja sieci świetlic wiejskich
5. Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce

Poniżej znajdują się karty projektów pokazujące poszczególne elementy planowanego działania m.in. opis przedsięwzięcia, podmiot realizujący, potencjalne partnerstwa, zakres

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

57
Mazowsze.
serce Polski

Unia Europejska
Fundusz Spójności

czasowy realizacji, planowany koszt przedsięwzięcia oraz sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów.

Tabela 29. Karta projektu nr 1

Przedsięwzięcie 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Organizacja plenerowych seansów filmowych w Sadownem
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest stworzenie kina plenerowego - organizacja seansów filmowych dla różnych kategorii wiekowych. Projekcje w kinie plenerowym będą odbywały się w miesiącach wiosenno-letnich (od końca maja do końca września). W ramach przedsięwzięcia seanse będą odbywały się w weekendy, natomiast w piątki planuje się organizację seansów tematycznych tzw. piątki tematyczne. Utworzenie kina przyczyni się do poszerzenia oferty spędzania wolnego czasu, zwiększenia aktywności kulturalnej mieszkańców i poprawy integracji społecznej.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	GOK, szkoły, klub sportowy Wicher Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000,00 zł środki własne Gminy Sadowne, środki prywatnych inwestorów
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba zorganizowanych seansów filmowych integrujących mieszkańców - min. 12 rocznie - liczba uczestników wydarzeń - min. 120 osób rocznie Sposób oceny i miary: - dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń; - liczba wydanych biletów; - dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 30. Karta projektu nr 2

Przedsięwzięcie 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Spotkania przy książce
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne — sala OSP Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
Projekt ma na celu organizację cyklu spotkań dyskusyjnych, w czasie których uczestnicy będą się wymieniać refleksjami na temat przeczytanych książek. Celem przedsięwzięcia jest wykreowanie mody na czytanie poprzez akcentowanie przyjemności płynących z lektury - udział w życiu literackim, spotkania z ciekawymi ludźmi, interesujące dyskusje, możliwość twórczego wykorzystania wiedzy płynącej z książek i literatury. Przedsięwzięcie oparte jest na założeniu, że potrzebne są miejsca, w których można rozmawiać o wspólnie przeczytanych książkach oraz ożywienie środowisk skupionych wokół bibliotek (także szkolnych) oraz zachęcenie samych bibliotekarzy do aktywnego promowania mody na czytanie.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	OSP, GOK, Biblioteka Publiczna, szkoły
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	10 000,00 zł rocznie środki własne Gminy Sadowne, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących mieszkańców - min. 5 rocznie - liczba uczestników wydarzeń - min. 40 osób Sposób oceny i miary: - dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń; - listy obecności uczestników.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 31. Karta projektu nr 3

Przedsięwzięcie 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie „Kina za rogiem”
Lokalizacja	Podobszar III, Orzełek
Opis przedsięwzięcia	
Przedsięwzięcie zakłada utworzenie „Kina za rogiem” poprzez nawiązanie współpracy w ramach inicjatywy o tej samej nazwie. Przedsięwzięcie jest realizowane w ramach projektu: Stworzenie powiązania kooperacyjnego „Mazowiecki Klaster-Małych Kin Społecznościowych”. Gmina Sadowne stała się partnerem w ramach inicjatywy „Kino za rogiem”, jednak współpraca ta wymaga podjęcia prac remontowych. Rolą gminy w tym projekcie jest adaptacja pomieszczenia w nieużytkowanej części szkoły lub w tzw. klubie. W ramach realizacji ostatecznie zakupiony niezbędny sprzęt (projektor, ekran, głośniki, amplituner, subwoofer, center HD). Po utworzeniu kina planuje się stworzenie tematycznych seansów, które mogłyby uzupełnić lokalną ofertę kulturalną, zaplanowane wydarzenia będą komplementarne z wydarzeniami i spotkaniami odbywającymi się w ramach przedsięwzięcia pn. „Organizacja plenerowych seansów filmowych w Sadownem”. „Kino za rogiem” będzie działało przez cały rok, co przyczyni się do poprawy lokalnej oferty kulturalnej. Bilety byłyby tanie, żeby umożliwić wszystkim mieszkańcom korzystanie z oferty kina. W przyszłości rozwijając działalność kina planuje się wprowadzania specjalnych wydarzeń, przykładowo „Rodzina do kina”, „Seans dla seniora za 5 złotych”. Odbiorcami przedsięwzięcia będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przede wszystkim sołectwa	

Przedsięwzięcie 3	
Orzełek, ale także pozostałej części Gminy.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku (sala) Rada Sołecka Wsi Orzełek (środki finansowe)
Powiązanie z problemami i zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	60 000,00 zł środki SRW Orzełek, środki funduszu sołeckiego, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki własne Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących mieszkańców - min. 10 rocznie - liczba uczestników wydarzeń - min. 100 osób Sposób oceny i miary: - dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń; - listy obecności uczestników; - dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 32. Karta projektu nr 4

Przedsięwzięcie 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój i modernizacja sieci świetlic wiejskich
Lokalizacja	Podobszar I i Podobszar II, sołectwo Sokółka - działki nr 681/5 i 1186/2, sołectwo Krupińskie, sołectwo Ocięte
Opis przedsięwzięcia	
Realizacja przedsięwzięcia obejmuje remont budynków, budowę sanitariatów w świetlicach, stworzenie w każdym budynku zaplecza kuchennego z wyposażeniem, wymianę instalacji elektrycznej z oświetleniem, podłączenie instalacji CO, budowę ogrodzenia, oczyszczenie terenu wokół świetlicy i wyposażenie placu zabaw przed świetlicą. W świetlicy będą odbywały się spotkania w ramach przedsięwzięć pn. „Spotkania z książką” oraz „Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi”. Ze świetlicy będą mogli korzystać także członkowie OSP i organizacji pozarządowych.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwa Sokółka, Ocięte, Krupińskie, LGD, GOK w Sadownem, SKS Sadowne, organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu

Przedsięwzięcie 4	
	• brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych
Zakres czasowy realizacji	2017 – 2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	370 000,00 zł środki funduszy sołeckich, środki własne Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.2. Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich.
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba zorganizowanych imprez okolicznościowych integrujących mieszkańców - min. 5 rocznie • liczba uczestników wydarzeń organizowanych w świetlicy - min. 100 osób rocznie • liczba zakupionego sprzętu i urządzeń w celu wyposażenia świetlicy - min. 50 • powierzchnia zmodernizowanego pokrycia dachowego - min. 10 m² • liczba przeprowadzonych zebrań wiejskich, spotkań Klubu Seniora - min. 5 rocznie • liczba przeprowadzonych szkoleń Ośrodka Doradztwa Rolniczego - min. 3 rocznie • liczba osób uczestniczących w spotkaniach - min. 120 rocznie. Sposób oceny i miary: • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych imprez okolicznościowych; • listy obecności uczestników; • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 33. Karta projektu nr 5

Przedsięwzięcie 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce
Lokalizacja	Podobszar II, Sokółka 35, nr. działek: 592/2, 602, 612/1, 612/2
Opis przedsięwzięcia Obecnie wskazany teren jest zaniedbany, niezagospodarowany i niedostosowany do istniejących potrzeb lokalnej społeczności. Wymaga usunięcia zagrożeń w postaci pozostałości po starych zabudowaniach, uprzątnięcia powierzchni działek. Budynek po byłej szkole jest użytkowany w części jako lokale mieszkalne oraz w część jako siedziba OSP w Sokółce. Część użytkowana przez OSP pozbawiona jest przyłącza wody i ogrzewania. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, poprawa bezpieczeństwa i estetyki obszaru wsi. Przedsięwzięcie zakłada następujące zadania: remont budynku po byłej szkole i dostosowanie go do potrzeb OSP oraz na użytek publiczny mieszkańców; budowa ogrodzenia działki, uporządkowanie terenu wokół budynku i wyposażenie go w ławki i obiekty małej architektury. Powstanie miejsce integracji dla mieszkańców, przeznaczone też na cele kulturalne. Budynek posłuży lokalnej społeczności - będą się tam odbywać zebrania strażackie, spotkania organizacji pozarządowych oraz zajęcia dla dzieci i młodzieży.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Sokółce
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	LGD „Bądźmy Razem”
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • niedostateczny poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy	2019 – 2020
Planowany koszt wraz	600 000,00 zł

Przedsięwzięcie 5		
z potencjalnymi źródłami finansowania	źródłami	środki własne Gminy Sadowne, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, dotacje MSW na rzecz OSP.
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów		Wskaźniki: • liczba zorganizowanych spotkań i wydarzeń plenerowych integrujących mieszkańców - min. 3 rocznie • liczba uczestników wydarzeń - min. 75 rocznie • powierzchnia uporządkowanej przestrzeni - min. 50 m2 Sposób oceny i miary: • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń; • listy obecności uczestników; • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Grupa projektów nr 2. Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez poprawę jakości świadczonych usług edukacyjnych

Coraz bardziej ceni się wykształcenie i przygotowanie do życia, pozwalające na adaptację i rozwój w ciągle zmieniających się warunkach. Zasadniczym celem projektów przypisanych do wskazanego celu jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, a także minimalizowanie różnic obecnie występujących między najmłodszymi mieszkańcami obszaru.

Projekty wchodzące w skład grupy projektów nr 2:

I. Projekty podstawowe:

6. Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi
7. Walka z wykluczeniem cyfrowym
8. Pomysłowe dzieciaki

II. Projekty uzupełniające:

9. Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego
10. E-szkoła - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku
11. Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
12. Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodziażu
13. Poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodziażu poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni

Poniżej znajdują się karty projektów pokazujące poszczególne elementy planowanego działania m.in. opis przedsięwzięcia, podmiot realizujący, potencjalne partnerstwa, zakres czasowy realizacji, planowany koszt przedsięwzięcia oraz sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów.

Tabela 34. Karta projektu nr 6

Przedsięwzięcie 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu metod i narzędzi
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
W ramach przedsięwzięcia planuje się organizację zajęć uzupełniających, które poruszają tematy przedmiotów podstawowych w szkołach w sposób interaktywny i zaskakujący. Celem jest nowoczesne rozwijanie umiejętności każdego dziecka przy wykorzystaniu zakupionych narzędzi i materiałów. Planuje się organizację zajęć z matematyki, języka polskiego, języka angielskiego oraz przyrody. Zajęcia mają pełnić funkcję wyrównawczą szans dzieci z obszaru rewitalizacji. Przesłanką do realizacji przedsięwzięcia są relatywnie niskie wyniki edukacyjne osiągane przez dzieci na teście po 6. klasie szkoły podstawowej.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2017 – 2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000,00 zł rocznie środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Działanie 10.1. Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba godzin zorganizowanych zajęć uzupełniających – min. 120 godzin rocznie • liczba uczestników zajęć uzupełniających – min. 40 osób rocznie Sposób oceny i miary: • listy obecności uczestników; • dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 35. Karta projektu nr 7

Przedsięwzięcie 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Walka z wykluczeniem cyfrowym
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Projekt skierowany jest do mieszkańców obszaru rewitalizacji nieposiadających dostępu do Internetu w domu, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów powyżej 60 roku życia, niepełnosprawnych, samotnych rodziców, dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych, dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, osób długotrwale bezrobotnych. Celem głównym projektu jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia cyfrowego mieszkańców poprzez organizację kursów i warsztatów z zakresu korzystania z komputerów i internetu. Efektem ma być nabycie umiejętności z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych przez wymienione powyżej grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji. Uczestnicy przedsięwzięcia zyskują szansę przełamania barier w komunikowaniu, a poprzez dostęp do nowoczesnego sprzętu komputerowego wraz z Internetem uzyskują narzędzie do zdobywania wiedzy oraz rozwijania swoich zainteresowań.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba godzin zorganizowanych zajęć uzupełniających – min. 60 godzin rocznie • liczba uczestników zajęć uzupełniających – min. 40 osób rocznie Sposób oceny i miary: • listy obecności uczestników; • dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 36. Karta projektu nr 8

Przedsięwzięcie 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Pomysłowe dzieciaki
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Celem przedsięwzięcia jest wspomaganie dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym w ich rozwoju osobistym – poznawczym, emocjonalnym i społecznym. Wspieranie w lepszym funkcjonowaniu w szkole, przyszłej pracy i w życiu osobistym, w szybko zmieniającej się rzeczywistości. W ramach projektu planuje się prowadzenie warsztatów z zakresu poprawy koncentracji, zwiększenie możliwości pamięciowych, plastycznych zwiększających zdolności manualnych, warsztatów wspierających zdolności radzenia sobie ze stresem i pozytywnego nastawienia. Zajęcia będą odbywały się w ramach następujących cykli: I. Przygoda z książką II. Pracownia małego projektanta III. Warsztaty twórczego myślenia IV. Warsztaty tworzenia zabawek. W celu realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora prowadzącego zajęcia. Warsztaty prowadzone będą bezpłatnie.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • niska dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2019 – 2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Działanie 10.1. Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba godzin zorganizowanych zajęć uzupełniających – min. 60 godzin rocznie • liczba uczestników zajęć uzupełniających – min. 30 osób rocznie Sposób oceny i miary: • listy obecności uczestników; • dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 37. Karta projektu nr 9

Przedsięwzięcie 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne, Plac Kościelny
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest utworzenie otwartego punktu dostępu, umożliwiający połączenie z Internetem, za pomocą sieci bezprzewodowej opartej na standardzie Wi-Fi. Każdy z mieszkańców przebywający na terenie Placu Kościelnego mógłby podłączyć się do sieci bez dodatkowych opłat. Celem zrealizowanego projektu ma być upowszechnienie dostępu do internetu, ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego, ułatwienie dostępu do e-administracji oraz e-bankowości, a także umożliwienie mieszkańcom korzystania z Internetu, szczególnie tym nie posiadającym dostępu do Internetu w domu. Na Placu Kościelnym znajdują się ławki, które umożliwią mieszkańcom swobodne i komfortowe korzystanie z sieci w centralnym miejscu sołectwa.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	10 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba osób logujących się do sieci Internet przez publiczny punkt dostępu – min. 150 osób rocznie Sposób oceny i miary: - dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 38. Karta projektu nr 10

Przedsięwzięcie 10	
Nazwa przedsięwzięcia	E-szkoła
Lokalizacja	Podobszar III, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13, nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	
Obecnie w szkole nie znajdują takie udogodnienia jak tablica interaktywna, a sprzęt komputerowy jest już przestarzały. Przedsięwzięcie obejmuje zakup min. 1 tablicy, 10 komputerów, 1 projektora. Tablica interaktywna to urządzenie współpracujące z komputerem i projektorem multimedialnym. Działa jak duży ekran dotykowy, który w zależności od technologii, w jakiej wykonano tablicę, może być obsługiwany za pomocą palca lub specjalnego pisaka. Celem zakupu nowego sprzętu komputerowego jest zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie nowoczesnej pomocy dydaktycznej oraz osiągnięcie większego zaciekawienia dzieci tematem zajęć. Przedsięwzięcie obejmuje także rozwijanie umiejętności nauczycieli z zakresu wykorzystania nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych na lekcjach. Nowy sprzęt komputerowy zwiększy możliwość korzystania z nowych programów komputerowych w celu rozwijania nowych kompetencji informatycznych.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (umożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2019

Przedsięwzięcie 10	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	47 000,00 zł środki własne Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Orzełku, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba zakupionych tablic interaktywnych – min 1 • liczba dzieci korzystających z tablic interaktywnych – min. 45 osób • liczba nauczycieli, którzy zdobyli nowe kompetencje w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych – min. 5 osób Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • wyniki edukacyjne dzieci korzystających z tablic w szkole.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 39. Karta projektu nr 11

Przedsięwzięcie 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Podobszar III, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku, Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	
Obecnie stan wyposażenia szkoły w Orzełku nie jest zadowalający - krzesła i stoły są stare i zniszczone, mogą nie odpowiadać obowiązującym normom. Przedsięwzięcie obejmuje zakup nowych krzeseł i stolików do sal lekcyjnych NSP w Orzełku dostosowanych do obowiązujących norm oraz dostosowanych rozmiarami do wzrostu i wieku wszystkich uczniów. Prawidłowo dobrane meble szkole, z których uczeń korzysta przez większą część pobytu w szkole, mają istotny wpływ na jego postawę ciała i zdrowie (prawidłowe kształtowanie się kręgosłupa jak również funkcjonowanie narządów wewnętrznych). Celem przedsięwzięcia jest zapewnienie dzieciom bezpiecznej pozycji podczas zajęć szkolnych. Nowy sprzęt przyczyni się do poprawy warunków nauki, a także może pozytywnie wpłynąć na poprawę stanu zdrowia uczniów.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (umożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	25 000,00 zł środki własne Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Orzełku, środki Rady Rodziców, środki własne budżetu Gminy Sadowne,
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba zakupionych mebli szkolnych – min. 20 szt.; • liczba uczniów korzystających z nowych mebli – min 45 osób. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • dokumentacja zdjęciowa zakupionych produktów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 40. Karta projektu nr 12

Przedsięwzięcie 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodziażu
Lokalizacja	Podobszar II, Kołodziaż 82
Opis przedsięwzięcia	
Oddział przedszkolny mieści się na pierwszym piętrze i nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dzieci korzystają z łazienki znajdującej się na parterze. Taka lokalizacja zagraża bezpieczeństwu przedszkolaków, które schodząc na dół pokonują kilkanaście stopni schodów. Nauczyciel prowadzący zajęcia nie może zostawić grupy, aby zejść z jednym dzieckiem do toalety. Ponadto łazienki nie są dostosowane do potrzeb małych dzieci oraz w tym z niepełnosprawnościami. W oddziale przedszkolnym również brakuje odpowiedniego wyposażenia w sprzęt i pomoce dydaktyczne. Celem przedsięwzięcia jest zapewnienie bezpieczeństwa przedszkolakom, zwiększenie dostępności dla dzieci niepełnosprawnych oraz poprawa warunków i jakości edukacji. Przedsięwzięcie obejmuje następujące zadania: • Przygotowanie sali dla przedszkolaków na parterze, • Powiększenie i modernizacja łazienek szkolnych, • Doposażenie oddziału przedszkolnego w niezbędny, nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwo Kołodziaż, Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem” w Kołodziażu
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (umożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2017 – 2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży (10.1.4).
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba zamontowanych urządzeń sanitarnych – min 5 sztuk. • liczba zakupionych pomocy dydaktycznych i sprzętu – min. 5 szt.; • liczba dzieci korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – min. 50 osób • liczba dzieci korzystających z nowych pomocy dydaktycznych i sprzętu – min. 50 osób. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 41. Karta projektu nr 13

Przedsięwzięcie 13	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodziału poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni
Lokalizacja	plac przed budynkiem szkoły podstawowej w Kołodziału
Opis przedsięwzięcia	
Obecnie nawierzchnia przed budynkiem szkoły na wskazanym placu jest trwale uszkodzona przez korzenie drzew i czynniki zewnętrzne. Nawierzchnia jest popękana, a w wielu miejscach są ubytki, co negatywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa dzieci narażając je na uszkodzenia takie jak złamanie, skręcenia. Cel projektu sprowadza się do poprawy bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły i jego otoczenia. Należy także wspomnieć, że w budynku szkoły zlokalizowane są trzy mieszkania komunalne – poprawa nawierzchni przed budynkiem pozwoli na swobodne poruszanie się mieszkańcom (z których większość to osoby starsze) żyjącym we wspomnianych lokalach komunalnych. Realizacja przedsięwzięcia wymaga wyrównania istniejącej nawierzchni i usunięcie korzeni.	
Podmiot realizujący	Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem” Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	lipiec 2017 lub 2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	80 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki funduszu sołeckiego wsi Kołodział, środki własne mieszkańców Gminy Sadowne. Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich PROW
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • powierzchnia wyremontowanej nawierzchni placu przed budynkiem szkoły 200 m² • liczba mieszkańców lokali komunalnych – min. 10 osób. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Grupa projektów nr 3. Wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona krajobrazu kulturowego

Dziedzictwo kulturowe jest dobrem publicznym i to stanowi legitymację dla jego ochrony. Zabytkowe budowle, ludowa architektura wsi czy piękne krajobrazy kulturowe chronione są dla ludzi – dla społeczności lokalnych, regionalnych – dla nas współczesnych i następnych pokoleń. Mogą one także stanowić potencjał do rozwoju turystyki lub do zwiększania wykorzystania zabytków dla potrzeb wypoczynkowych, a przede wszystkim integracyjnych lokalnej społeczności. Projekty wchodzące w skład grupy projektów nr 3:

I. Projekty podstawowe:

14. Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne

15. Sadowieński produkt lokalny

II. Projekty uzupełniające:

16. Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej

17. Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności

18. Budowa targowiska gminnego w Sadownem

Poniżej znajdują się karty projektów pokazujące poszczególne elementy planowanego działania m.in. opis przedsięwzięcia, podmiot realizujący, potencjalne partnerstwa, zakres czasowy realizacji, planowany koszt przedsięwzięcia oraz sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów.

Tabela 42. Karta projektu nr 14

Przedsięwzięcie 14	
Nazwa przedsięwzięcia	Aktywny mieszkaniec Gminy Sadowne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Projekt ten będzie stanowił kontynuację działań realizowanych w ramach wcześniej organizowanego projektu przez Gminę wraz z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przedsięwzięcie dotyczy aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zakłada się realizację następujących działań: • treningi kompetencji i umiejętności społecznej, • poradnictwo specjalistyczne, • szkolenia zawodowe. Zakłada się także realizację przedsięwzięć dla młodzieży dotyczących kreowania postaw otwartości na świat, współpracy i zaufania odnoszącego się do przedsiębiorczości oraz chęci zmiany swoich warunków życia. Takie projekty mogą być finansowane w formie minigrantów kierowanych bezpośrednio do młodzieżowych zespołów lub poprzez finansowanie działania klubu przedsiębiorczości będącego pod opieką animatora przedsiębiorczości.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie, GOPS, PUP w Węgrowie
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • dziedziczenie problemów społecznych
Zakres czasowy realizacji	2018 – 2020

Przedsięwzięcie 14	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	25 000 złotych rocznie środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 8.2. Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo,
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba osób korzystających z treningów i szkoleń – min. 30 osób; • liczba osób, które zdobyły kompetencje i znalazły pracę – min. 5 osób. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • listy obecności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 43. Karta projektu nr 15

Przedsięwzięcie 15	
Nazwa przedsięwzięcia	Sadowieński produkt lokalny
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Pod pojęciem „produkt lokalny” rozumie się wyrób lub usługę, z którą utożsamiają się mieszkańcy regionu, produkowaną w sposób niemasowy i przyjazny dla środowiska, z surowców lokalnie dostępnych. Produkt lokalny staje się wizytówką regionu poprzez wykorzystanie jego specyficznego i niepowtarzalnego charakteru oraz angażowanie mieszkańców w rozwój przedsiębiorczości lokalnej. Celem projektu jest zorganizowanie i przeprowadzenie konkursu w ramach, którego wyróżniony zostanie najlepszy produkt lokalny. Konkurs wypromuje lokalne i tradycyjne wytwory. Zakłada się, że można na niego zgłaszać zarówno lokalne produkty kulinarne, jak i rękodzielnicze. Do konkursu mogą się zgłaszać zarówno zawodowi producenci, jak i osoby zajmujące się produkcją hobbystycznie. Na podstawie zgłoszeń, opisów i załączników komisja konkursowa wytypuje produkty, które mają potencjał stać się produktem lokalnym utożsamianym z Gminą Sadowne. Wszyscy uczestnicy konkursu zostaną zaproszeni na uroczyste ogłoszenie wyników i wręczenie nagród. Nagrodami w konkursie będą upominki rzeczowe i dyplomy. Najlepsze pomysły zostaną zaprezentowane w czasie „Dni Sadownego”.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie, lokalni przedsiębiorcy, Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe

Przedsięwzięcie 15	
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba uczestników konkursu- min. 12 osób; • liczba zgłoszonych pomysłów na produkt- min 5 szt.; • liczba wyłonionych pomysłów – min. 3 szt. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 44. Karta projektu nr 16

Przedsięwzięcie 16	
Nazwa przedsięwzięcia	Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne (obok kościoła po drugiej stronie drogi) dz. ew. 353
Opis przedsięwzięcia	
Obecnie Muzeum jest rozproszone w kilku miejscach - brak jest jednego miejsca, w którym można zgromadzić wszystkie zbiory oraz prowadzić zajęcia muzealne. Celem projektu jest adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej. Stara, drewniana plebania została zbudowana w latach 1827-1828. Znajduje się ona obok kościoła po drugiej stronie drogi. Muzeum ukazuje historię osadnictwa i rolnictwa terenów gminy Sadowne, a także ziemi kurpiowskiej i podlaskiej. Będzie to miejsce, gdzie będzie można przeprowadzić zajęcia muzealne, co będzie stanowiło atrakcyjną ofertę dla okolicznych szkół. Ze względu na bliskość Sadownego od Wyszkowa, Ostrowi Mazowieckiej oraz relatywna bliskość od Warszawy oferta Muzeum może wpisać się w lokalną ofertę turystyki jednodniowej. W Muzeum będą odbywać się spotkania miłośników historii.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Parafia Rzymskokatolicka w Sadownem
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2019 – 2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba instytucji kultury objętych wsparciem – min. 1 szt.; • liczba przeprowadzonych lekcji muzealnych – min. 10 rocznie; • liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych min. 90 rocznie. Sposób oceny i miary: • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • listy obecności uczestników, • liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

72
Mazowsze.
serce Polski

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 45. Karta projektu nr 17

Przedsięwzięcie 17	
Nazwa przedsięwzięcia	Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe
Lokalizacja	Podobszar II, Kołodziej działka nr 1010 powierzchnia ok. 1,0 ha
Opis przedsięwzięcia Projekt polega na modernizacji dwóch historycznych budynków po Folwarku Zamojskich oraz terenów otaczających je. W budynkach należy wzmocnić ściany, wykonać nowe więźby dachowe i pokrycia, następnie wykończyć i wyposażyć. Zagospodarowanie terenu będzie polegało na stworzeniu miejsc parkingowych oraz wykopaniu stawu rybnego. Miejsce to stanie się centrum konferencyjno-szkoleniowym, będzie to także miejsce spotkań integracyjnych dla lokalnej społeczności.	
Podmiot realizujący	Filipiak Emil
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres	2017 - 2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	850 000,00 zł źródła własne EF TRADING EMIL FILIPIAK, kredyt bankowy, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba przeprowadzonych szkoleń min. 3 rocznie; • liczba zorganizowanych w ciągu roku wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców min. 3 rocznie; • liczba nowopowstałych miejsc pracy min. 5. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru robót budowlanych; • liczba zawartych umów o pracę; • listy uczestnictwa w szkoleniach, wydarzeniach integracyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 46. Karta projektu nr 18

Przedsięwzięcie 18	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa targowiska gminnego w Sadownem
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne
Opis przedsięwzięcia	

Przedsięwzięcie 18	
Przedmiotem przedsięwzięcia jest budowa targowiska gminnego. Zakres zadania obejmuje: - budowę nawierzchni placu targowego, wykonanie placów utwardzonych, budowę dróg manewrowych oraz miejsc parkingowych dla samochodów osobowych, wykonanie kanalizacji deszczowej. Targowisko zostanie także podzielone na sekcje, w których będą sprzedawane towary danego rodzaju. Utwardzony teren targowiska poza dniami targowymi może służyć jako parking albo miejsce organizacji imprez kulturalnych. Realizacja projektu ma na celu promocję lokalnych produktów oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	lokalni przedsiębiorcy i rolnicy
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni • niewielkie nasycenie aktywnymi podmiotami gospodarczymi • brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	1 932 024,60 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusz sołecki, środki PROW Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba osób oferujących swoje produkty w dni targowe min. 10 osób; • liczba utworzonych miejsc parkingowych dostępnych poza dniami targowymi min. 15 szt.; • liczba klientów targu min. 30 osób. Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru robót budowlanych; • badanie prowadzone metodą obserwacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Grupa projektów nr 4. Poprawa istniejącej oferty sportowej, wypoczynkowej i integracyjnej oraz dostosowanie jej do potrzeb wszystkich grup mieszkańców obszaru rewitalizacji

Obejmuje ona działania mające na celu przystosowanie istniejących obiektów do potrzeb lokalnej społeczności, co umożliwi wdrożenie i realizację przedsięwzięć aktywizujących mieszkańców. Nastąpi poprawa stanu technicznego budynków, dzięki czemu będą one mogły być wykorzystywane na cele społeczne i gospodarcze. W tym module podjęte zostaną także działania naprawcze w zakresie uporządkowania terenów zieleni i zadbania o miejską szatę roślinną. W rozwiniętych społeczeństwach współcześnie sport i rekreacja stały się dobrem powszechnym, dostępnym w różnych formach - stosownie do możliwości i zainteresowań obywateli. Są także składową polityki społecznej

nowoczesnego państwa, stymulując wiele gałęzi gospodarki i tworząc swoisty rynek pracy. Dzięki swojej specyfice sport jest istotnym czynnikiem kształtowania zdrowia, rozwijania nawyków i zachowań prozdrowotnych, a także wartościową formą spędzania wolnego czasu. Projekty wchodzące w skład grupy projektów nr 4:

I. Projekty podstawowe

19. Czas na sport

II. Projekty uzupełniające:

20. Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy – coroczne, cyklicznie realizowane wydarzenia kulturalne i artystyczne

21. Zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy

22. Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i integracyjne w Sadownem

23. Modernizacja letniego basenu w Sadownem

24. Budowa skateparku przy basenie w Sadownem

25. Utworzenie sieci siłowni plenerowych

26. Budowa ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów

Poniżej znajdują się karty projektów pokazujące poszczególne elementy planowanego działania m.in. opis przedsięwzięcia, podmiot realizujący, potencjalne partnerstwa, zakres czasowy realizacji, planowany koszt przedsięwzięcia oraz sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów.

Tabela 47. Karta projektu nr 19

Przedsięwzięcie 19	
Nazwa przedsięwzięcia	Czas na sport
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Projekt obejmuje prowadzenie działań animujących i sportowych dla dwóch kluczowych grup: dla dzieci i młodzieży oraz dla osób starszych. Możliwa jest także organizacja imprez cyklicznych promujących zdrowy tryb życia oraz aktywność sportową. Zajęcia sportowe będą odbywały się cyklicznie. Mają one stanowić odpowiedź na zidentyfikowane problemy dotyczące braku oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla dzieci i młodzieży jak i osób w wieku produkcyjnym. W ramach projektu planuje się organizację następujących zajęć: I. Gimnastyka dla smyka - zajęcia przeznaczone dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat II. Zajęcia z piłką dla dzieci w wieku od 7 do 12 lat III. Zajęcia lekkoatletyczne dla młodzieży w wieku 12 - 18 lat IV. Senior na sali - aerobik dla seniorów V. Zdrowy kręgosłup - zajęcia gimnastyki ogólnousprawniającej dla seniorów. Projekt zakłada wynajęcie sali, zatrudnienie instruktorów i animatorów prowadzących zajęcia sportowe.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie

Przedsięwzięcie 19	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000 złotych rocznie środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusz sołecki, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu, środki PROW Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba godzin zorganizowanych zajęć uzupełniających - min. 5 godziny tygodniowo; - liczba uczestników zajęć uzupełniających - min. 30 osób tygodniowo. Sposób oceny i miary: - listy obecności uczestników; - dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 48. Karta projektu nr 20

Przedsięwzięcie 20	
Nazwa przedsięwzięcia	Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy – coroczne, cyklicznie realizowane wydarzenia kulturalne i artystyczne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność nawiązujących do dziedzictwa historyczna - kulturowego regionu. Projekt przewiduje regularny cykl imprez w ramach kalendarza spotkań dla różnych grup wiekowych, aktywizujących mieszkańców w przestrzeni miejsca zamieszkania. Proponuje się organizację „Dnia Sadownego”, w czasie których będzie promowany lokalny produkt oraz lokalne tradycje. Inne imprezy integrujące lokalną społeczność odbywające się w ramach projektu to: cykliczna impreza malarsko - fotograficzna, „pierwszy Dzień Wiosny”, „Pożegnanie lata”, Mikołajki.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Szkoły z terenu podobszarów rewitalizacji, świetlice wiejskie, lokalni przedsiębiorcy, Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, organizacje pozarządowe

Przedsięwzięcie 20	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu, niski poziom integracji społecznej
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	70 000 złotych Gmina Sadowne, środki prywatne.
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: › liczba zorganizowanych imprez – min. 5 rocznie; › liczba osób uczestniczących w imprezach – min. 50 osób rocznie. Sposób oceny i miary: • badanie prowadzone metodą obserwacji; • dokumentacja fotograficzna; • dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 49. Karta projektu nr 21

Przedsięwzięcie 21	
Nazwa przedsięwzięcia	Zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne skwer przy Urzędzie Gminy, dz. ew. nr 386
Opis przedsięwzięcia	
Celem przedsięwzięcia jest modernizacja skweru w Sadownem poprzez utworzenie miejsca spotkań dla mieszkańców oraz utworzenie plenerowej szachownicy. Nowy skwer ma służyć mieszkańcom Sadownego we wszystkich przedziałach wiekowych. Na skwerze zostanie zlokalizowana przestrzenna szachownica, fontanna, tablica interaktywna oraz obiekty małej architektury takie jak ławeczki, kosze na śmieci. Wykonane zostanie oświetlenie energooszczędne, powstanie „zielona ładowarka”. W miesiącach letnich raz w tygodniu w godzinach popołudniowych będą odbywały się zajęcia nauki gry w szachy: dla dzieci i młodzieży, dla seniorów, dla pozostałych mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Planuje się organizację zajęć, w czasie których to seniorzy będą uczyć grać w szachy dzieci i młodzież, co umożliwi integrację międzypokoleniową lokalnej społeczności.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Klub Seniora, szkoły z obszaru rewitalizacji
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu • brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych • niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności • niska dostępność i jakość oferty kulturalnej • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki POiŚ Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej

Przedsięwzięcie 21	
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - Powierzchnia utwardzona - min. 30 m² - liczba użytkowników szachownicy - min. 50 osób rocznie - liczba godzin przeprowadzonych zajęć - min. 50 godzin rocznie - liczba uczestników zajęć - min. 70 osób rocznie Sposób oceny i miary: - dokumentacja projektowa, - zestawienie wypożyczeń figur do gry.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 50. Karta projektu nr 22

Przedsięwzięcie 22	
Nazwa przedsięwzięcia	Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i integracyjne w Sadownem
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i sportowe, a przede wszystkim integracyjne. W parku wyznaczone zostaną ścieżki do spacerowania, w jego obrębie znajdują się także obiekty małej architektury (kosze na śmieci, ławki, latarnie). Planuje się także wyznaczenie tras do nordic walking i tras biegowych.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba elementów małej architektury - min. 15 szt. - długość utworzonych ścieżek spacerowych - min. 3 km - długość utworzonych tras do nordic walking i tras biegowych - min. 0,5 km - liczba osób korzystających z nowo utworzonych ścieżek i tras - min. 100 osób rocznie. Sposób oceny i miary: - dokumentacja projektowa; - badanie prowadzone metodą obserwacji - protokół odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 51. Karta projektu nr 23

Przedsięwzięcie 23	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja letniego basenu w Sadownem
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne dz. ew. 901/1
Opis przedsięwzięcia	
Basen letni zlokalizowany na terenie Sadownego jest jedynym takim obiektem na terenie powiatu węgrowskiego. Stanowi największą atrakcją turystyczną w Sadownem. W upalne dni wypoczywają tam mieszkańcy nie tylko z powiatu węgrowskiego, ale też sąsiednich powiatów. Pływalnia jest także w Ostrowi Mazowieckiej, ale w okresie wakacyjnym z powodu przerwy technicznej nie można z niej korzystać. Obiekt znajdujący się na terenie Sadownego wymaga modernizacji. Uporządkowany zostanie także teren wokół niego.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Klub Sportowy „Wicher Sadowne”
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2019 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba osób korzystających z basenu – min. 100 osób rocznie. Sposób oceny i miary: - liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 52. Karta projektu nr 24

Przedsięwzięcie 24	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa skateparku przy basenie w Sadownem
Lokalizacja	Podobszar I, Sadowne teren przy basenie – dz. ew. 901/1
Opis przedsięwzięcia	
Brak profesjonalnego obiektu do jazdy na deskorolce stwarza ciągle zagrożenie dla tych młodszych, jak i starszych miłośników sportów ekstremalnych. Brak skateparku wymusza na miłośnikach deskorolki jazdę na parkingach, ulicach, chodnikach i boiskach, miejscach całkowicie do tego nieprzystosowanych, niebezpiecznych. Cele wskazanego przedsięwzięcia są następujące: - Promocja sportu: - miejsce do uprawiania ciekawego i rozwijającego sportu, - odciążenie młodzieży od siedzenia przy komputerach, - zachęcanie do uprawiania sportów ekstremalnych. - Poprawa bezpieczeństwa: - jeżdżąc na ulicy młodzież jest bardziej narażona na wypadki, potrącenia przez samochody, - na wydzielonym terenie sportowcy nie przeszkadzają innym i nie stwarzają zagrożenia. - Korzyści dla Gminy: - ograniczenia wandalizmu, - budowa skateparku jest tańsza niż naprawa chodników, ławek, schodów, miejsc, gdzie przebywa znudzona młodzież, - promocja Gminy – możliwość organizowania zawodów czy pokazów, - atrakcja dla mieszkańców i turystów. Skatepark zostanie przeznaczony zarówno dla rowerzystów, jak i osób jeżdżących na deskorolkach	

Przedsięwzięcie 24	
i rolkach. Nie będzie on położony bezpośrednio w sąsiedztwie budynków mieszkalnych czy użyteczności publicznej, tak żeby jego użytkownicy nie przeszkadzali wszystkim dookoła. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	• niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu • brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych • niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności • niska dostępność i jakość oferty kulturalnej • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba korzystających z skateparku - min. 50 osób rocznie • liczba wybudowanych/zakupionych urządzeń do ustawienia w skateparku - min. 5 szt. • liczba zorganizowanych pokazów, imprez integrujących dla dzieci i młodzieży - min. 5 rocznie Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • badanie prowadzone metodą obserwacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 53. Karta projektu nr 25

Przedsięwzięcie 25	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie sieci siłowni plenerowych
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Sadowne - działka przy basenie 902/1 (ul. Słoneczna), sołectwo Sokółka, sołectwo Kołodziej, sołectwo Orzełek
Opis przedsięwzięcia	
Na terenie wskazanych sołectw brakuje miejsc przeznaczonych dla lokalnych społeczności, które zachęciłyby mieszkańców do wyjścia z domu, spotkania z sąsiadami. Planowana lokalizacja siłowni plenerowych w poszczególnych sołectwach: 1. Sadowne - działka przyległa do basenu letniego to niezabudowany nieużytek, na którym rośnie kilka brzoź, teren płaski, oddalony od centrum Sadownego, co jest dodatkowym atutem dla tej inwestycji — cisza, spokój. 2. Kołodziej - teren przy kaplicy w Kołodzieju (dzierżawa od parafii) ewentualnie teren za sklepem, na terenie należącym do gminy. 3. Sokółka - Sokółka 35, dz. ew. nr 592/2, 602, 612/1 4. Orzełek - Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku, Orzełek 13, dz. ew. nr 603 Planuje się zakup kilku urządzeń. Zaletą zestawu jest także to, że możliwy jest montaż we własnym zakresie. Urządzenia w zestawie dobrane są tak, aby nie sprawiały one trudności podczas wykonywania ćwiczeń. Są to stanowiska, na których niewielkim nakładem sił można aktywizować właściwie wszystkie partie mięśniowe. Kilkanaście minut dziennie na każdym przyrządzie pozwoli cieszyć się zdrowiem przez dłuższy czas. Przyrządy wymagają jedynie instalacji do fundamentu betonowego oraz naklejenia instrukcji. Czynności, które trzeba wykonać podczas montażu: wykonanie wykopu pod fundament, wylanie betonu, umieszczenie kotw wraz z dołączonym szablonem w betonie. Po związaniu betonu przykręcenie urządzenia. Podłoże do zestawu może stanowić zwykły trawnik, tłuczeń czy kostka brukowa. Nie ma wymogu instalacji nawierzchni bezpiecznej. Odbiorcami przedsięwzięcia byłyby głównie osoby starsze, ale również dorośli, młodzież i dzieci. Cel projektu to podniesienie aktywności fizycznej i sportowej mieszkańców, propagowanie	

Przedsięwzięcie 25	
zdrowego trybu życia poprzez sport, co na pewno przyczyni się do poprawy stanu zdrowia i samopoczucia mieszkańców. Ponadto zacieśni relacje między mieszkańcami (korzystającymi w przyszłości z siłowni).	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy i rady sołeckie
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	sołectwa tworzące obszar rewitalizacji, szkolne kluby sportowe, klub sportowy „Wicher Sadowne”, Przyszkolnego Stowarzyszenia „Wszyscy Razem”, Klub Seniora, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2021
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	113 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki funduszy sołeckich,
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - liczba korzystających z siłowni plenerowych - min. 100 osób rocznie - liczba zakupionych urządzeń w celu wyposażenia siłowni plenerowej - min. 20 szt. - liczba elementów małej architektury - min. 10 szt. Sposób oceny i miary: - dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 54. Karta projektu nr 26

Przedsięwzięcie 26	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów
Lokalizacja	Gmina Sadowne – obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Przedsięwzięcie obejmuje budowę ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów. Jadąc rowerem mieszkańcy są w stanie zobaczyć więcej, a jeżeli coś dostatecznie ich zainteresuje, mogą zatrzymać się lub zboczyć ze ścieżki, by podjechać bliżej, co pozwoli im na poznawanie nowych miejsc na terenie gminy (na które na co dzień nie zwracają uwagi). Początkowo planuje się utworzenie jednej wypożyczalni rowerów w centralnym miejscu gminy, w sołectwie Sadowne - mieszkańcy wypożyczają rower na określony czas. Jednak już teraz w ramach dalszych działań planuje się rozbudowę systemu wypożyczalni rowerów, który polegałby na rozmieszczeniu w kilku miejscach stacji, na których zaparkowane byłyby specjalne rowery. Stacje składają się ze stojaka oraz dyspozytora, w którym dokonać można opłaty i otrzymać kod, umożliwiający odpięcie roweru. Korzystający z roweru musi, kończąc przejazd, zaparkować pojazd w takiej samej stacji (która może znajdować się w innym sołectwie), inaczej będzie płacić za cały czas korzystania z bicykla.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Rady sołeckie, klub sportowy „Wicher Sadowne”

Przedsięwzięcie 26	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 – 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki prywatne (np. partnerstwo publiczno-prywatne).
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - długość wybudowanych ścieżek rowerowych w km - min. 4 km - liczba wypożyczonych rowerów - min. 30 rocznie - liczba użytkowników systemu wypożyczalni rowerów - min. 50 rocznie - liczba ustawionych stacji, w których można wypożyczyć rower - min. 3. Sposób oceny i miary: - dokumentacja projektowa; - protokoły odbioru robót budowlanych; - badanie prowadzone metodą obserwacji; - zestawienie użytkowników korzystających z gminnego systemu wypożyczania rowerów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Grupa projektów nr 5. Poprawa codziennych warunków życia mieszkańców oraz poprawa funkcjonalności przestrzennej obszaru rewitalizacji

Przedsięwzięcia, które przewiduje się do realizacji w ramach tej grupy projektów to działania pozytywnie wpływające zarówno na dostępność komunikacyjną obszaru rewitalizacji, jak i obiektów adaptowanych na potrzeby działalności podmiotów pełniących funkcje społeczne. Ideą przyświecającą realizacji wymienionych poniżej projektów jest troska o poprawę codziennych warunków życia mieszkańców - w tym warunków w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa. Realizacja wskazanych projektów może przyczynić się do niwelowania negatywnych skutków wynikających z niedoposażenia w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.

Projekty wchodzące w skład tej grupy projektów mają charakter uzupełniający:

1. Poprawa bezpieczeństwa ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji
2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji

Poniżej znajdują się karty projektów pokazujące poszczególne elementy planowanego działania m.in. opis przedsięwzięcia, podmiot realizujący, potencjalne partnerstwa, zakres czasowy realizacji, planowany koszt przedsięwzięcia oraz sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów.

Tabela 55. Karta projektu nr 27

Przedsięwzięcie 27	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa bezpieczeństwa ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Obecnie na terenie Gminy stan niektórych ciągów drogowych, chodników i oświetlenia ulicznego jest niedostateczny. Generuje on niebezpieczeństwo dla użytkowników lokalnych ciągów komunikacyjnych. Przedsięwzięcie obejmuje inwestycje, których celem jest poprawa funkcjonowania ciągów komunikacyjnych wewnątrz sołectw oraz dostosowanie istniejących układów komunikacyjnych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizowanego ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację następujących zadań: - poprawa jakości dróg lokalnych: - utwardzenie żwirowego podłoża drogi dojazdowej do wsi Kołodział - Mlecza - modernizacja ulicy Leśnej - budowa nowych i poprawa jakości istniejących chodników: - budowa chodnika na odcinku 400 m. wzdłuż ul. Słonecznej - budowa chodnika wzdłuż drogi przebiegającej przez wieś Sokółka (dz. ew. nr 118) - montaż oświetlenia wzdłuż ciągów komunikacyjnych: - montaż oświetlenia przydrożnego we wsi Kołodział - wymiana lamp na LED-owe wraz z osprzętem we wsi Sokółka (dz. ew. nr 118) - montaż oświetlenia na odcinku ul. Wiejska — przystanek autobusowy w Ociężmie - Utworzenie miejsc parkingowych: - utworzenie miejsc postojowych we wsi Sokółka (dz. ew. nr 682/4) Poprawa wskazanych ciągów komunikacyjnych przyczyni się do poprawy codziennej jakości mieszkańców. Celem realizacji jest także polepszenie infrastruktury technicznej, poprawa bezpieczeństwa pieszych oraz podniesienie estetyki przestrzeni publicznej. Działanie będzie wpływać na podniesienie jakości życia mieszkańców na obszarach wiejskich przez zaspakajanie potrzeb społecznych.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	rady sołeckie, powiat węgrowski
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	720 000 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusze sołeckie, środki PROW Poddziałanie 7.2. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: - długość wybudowanych lub wyremontowanych chodników w km - min. 2 km - długość wybudowanych lub zmodernizowanych dróg - min. 2 km - liczba wymienionych słupów oświetlenia ulicznego - min. 50

Przedsięwzięcie 27	
	• liczba osób korzystających z nowej infrastruktury - min. 200 osób rocznie Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa; • protokoły odbioru wykonania inwestycji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 56. Karta projektu nr 28

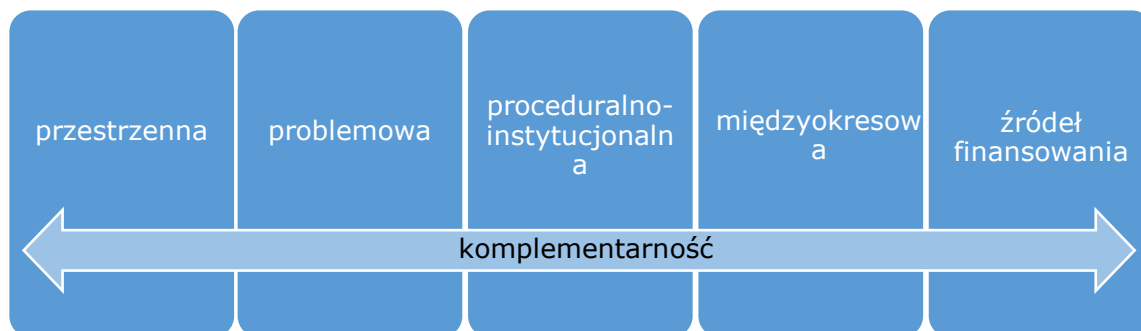
Przedsięwzięcie 28	
Nazwa przedsięwzięcia	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Gmina Sadowne – obszar rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia	
Przedsięwzięcie obejmuje montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych. Będzie ono podzielone na dwa etapy: - w pierwszym etapie montaż OZE będzie dotyczył budynków użyteczności publicznej - w drugim etapie zaprojektowane i wybudowane zostaną mikroinstalacje odnawialnych źródeł energii przeznaczone na potrzeby budynków mieszkalnych. Celem projektu jest poprawa jakości powietrza, ograniczenie degradacji środowiska, co spowoduje wzrost komfortu życia mieszkańców gminy. Zakłada się redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery (CO₂) oraz zmniejszenie wykorzystania energii pochodzącej z konwencjonalnych źródeł.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	rady sołeckie, powiat węgrowski
Zakres czasowy realizacji	2017 - 2023
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki własne mieszkańców Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii (OZE), środki PROW Poddziałanie 7.2. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wskaźniki: • liczba wybudowanych mikroinstalacji - min. 10 szt. • długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla odnawialnych źródeł energii - min. 200 m • liczba osób korzystających z wybudowanych OZE - min. 100 osób Sposób oceny i miary: • dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 został opracowany z zachowaniem zasady komplementarności, która rozpatrywana jest w 5 wymiarach.

Rysunek 19. Wymiary komplementarności

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą wzajemnie powiązane tak, by oddziaływały w pierwszej kolejności na obszar rewitalizacji, a także poza nim. Taka synchronizacja działań i ich efektów umożliwi kontrolowanie przenoszenia sytuacji kryzysowej, w szczególności sytuacji problemowej, na inne sołectwa i osiedla. Ze względu na możliwości finansowe gminy oraz dostępny potencjał poszczególnych podobszarów przedsięwzięcia infrastrukturalne zlokalizowane są przede wszystkim na terenie Sadownego, niemniej jednak efekty oddziaływania projektów zarówno infrastrukturalnych jak i nieinwestycyjnych – „miękkich” będą oddziaływały na cały obszar rewitalizacji i będą z nich mogli korzystać wszyscy mieszkańcy obszaru.

Komplementarność problemowa

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisane do Programu Rewitalizacji zostały zaprojektowane tak, by wzajemnie dopełniały się tematycznie. Dzięki temu Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji zarówno w aspekcie społecznym, gospodarczym, jak i środowiskowym, technicznym i przestrzenno-funkcyjnym. W dokumencie powiązano przedsięwzięcia rewitalizacyjne z zdiagnozowanymi problemami i negatywnymi zjawiskami we wskazanych sferach. Ponadto zostały określone prognozowane produkty i rezultaty realizacji projektów. Sprawdzone także jak sama problematyka rewitalizacji wpisuje się w obowiązujące, kluczowe dokumenty strategiczne i planistyczne. W opisie poszczególnych projektów zostały wskazane również powiązania między poszczególnymi projektami.

Tabela 57. Komplementarność problemowa projektów

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
1	Organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - niedostateczny poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 3.4
2	Spotkania przy książce	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1
3	Utworzenie „Kina za Rogiem”	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.4
4	Rozwój i modernizacja sieci świetlic wiejskich	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (uniemożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 3.1 3.4

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
5	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - niedostateczny poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 3.1 3.4
6	Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 1.4
7	Walka z wykluczeniem cyfrowym	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2
8	Pomysłowe dzieciaki	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - niska dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 1.4
9	Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 3.2 3.4
10	E-szkoła	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 1.4
11	Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (umożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 3.1 3.4

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
12	Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodzianku	- niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców (umożliwiający swobodne korzystanie z oferty kulturalnej) - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.2 1.3 3.1 3.4
13	Poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodzianku poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni	- niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni - niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych	1.3 3.2 3.3 3.4
14	Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - dziedziczenie problemów społecznych	1.1 1.3 1.4 2.1 2.2
15	Sadowieński produkt lokalny	- znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - niska dostępność i jakość obiektów handlowych - niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 3.1 3.2 3.4
16	Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Sadowieńskiej Ziemi	- znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców - niska dostępność i jakość obiektów handlowych - niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki - niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 3.1 3.2 3.4

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
17	Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności	• znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • niedostateczne włączenie mieszkańców w promocję gminy oraz niewłączenie mieszkańców, szczególnie tych w trudnej sytuacji np. bezrobotnych w działania na rzecz rozwoju turystyki • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 3.1 3.2 3.4
18	Budowa targowiska gminnego w Sadownem	• niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni • niewielkie nasycenie aktywnymi podmiotami gospodarczymi • brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych • niska dostępność i jakość obiektów handlowych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 3.1 3.2 3.4
19	Czas na sport	• niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności • niska dostępność i jakość oferty kulturalnej • niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
20	Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy – coroczne, cyklicznie realizowane wydarzenia kulturalne i artystyczne	• niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności • niska dostępność i jakość oferty kulturalnej • niska dostępność i niewystarczająca jakość usług edukacyjnych • znaczny poziom bezrobocia i ubóstwa części mieszkańców • niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców • niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
21	Zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
22	Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i integracyjne w Sadownem	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
23	Modernizacja letniego basenu w Sadownem	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
24	Budowa skateparku przy basenie w Sadownem	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4

Numer projektu	Nazwa projektu	Odniesienie do zdiagnozowanych problemów	Odniesienie do przyjętych celów Programu Rewitalizacji
25	Utworzenie sieci siłowni plenerowych	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
26	Budowa ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu - brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych - niska dostępność i jakość oferty sportowej i niedostateczny poziom wykorzystania jej na potrzeby budowania zintegrowanej społeczności - niska dostępność i jakość oferty kulturalnej - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.1 1.2 1.3 1.4 3.1 3.2 3.4
27	Poprawa bezpieczeństwa ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji	- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców - niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.3 3.2 3.3 3.4
28	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji	niski poziom jakości estetyki i zagospodarowania przestrzeni	1.3 3.2 3.3 3.4

Źródło: opracowanie własne

Program Rewitalizacji wymaga tego, aby był w odpowiedni sposób zarządzany, w szczególności, jeśli w jego wdrażanie włączeni są przedstawiciele wszystkich trzech sektorów (publicznego, pozarządowego, prywatnego). Zasada **komplementarności proceduralno-instytucjonalnej** wskazuje na konieczność opracowania efektywnego systemu zarządzania rewitalizacją oraz zachowania spójności działań i procedur. W rozdz. 10 i 11 zostały określone mechanizmy włączania mieszkańców i innych partnerów społeczno-gospodarczych w proces rewitalizacji oraz system zarządzania Programem. Zgodnie z założeniami odpowiedzialnym za wdrażanie dokumentu Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Sadowne, którego wspierać będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Rolą Wójta jest nadzór i kontrola na całością prac. Szczegółowe założenia dotyczące wdrażania zawarto w rozdziale 10 pn. „System realizacji Programu Rewitalizacji”.

Komplementarność międzyokresowa

Związana jest z analizą dotychczasowych działań gminy, w szczególności związanych z realizacją przedsięwzięć w poprzedniej perspektywie finansowej i oceną skuteczności, osiągnięć i efektywności. W latach 2007-2013 Gmina Sadowne nie wdrażała Programu Rewitalizacji, nie mniej część projektów realizowanych w tym okresie ma charakter projektów rewitalizacyjnych i wnioski płynące z ich realizacji mogą stanowić podstawę do wdrażania obecnie zaplanowanych projektów. Ponadto ze względu na ich charakter mogą one stanowić kontynuację do obecnie zaplanowanych działań. Do projektów o charakterze rewitalizacyjnym realizowanych w perspektywie 2007-2013 można zaliczyć:

- Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I-III szkół podstawowych Gminy Sadowne,
- Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne.

Komplementarność źródeł finansowania

Zaplanowane w Programie Rewitalizacji przedsięwzięcia mogą być finansowane zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych krajowych jak i zagranicznych. Zakłada się finansowanie projektów zaplanowanych w Programie ze środków europejskich, w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020. Koordynacja finansowa projektów rewitalizacyjnych będzie zapewniona przez wsparcie finansowe ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności. Jak wspomniano ważnym źródłem finansowania będą stanowiły także środki własne gminy, a także krajowe środki finansowe. Należy wspomnieć również o tym, że środki finansowe zostały tak przyporządkowane do projektów rewitalizacyjnych by uniknąć ryzyka podwójnego finansowania. Źródła finansowania zostały określone w rozdziale nr 8.

8. Indykatywne ramy finansowe

Jak już wspomniano komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 - 2020 oznacza, że projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru zdegradowanego. Należy wspomnieć o tym, że fundusze europejskie są wyposażone w dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszym programem jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Dodatkowo istnieje możliwość skorzystania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska bądź Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Należy wspomnieć, że planując realizację przedsięwzięć w ramach niniejszego programu rewitalizacji wzięto pod uwagę możliwość ich finansowania z wielu różnych źródeł. Do najważniejszych potencjalnych źródeł finansowania należą: budżet gminy Sadowne, fundusze sołeckie, środki prywatne m.in. firmy EF TRADING EMIL FILIPIAK, środki Klubu Sportowego, środki Rady Rodziców, środki z krajowych programów oraz środki z funduszy unijnych.

Tabela 58. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z planowanym kosztem oraz potencjalnymi źródłami finansowania

Numer projektu	Nazwa projektu	Przewidywany koszt i potencjalne źródła finansowania	Czy przedsięwzięcie będzie realizowane w przypadku braku środków finansowych z funduszy europejskich?		
			Tak	Nie	Częściowo
1	Organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem	20 000,00 zł środki własne Gminy Sadowne, środki prywatnych inwestorów	X		
2	Spotkania przy książce	10 000,00 zł rocznie środki własne Gminy Sadowne, środki z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa	X		
3	Utworzenie „Kina za Rogiem”	60 000,00zł środki SRW Orzełek, środki funduszu sołeckiego, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki własne Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe	X		
4	Rozwój i modernizacja sieci świetlic wiejskich	370 000,00 zł środki funduszy sołeckich, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki własne Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.2. Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej			X
5	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce	600 000,00 zł środki własne Gminy Sadowne, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, dotacje MSW na rzecz OSP			X
6	Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi	40 000,00 zł rocznie środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Działanie 10.1. Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	X		
7	Walka z wykluczeniem cyfrowym	20 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne	X		
8	Pomysłowe dzieciaki	30 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Działanie 10.1. Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	X		
9	Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego	10 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne	X		

Numer projektu	Nazwa projektu	Przewidywany koszt i potencjalne źródła finansowania	Czy przedsięwzięcie będzie realizowane w przypadku braku środków finansowych z funduszy europejskich?		
			Tak	Nie	Częściowo
10	E-szkola	47 000,00 zł środki własne Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Orzełku, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	X		
11	Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	25 000,00 zł środki własne Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Orzełku, środki Rady Rodziców, środki własne budżetu Gminy Sadowne,	X		
12	Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodzianku	50 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży (10.1.4).			X
13	Poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodzianku poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni	80 000,00 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki funduszu sołectkiego wsi Kołodzianek, środki własne mieszkańców Gminy Sadowne. Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich PROW			X
14	Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne	25 000 złotych rocznie środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 8.2. Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo,	X		
15	Sadowieński produkt lokalny	40 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe	X		
16	Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich			X
17	Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności	850 000,00 zł źródła własne EF TRADING EMIL FILIPIAK, kredyt bankowy, środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, środki PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich			X

Numer projektu	Nazwa projektu	Przewidywany koszt i potencjalne źródła finansowania	Czy przedsięwzięcie będzie realizowane w przypadku braku środków finansowych z funduszy europejskich?		
			Tak	Nie	Częściowo
18	Budowa targowiska gminnego w Sadownem	1 932 024,60 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusz sołecki, środki PROW Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury	X		
19	Czas na sport	30 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusz sołecki, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu, środki PROW Poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury	X		
20	Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy – coroczne, cyklicznie realizowane wydarzenia kulturalne i artystyczne	60 000 złotych rocznie Gmina Sadowne, środki prywatne.	X		
21	Zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki POIS Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej			X
22	Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i integracyjne w Sadownem	50 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej			X
23	Modernizacja letniego basenu w Sadownem	200 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej	X		
24	Budowa skateparku przy basenie w Sadownem	100 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki PROW Poddziałanie 7.4. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej		X	
25	Utworzenie sieci siłowni plenerowych	113 000,00 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki funduszy sołeckich	X		
26	Budowa ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów	200 000 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki prywatne (np. partnerstwo publiczno-prywatne).	X		

Numer projektu	Nazwa projektu	Przewidywany koszt i potencjalne źródła finansowania	Czy przedsięwzięcie będzie realizowane w przypadku braku środków finansowych z funduszy europejskich?		
			Tak	Nie	Częściowo
27	Poprawa bezpieczeństwa ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji	720 000 zł środki własne budżetu Gminy Sadowne, fundusze sołeckie, środki PROW Poddziałanie 7.2. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii.			X
28	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji	200 000 złotych środki własne budżetu Gminy Sadowne, środki własne mieszkańców Gminy Sadowne, środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii (OZE), środki PROW Poddziałanie 7.2. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii			X

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli znajduje się zestawienie kosztów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w latach 2017 – 2023. Najwięcej środków finansowych na realizację przedsięwzięć należy przeznaczyć w 2019 i 2020 roku.

Tabela 59. Koszty realizacji przedsięwzięć

Nazwa projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koszty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w poszczególnych latach [w zł]	594 910	1 215 434	1 497 434	1 301 434	635 434	612 834	571 834

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w tabeli zamieszczono szczegółowy harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze wskazaniem podziału kosztów ich wdrożenia.

Tabela 60. Harmonogram finansowania projektów rewitalizacyjnych (szacunkowy koszt w zł)

Numer projektu	Nazwa projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem		4000	4000	4000	4000	4000	4000
2	Spotkania przy książce		10000	10000	10000	10000	10000	10000
3	Utworzenie „Kina za Rogiem”		60000					
4	Rozwój i modernizacja sieci świetlic wiejskich	124000	124000	124000				
5	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce			300000	300000			
6	Doszkalanie uczniów w zakresie języków, matematyki, przyrody przy wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi	40000	40000	40000	40000			
7	Walka z wykluczeniem cyfrowym		20000					
8	Pomysłowe dzieciaki			15000	15000			
9	Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego		10000					
10	E-szkoła			47000				
11	Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku		25000					
12	Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodziażu		25000	25000				
13	Poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodziażu poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni		16000	16000	16000	16000	16000	
14	Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne		25000	25000	25000			
15	Sadowieński produkt lokalny		13500	13500	13500			

Numer projektu	Nazwa projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
16	Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej			25000	25000	25000	25000	
17	Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności	212500	212500	212500	212500			
18	Budowa targowiska gminnego w Sadownem		322024	322024	322024	322024	322024	322024
19	Czas na sport		30000					
20	Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy – coroczne, cyklicznie realizowane wydarzenia kulturalne i artystyczne		60000	60000	60000			
21	Zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy	14300	14300	14300	14300	14300	14300	14300
22	Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniące funkcje wypoczynkowe i integracyjne w Sadownem	7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150
23	Modernizacja letniego basenu w Sadownem			40000	40000	40000	40000	40000
24	Budowa skateparku przy basenie w Sadownem	14300	14300	14300	14300	14300	14300	14300
25	Utworzenie sieci siłowni plenerowych	22600	22600	22600	22600	22600		
26	Budowa ścieżek rowerowych i utworzenie wypożyczalni rowerów	28600	28600	28600	28600	28600	28600	28600
27	Poprawa bezpieczeństwa ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji	102860	102860	102860	102860	102860	102860	102860
28	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji	28600	28600	28600	28600	28600	28600	28600

Źródło: opracowanie własne

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partnerstwo i partycypacja w procesie tworzenia i realizacji oraz wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2023 były naczelnymi zasadami przyświecającymi idei tego procesu. Programu Rewitalizacji został wypracowany przez samorząd Gminy Sadowne przy czynnej współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Wszystkie kluczowe etapy prac poddawane były dyskusji z lokalnymi interesariuszami procesu rewitalizacji. Podejście partycypacyjne jest korzystne dla wszystkich uczestników procesu, gdyż zarówno wzmacnia więzi lokalne wśród interesariuszy, a także pozwala na dokładne i wnikliwe przeanalizowanie problemów występujących w danej jednostce terytorialnej.

Na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji zastosowano narzędzia komunikacji jednostronnej oraz narzędzia komunikacji ze sprzężeniem zwrotnym. Do pierwszych można zaliczyć ogłoszenia, komunikaty i informacje zawarte na gminnej stronie internetowej oraz plakaty informujące o prowadzonym procesie rewitalizacji zamieszczane na tablicach ogłoszeń. Informacje kierowano do możliwie szerokiego grona odbiorców przyjęto, że interesariuszami działań partycypacyjnych są następujące podmioty:

- Mieszkańcy wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy i podmioty zarządzające nieruchomościami zlokalizowanymi na wskazanym obszarze
- Mieszkańcy obszaru zdegradowanego oraz pozostałych obszarów gminy (ogół populacji gminy)
- Podmioty gospodarcze, których działalności jest zlokalizowana na terenie gminy, szczególnie ważni byli ci prowadzący działalność na obszarze rewitalizacji
- Podmioty społeczne działające na terenie gminy i obszaru rewitalizacji
- Władze i urząd gminy oraz jednostki organizacyjne gminy
- Organy władzy publicznej.

Jednocześnie zaznaczenia wymaga fakt, że respondenci badania ankietowego wskazali, że grupy mieszkańców, które w pierwszej kolejności należy objąć wsparciem to młodzież i dzieci (rodziny z małymi dziećmi). Kolejnymi ważnymi grupami są seniorzy i osoby bezrobotne.

Wśród zastosowanych narzędzi drugiej grupy można wskazać:

- Badanie ankietowe — Ankietyzacja była prowadzona w dniach 5 - 8 października 2016 roku. W badaniu wzięli udział mieszkańcy Sadownego— mieszkający w okolicach kościoła, w stronę budynków komunalnych (Plac Kościelny, fragmenty ulic Kościuszki i Strażackiej), w okolicach basenu na świeżym powietrzu (ulice Słoneczna, Kuźnica, Grunwaldzka, Leśna) oraz mieszkańcy sołectw Kołodziej, Krupińskie, Orzełek, Sokółka, Ocięte. Próba badawcza wynosiła 200 osób, co stanowiło 11% mieszkańców terenu, na którym analiza wskaźnikowa ukazała istnienie stanu kryzysowego. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla życia społecznego. Celem ankiety było pogłębienie diagnozy obszaru rewitalizacji. Badanie służyło pogłębieniu charakterystyki obszaru rewitalizacji. W ramach ankiety prowadzono badania społeczne o charakterze ilościowym skupione przede wszystkim na rozpoznaniu potrzeb mieszkańców z zakresu rewitalizacji społecznej, przestrzennej, środowiskowej, technicznej jak i gospodarczej w gminie.

- Bezpośrednie spotkania z mieszkańcami — Bezpośrednie spotkania z mieszkańcami, lokalnymi przedsiębiorcami i innymi grupami o charakterze partycypacyjnym i aktywizującym to metoda, która umożliwia odwołanie się do wiedzy różnych grup interesariuszy. W czasie prac nad projektem Programu Rewitalizacji zorganizowano dwa spotkania otwarte z interesariuszami rewitalizacji. Pierwsze z nich, warsztaty diagnostyczne, odbyło się 24 sierpnia 2016 roku. Wzięło w nim udział 30 osób. Celem spotkania była identyfikacja obszarów problemowych i potencjałów rozwojowych. W pierwszej części spotkania zaprezentowano etapy realizacji projektu oraz podstawowe informacje na temat rewitalizacji. Dalej przedstawiono dotychczasowe analizy wynikające z opracowania danych zastanych, wskazano obszary zdegradowane, dla których analiza wskaźnikowa przyjmuje najniższe wartości. W kolejnej części spotkania rozpoczęto prace warsztatowe polegające na stworzeniu przez uczestników spotkania pogłębionej diagnozy obszaru zdegradowanego.

Wśród najważniejszych problemów zidentyfikowanych na wstępie wyznaczonym obszarze zdegradowanym uczestnicy spotkania wskazali:

- niewielkie nasycenie aktywnymi podmiotami gospodarczymi
- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
- niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu
- brak miejsc służących lokalnej społeczności np. działalności organizacji pozarządowych
- dziedziczenie problemów społecznych
- niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców.

W dniu 30 września 2016 roku odbyło się spotkanie informacyjne z radnymi i sołtysami podczas Sesji Rady Gminy Sadowne w Gminnym Ośrodku Kultury. Liczba uczestników spotkania wynosiła 10 osób. Zaprezentowane zostały na nim etapy realizacji projektu oraz podstawowe informacje na temat rewitalizacji, w tym definicje pojęć ustawowych. Omówiona została metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz jak poszczególne projekty rewitalizacyjne wpisują się w działania zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Trzecie spotkanie, czyli, warsztaty projekcyjne odbyły się 20 października 2016 roku. Wzięło w nim udział 29 osób. Celem spotkania było wypracowanie kierunków działań rewitalizacyjnych. Na spotkaniu przedstawiono wyniki badania ankietowego pogłębiającego charakterystykę obszaru rewitalizacji. W czasie pracy warsztatowej uczestnicy mieli za zadanie wskazać takie przedsięwzięcia w poszczególnych sferach, które ich zdaniem są niezbędne do przeprowadzenia procesu rewitalizacji.

Mieszkańcy pracując w grupach wskazali, jakie działania należy podjąć, żeby przeciwdziałać zdiagnozowanym negatywnym skutkom problemów w poszczególnych sferach:

- Organizowanie cyklicznych spotkań aktywizujących, motywacyjnych, zachęcających do zakładania własnych działalności gospodarczych
- Utworzenie nowych miejsc pracy
- Wygospodarowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych
- Poprawa jakości stanu dróg i chodników
- Rozwój sieci komunikacyjnej
- Wymiana elewacji budynków i pokryć dachowych, szczególnie w budynkach użyteczności publicznej takich jak szkoły
- Montaż oświetlenia ulicznego w celu poprawy bezpieczeństwa poruszania się po terenie Gminy
- Adaptacja nieużytkowanych budynków na świetlice wiejskie i miejsca integracji społecznej

- Stworzenie miejsc parkingowych
- Budowa ścieżek rowerowych i altan wypoczynkowych na terenie Gminy w celu poprawy sytuacji oferty rekreacyjnej i wypoczynkowej
- Rozwój i uatrakcyjnienie oferty spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci, młodzieży i osób starszych.

Na zakończenie spotkania zaprezentowano wzór karty projektu oraz poinformowano o kryteriach wyboru projektów do Programu Rewitalizacji, zachęcając przy tym do złożenia własnych pomysłów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

- Nabór projektów do Lokalnego Programu Rewitalizacji — Mieszkańcom umożliwiono złożenie propozycji projektów rewitalizacyjnych za pośrednictwem adresu e-mailowego: inwestycje@sadowne.pl lub osobiście w Urzędzie Gminy Sadowne w pokoju numer 13. Zgłaszane projekty mogły dotyczyć zarówno działań społecznych, gospodarczych, jak i infrastrukturalnych. Propozycje zgłaszanych projektów mogły być na różnym poziomie gotowości do realizacji. Wzór karty projektu wraz ze wszelkimi niezbędnymi informacjami był dostępny na stronie internetowej www.sadowne.pl. W ten sposób zgłoszono 10 projektów w tym te dotyczące modernizacji budynków Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Orzełku, poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych poprzez budowę chodników, wymiana oświetlenia ulicznego w obszarze rewitalizacji na energooszczędne, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji, utworzenie świetlicy wiejskiej w Orzełku, budowa ścieżek rowerowych na obszarze rewitalizacji, poprawa bezpieczeństwa dzieci szkolnych i innych osób korzystających z budynku szkoły podstawowej w Kołodziażu poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni placu przed budynkiem i usunięcie korzeni, zagospodarowanie skweru przy Urzędzie Gminy i utworzenie plenerowej szachownicy, plac zabaw w Kołodziażu, odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce, zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie tablicy interaktywnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku.
- W ramach partycypacji społecznej przy opracowywaniu programu odbyły się także dwa dwudniowe wyjazdy studyjne prezentujące dobre praktyki rewitalizacyjne w miejscach, gdzie pomyślnie przeprowadzono proces rewitalizacji. W każdym wyjeździe uczestniczyło po 17 osób (radni, sołtysi, pracownicy Urzędu Gminy Sadowne, mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych). Pierwszy wyjazd odbył się w dniach 14 - 15 listopada 2016 roku do Nałęczowa, gdzie proces rewitalizacji zachodzi od 2004 roku, m.in. w ramach projektu „Rewitalizacja Zdegradowanych Obszarów Centrum Nałęczowa”. Uczestnicy wyjazdu wymienili się dobrymi praktykami, ale też trudnymi doświadczeniami podczas spotkania z Burmistrzem Nałęczowa Andrzejem Ćwiekiem oraz spaceru studyjnego z Zastępcą Burmistrza Nałęczowa Arturem Rumińskim. Drugi wyjazd odbył się w dniach 22-23 listopada 2016 roku do Przasnysza. W jego ramach odbyło się spotkanie w Urzędzie Miasta Przasnysza z Burmistrzem Miasta Przasnysza Waldemarem Trochimiukiem oraz Zastępcą Burmistrza Miasta Przasnysza Wiesławą Helwak. Pierwszego dnia uczestnicy mieli okazję podziwiać odnowiony rynek oraz uczestniczyć w spotkaniu połączonym z prezentacją filmów dotyczących procesu rewitalizacji w Przasnyszu w Centrum Animacji i Wsparcia dla Społeczności Lokalnej w Przasnyszu. Drugiego dnia wizyty w tym miejscu odbyło się spotkanie z Michałem Helwakiem — prezesem Federacji ROSA (Federacja Ruch Organizacji na rzecz Społecznej Aktywności), połączone z warsztatami planowania budżetu gminy i wymianą rekomendacji dotyczących uspołecznienia procesu rewitalizacji i włączenia więi organizacji pozarządowych i nieformalnych grup mieszkańców oraz liderów społecznych. Wyjazd zakończył się wizytą w Muzeum Historycznym w Przasnyszu — obiekcie objętym rewitalizacją, która obejmowała odnowienie byłego budynku ratusza i okalającego go rynku oraz przeznaczenie budynku na cele kulturalne.

- Konsultacje społeczne projektu dokumentu Programu Rewitalizacji - Przedmiotowe konsultacje społeczne przeprowadzono w formie zbierania pisemnych lub elektronicznych uwag mieszkańców. Konsultacje prowadzone były w dniach 23 - 30 listopada 2016 roku w formie pisemnej na adres Urzędu Gminy, osobiście lub drogą elektroniczną na adres e-mail. Ponadto 30.11.2016 roku przygotowano spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami, na którym przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu. Celem prowadzonych konsultacji społecznych było poznanie opinii mieszkańców na temat opracowanego dokumentu. W czasie trwających konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag do dokumentu.

Fundamentem procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna odbywająca się na każdym etapie procesu. Powyżej przedstawiono narzędzia aktywizacji mieszkańców służące zwiększeniu ich udziału w procesie rewitalizacji.

W celu jak najszerzego dotarcia i włączenia do interesariuszy do współpracy na etapie wdrażania zakłada się realizację następujących działań:

1. Działania informacyjne i promocyjne:

- Publikacja Programu Rewitalizacji na stronie internetowej Urzędu Gminy Sadowne
- Publikacja bieżących informacji o stanie realizacji działań wynikających z Programu Rewitalizacji na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz w prasie lokalnej.
- Publikacja wyników monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji na stronie internetowej Urzędu Gminy Sadowne

2. Współpraca z interesariuszami procesu rewitalizacji na etapie wdrażania:

- Realizacja cyklicznych debat publicznych lub spotkań otwartych z udziałem interesariuszy procesu rewitalizacji - min. jedno rocznie
- Realizacja cyklicznych badań dotyczących potrzeb i problemów na obszarze rewitalizacji w formie ankiet PAPI lub ankiet wspomaganych komputerowo - min. jedno badanie rocznie, przy minimalnej próbie badawczej wynoszącej 150 osób
- Uczestnictwo mieszkańców w kwartalnych spotkaniach Zespołu oraz w spotkaniach nadzwyczajnych
- Aktywizowanie mieszkańców i liderów lokalnych poprzez rozszerzenie zakresu konsultacji społecznych, spotkań konsultacyjnych zapewniających ciągły dialog
- Informowanie o zgłoszonych projektach mieszkańców oraz ich promowanie i upowszechnianie wśród lokalnej społeczności, a także zaangażowanie przy realizacji projektów i rozległych tematycznie zadań
- Możliwość zgłaszania sugestii i uwag.

3. Współpraca z interesariuszami procesu rewitalizacji na etapie monitoringu:

- Organizowanie otwartych spotkań sprawozdawczych Zespołu, w których będą mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani interesariusze procesu rewitalizacji
- Badanie opinii mieszkańców na temat niezbędnych zmian, jakie powinny zostać wprowadzone w realizacji projektu - min. jedno badanie na dwa lata, przy minimalnej próbie badawczej wynoszącej 120 osób
- Organizowanie cyklicznych spotkań podsumowujących realizację poszczególnych etapów Programu Rewitalizacji oraz projektów rewitalizacyjnych.

10. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań naprawczych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest przyjęcie systemu wdrażania integrującego różne poglądy, doświadczenia i umiejętności. Czynnikiem gwarantującym konsekwentne realizowanie postanowień zawartych w Programie są przyjęte warunki organizacyjne i instytucjonalne niezbędne do wdrażania i weryfikacji wspomnianych postanowień. Zarządcą realizacji dokumentu Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Sadowne, którego wspierać będzie Zespół ds. Rewitalizacji. W skład Zespołu wejdą przedstawiciele Urzędu Miasta Gminy Sadowne:

- kierownik Referatu Finansowego,
- osoba pełniąca obowiązki na stanowisku ds. Pozyskiwania Funduszy Pomocowych i Promocji Gminy,
- osoba pełniąca obowiązki na stanowisku ds. Kultury,
- osoba pełniąca obowiązki na stanowisku ds. Gospodarki Gruntami i Planowania Przestrzennego,
- osoba pełniąca obowiązki na stanowisku ds. Inwestycji, Ochrony Środowiska i Infrastruktury Technicznej

oraz przedstawiciele:

- organizacji pozarządowych,
- przedstawiciele mieszkańców – sołtysi,
- przedstawiciele lokalnych przedsiębiorców.

Na czele Zespołu będzie stał Przewodniczący, którego zadania będzie pełniła osoba pełniąca obowiązki na stanowisku ds. Pozyskiwania Funduszy Pomocowych i Promocji Gminy. Jego rolą będzie koordynowanie prac Zespołu ds. Rewitalizacji.

Na etapie planowania i wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych wśród zadań Zespołu należy wymienić:

- Identyfikowanie i nawiązywanie współpracy z podmiotami społeczno-gospodarczymi w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Ustalanie i akceptowanie sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Przygotowanie wniosków o dofinansowanie w przypadku projektów realizowanych przez Urząd Miejski
- Pomoc w pozyskaniu dofinansowania ze źródeł zewnętrznych w przypadku projektów realizowanych przez partnerów społeczno-gospodarczych
- Doradztwo w zakresie prawnym i finansowym w zakresie dot. realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Realizacja procesu zamówień publicznych w ramach wdrażanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- Współpraca z komórkami i jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w realizacji projektów rewitalizacyjnych
- Ogłaszanie naborów na zgłaszanie dodatkowych projektów rewitalizacyjnych
- Gromadzenie i tworzenie bazy projektów zgłaszanych przez podmioty społeczno-gospodarcze i mieszkańców.

Ponadto integralnym zadaniem Zespołu będzie kontrolowanie zgodności procesu rewitalizacji z założeniami lokalnej strategii rozwoju. Wskazany aspekt jest kluczowy dla realizowania spójnej polityki rozwoju gminy. Należy także podkreślić wyjątkowe znaczenie Programu Rewitalizacji dla skutecznej implementacji innych narzędzi rozwoju gminy.

Realizacja założeń Programu Rewitalizacji jest skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów sposobem zaangażowany.

Wdrażaniu Programu Rewitalizacji musi towarzyszyć przejrzystość dla stworzenia transparentnych warunków wymiany informacji i opinii o poszczególnych działaniach rewitalizacyjnych oraz akcjach (w formie spotkań, publikacji w lokalnej prasie, na gminnej stronie internetowej).

Z kolei na etapie monitorowania i ewaluacji rezultatów Programu Rewitalizacji zadania Zespołu ds. Rewitalizacji to:

- Nadzorowanie i kontrolowanie realizowanych projektów pod kątem jakości wykonania, zakładanych terminów i optymalizacji kosztów
- Nadzorowanie procesu monitorowania i oceny rezultatów Programu Rewitalizacji
- Prowadzenie monitoringu wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru (diagnozowanie sytuacji problemowych)
- Prowadzenie monitoringu realizacji Programu Rewitalizacji (gromadzenie i weryfikacja danych w zakresie zadań)
- Okresowe przygotowywanie sprawozdań z realizacji Programu Rewitalizacji i udostępnianie ich opinii publicznej.

Podstawowym narzędziem komunikacji między członkami Zespołu będą powszechnie przyjęte, uniwersalne formy kontaktu takie jak kontakty bezpośrednie, telefoniczne i te prowadzone drogą elektroniczną (mailową). Planuje się, że spotkania Zespołu na etapie wdrażania i monitorowania będą odbywały się nie rzadziej niż raz na kwartał. Członkowie Zespołu mogą przekazywać Przewodniczącemu prośbę o zwołanie częstszych spotkań w celu omówienia pilnych zagadnień. Zadaniem Przewodniczącego jest przekazanie wszystkim członkom informacji o zaplanowanym spotkaniu. Jego zadanie jest także przekazywanie materiałów niezbędnych dla rozumienia i prowadzenia procesu rewitalizacji. Ze spotkań obowiązkowo powinien być sporządzany raport, za który odpowiada Przewodniczący. Raport udostępniany będzie do publicznego wglądu dla mieszkańców na stronie internetowej Gminy. Ponadto zadaniem Zespołu i Przewodniczącego jest przygotowanie rocznych raportów sprawozdawczych z działalności Zespołu. Raport roczny musi powstać najpóźniej do końca pierwszego kwartału roku następującego po roku sprawozdawczym.

11. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Monitoring to systematyczne gromadzenie, analizowanie i raportowanie danych o charakterze ilościowym a także jakościowym w celu określenia efektywności realizacji celów przedstawionych w programie rewitalizacji. Skuteczny system monitoringu umożliwia dokonanie rzetelnej oceny efektywności prowadzonych działań.

Ocena realizacji poszczególnych celów strategicznych, odbywać się będzie dzięki przypisanym do nich wskaźnikom produktu i rezultatu, które są zgodne z poniższymi, uniwersalnymi kryteriami:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Wskaźniki produktu odnoszą się do konkretnych, materialnych efektów zamierzonych działań (dlatego poziom wyjściowy tych wskaźników jest równy zero). Wskaźniki rezultatu natomiast pozwalają zaobserwować zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów – czyli zmiany będące rezultatem przeprowadzonych działań (punkt odniesienia to poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań).

W poniższej tabeli przedstawiono cele strategiczne z przypisanymi do nich wskaźnikami, a także podanym źródłem informacji o nich.

Tabela 61. Wskaźniki odnoszące się do celów rewitalizacji

Cele strategiczne rewitalizacji	Cele operacyjne rewitalizacji	Miara wskaźnika	Wartość bazowa dla Podobszaru I	Wartość bazowa dla Podobszaru II	Wartość bazowa dla Podobszaru III	Wartość docelowa w 2023 roku
1. Wysoki poziom warunków w życiu i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji	1. Ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	14,01	14,1	18,41	Spadek o 5% w stosunku do wartości bazowej
	2. Zwiększenie atrakcyjności i dostosowanie do potrzeb różnych grup wiekowych oferty kulturalnej	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym dotyczącym oferty kulturalnej	0	0	0	Wzrost o 3 w stosunku do wartości bazowej
	3. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych kierowanych do różnych grup społecznych, w szczególności usług edukacyjnych i opiekuńczych	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	1,47	0,47	2,51	Spadek o 3% w stosunku do wartości bazowej
	4. Integracja i budowanie tożsamości społeczności lokalnej	Liczba partnerstw nawiązanych w celu realizacji projektów	0	0	0	Wzrost o 1 w stosunku do wartości bazowej
2. Ożywiony gospodarczy obszar rewitalizacji	1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	7,1	6,00	5,02	Spadek o 5% w stosunku do wartości bazowej
	2. Wprowadzenie nowych funkcji pozwalających na społeczne i gospodarcze ożywienie obszaru rewitalizacji	Liczba nowych aktywnych producentów produktów lokalnych	0	0	0	Wzrost o 1 w stosunku do wartości bazowej
3. Poprawa warunków w jakości życia społeczn	1. Rozwijanie i wykorzystywanie potencjału i oferty turystycznej oraz sportowej	Liczba nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-	0	0	0	Wzrost o 1 w stosunku do wartości bazowej

Cele strategiczne rewitalizacji	Cele operacyjne rewitalizacji	Miara wskaźnika	Wartość bazowa dla Podobszaru I	Wartość bazowa dla Podobszaru II	Wartość bazowa dla Podobszaru III	Wartość docelowa w 2023 roku
ości lokalnej		rekreacyjnej				
	2. Rozwijanie infrastruktury technicznej i zapewnienie wysokiego poziom funkcjonalności budynków użyteczności publicznej	Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej	0	0	0	Wzrost o 1 w stosunku do wartości bazowej
	3. Modernizacja i remont ciągów pieszo-jezdnych	Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych	0 km	0 km	0 km	Wzrost o 1 km w stosunku do wartości bazowej
	4. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców	Liczba nowych obiektów małej architektury	0	0	0	Wzrost o 10 w stosunku do wartości bazowej

Źródło: opracowanie własne

Za zbieranie niezbędnych danych odpowiedzialne będą podmioty realizujące poszczególne przedsięwzięcia oraz wydziały i jednostki organizacyjne gminy, instytucje zewnętrzne prowadzące statystyki odnoszące się do zadań własnych np. Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie.

Ocena wskaźników powinna być dokonywana corocznie (chyba, że charakter konkretnego wskaźnika wymaga inaczej). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych powinien przestać drogą elektroniczną informacje dotyczące realizacji poszczególnych działań wraz z danymi odnoszącymi się do poziomu wskaźników.

Gromadzenie i weryfikacja danych to zadanie Zespołu ds. Rewitalizacji, który zostanie wyznaczony w strukturach Urzędu Gminy. Zadaniem zespołu będzie również przygotowanie corocznego sprawozdania na podstawie uzyskanych danych oraz z monitoringu wskaźników oraz przeprowadzonych badań opinii mieszkańców. Sprawozdania z realizacji działań programu rewitalizacji będą publikowane na stronie gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Co najmniej raz na 2 lata program rewitalizacji będzie weryfikowany i na tej podstawie aktualizowany. Po aktualizacji program zostanie poddany konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z przeprowadzonego procesu wdrożony w życie.

W roku 2023, już po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która pozwoli na dostarczenie informacji nt. długotrwałych efektów programu i ich trwałości. W ten sposób sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność zaplanowanej interwencji. Ewaluacja ex-post umożliwi uzyskanie odpowiedzi na dwa podstawowe pytania:

- w jakim stopniu udało się osiągnąć założone cele?
- w jaki sposób powinny zostać zaplanowane kolejne działania rewitalizacyjne?

Sprawozdanie z realizacji całego programu zostanie też opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

12. Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące sołectw w gminie Sadowne (stan na 31.12.2015 r.)	8
Tabela 2. Charakterystyka gospodarcza województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku.....	10
Tabela 3. Liczba mieszkań podłączonych do tych sieci (stan na 31.12.2015 r.)	11
Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej (stan na 31.12.2015 r.) ...	11
Tabela 5. Liczba uczniów na jeden oddział w szkołach w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku	11
Tabela 6. Współczynnik skolaryzacji netto i brutto w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku	12
Tabela 7. Liczba ludności w gminie Sadowne w latach 2011-2015 (stan na 31.12. każdego roku).....	12
Tabela 8. Świadczenia pomocy społecznej w gminie Sadowne w 2016 roku (stan na 31.12.2016 r.)	13
Tabela 9. Świadczenia GOPS na terenie gminy Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)	14
Tabela 10. Poziom bezpieczeństwa w gminie Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)	16
Tabela 11. Liczba założonych Niebieskich kart w gminie Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)	17
Tabela 12. Bezrobocie w gminie Sadowne w latach 2015-2016 (stan na 31.12. danego roku)	20
Tabela 13. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Sadowne.....	23
Tabela 14. Liczba uczniów poszczególnych szkół w gminie Sadowne w 2016 roku	25
Tabela 15. Liczba uczniów w szkole średniej w gminie Sadowne w 2016 roku	26
Tabela 16. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w gminie Sadowne w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)	27
Tabela 17 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sadownem w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)	27
Tabela 18. Wyniki egzaminu maturalnego w ZSP w Sadownem w 2016 roku (kolorem pomarańczowym zaznaczono wyniki słabsze niż średni wynik na obszarach wiejskich w Polsce)	28
Tabela 19. Wyposażenie szkół w komputery z dostępem do Internetu w szkołach w gminie Sadowne w 2016 roku	28
Tabela 20. Poziom przedsiębiorczości w gminie Sadowne w 2015 roku – stan na 31.12.2015 r.....	30
Tabela 21. Odsetek lokali socjalnych wymagających podjęcia prac modernizacyjnych/ remontowych w poszczególnych sołectwach Gminy Sadowne (stan na 31.12.2015 r.) ...	33
Tabela 22. Liczba budynków użyteczności publicznej wymagających modernizacji/ adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe (stan na 31.12.2015 r.)	35
Tabela 23. Zasoby azbestu na terenie gminy Sadowne w 2015 roku (stan na 31.12.2015 r.)	37
Tabela 24. Wartości poszczególnych wskaźników wykorzystanych do delimitacji w sferze społecznej w gminie Sadowne (dane na 31.12.2015 r.)	40
Tabela 25. Zestawienie wskaźników z pozostałych sfer dla poszczególnych wskaźników (kolorem pomarańczowym oznaczono sołectwa zdegradowane w sferze społecznej, kolorem żółtym – degradację w pozostałych sferach).	41
Tabela 26. Delimitacja obszaru rewitalizacji (kolorem pomarańczowym zaznaczono wskaźnik powyżej średniej dla obszaru zdegradowanego).....	46
Tabela 27. Podsumowanie pogłębionej charakterystyki podobszarów rewitalizacji	53
Tabela 28. Cele rewitalizacji i kierunki działań	55
Tabela 29. Karta projektu nr 1	58
Tabela 30. Karta projektu nr 2	59

Tabela 31. Karta projektu nr 3	59
Tabela 32. Karta projektu nr 4	60
Tabela 33. Karta projektu nr 5	61
Tabela 36. Karta projektu nr 6	63
Tabela 37. Karta projektu nr 7	64
Tabela 38. Karta projektu nr 8	65
Tabela 39. Karta projektu nr 9	66
Tabela 40. Karta projektu nr 10.....	66
Tabela 41. Karta projektu nr 11.....	67
Tabela 42. Karta projektu nr 12.....	68
Tabela 43. Karta projektu nr 13.....	69
Tabela 44. Karta projektu nr 14.....	70
Tabela 45. Karta projektu nr 15.....	71
Tabela 46. Karta projektu nr 16.....	72
Tabela 47. Karta projektu nr 17.....	73
Tabela 48. Karta projektu nr 18.....	73
Tabela 49. Karta projektu nr 19.....	75
Tabela 50. Karta projektu nr 20.....	76
Tabela 51. Karta projektu nr 21.....	77
Tabela 52. Karta projektu nr 22.....	78
Tabela 53. Karta projektu nr 23.....	79
Tabela 54. Karta projektu nr 24.....	79
Tabela 55. Karta projektu nr 25.....	80
Tabela 57. Karta projektu nr 26.....	81
Tabela 58. Karta projektu nr 27.....	83
Tabela 59. Karta projektu nr 28.....	84
Tabela 60. Komplementarność problemowa projektów	86
Tabela 61. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z planowanym kosztem oraz potencjalnymi źródłami finansowania	94
Tabela 62. Koszty realizacji przedsięwzięć	98
Tabela 63. Harmonogram finansowania projektów rewitalizacyjnych (szacunkowy koszt w zł)	99
Tabela 64. Wskaźniki odnoszące się do celów rewitalizacji	108

13. Spis rysunków

Rysunek 1. Podział gminy Sadowne na sołectwa	7
Rysunek 2. Położenie gminy Sadowne na tle woj. mazowieckiego	9
Rysunek 3. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.....	15
Rysunek 4. Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.....	15
Rysunek 5. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.	17
Rysunek 6. Liczba założonych Niebieskich kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.	18
Rysunek 7. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.	21
Rysunek 8. Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w miejscowości – stan na 31.12.2015 r.	21
Rysunek 9. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.	31
Rysunek 10. Liczba zawieszonych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości – stan na 31.12.2015 r.....	32
Rysunek 11. Odsetek lokali socjalnych wymagających podjęcia prac modernizacyjnych/ remontowych w poszczególnych sołectwach Gminy Sadowne – stan na 31.12.2015 r.....	34
Rysunek 12. Liczba budynków publicznych wymagających modernizacji/ adaptacji i wyposażenia na cele społeczne, edukacyjne, kulturowe - stan na 31.12.2015 r.....	36
Rysunek 13. Zinwentaryzowane zasoby masy azbestowej w przeliczeniu na 1 ha powierzchni miejscowości - stan na 31.12.2015 r.	38
Rysunek 14. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sadowne.....	39
Rysunek 15. Degradacja sołectw w gminie Sadowne	43
Rysunek 16. Punkty adresowe na ulicach, w których stwierdzono największy stan kryzysowy w sferze społecznej i weszły w skład podobszaru rewitalizacji.....	48
Rysunek 17. Obszar zdegradowany i rewitalizacji.....	50
Rysunek 18. Grupy projektów	57
Rysunek 19. Wymiary komplementarności.....	85